

การศึกษาปัญหาการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูอนุบาลในโรงเรียน
สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

ปริญญานิพนธ์
ของ
จิตติพร สวัสดิ์กำจรพงศ์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
มกราคม 2546
ลิขสิทธิ์เป็นของ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาปัญหาการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
ของครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

บทคัดย่อ
ของ
จิตติพร สวัสดิ์กำจรพงศ์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
มกราคม 2546

4-0272

จิตติพร สวัสดิ์กำจรพงศ์. (2545). การศึกษาปัญหาการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย).กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม: รองศาสตราจารย์ ดร.กุลยา ตันติผลาชีวะ, รองศาสตราจารย์ ชูศรี วงศ์รัตน์.

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาระดับปัญหาการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จำแนกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านหลักการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านทักษะการสอน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านการประเมินตามสภาพจริง และเปรียบเทียบระดับปัญหาการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จำแนกตามตัวแปร อายุ รายได้ วุฒิต่างการศึกษา ประสบการณ์การสอนระดับชั้นอนุบาล ระดับชั้นที่สอน และประสบการณ์การอบรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ครูผู้สอนระดับอนุบาลที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จำนวน 109 คน ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ และแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test for independent samples)

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร มีปัญหาการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยรวม และรายด้านทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านทักษะการสอน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านการประเมินตามสภาพจริงอยู่ในระดับน้อย
2. ครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ที่มีอายุ รายได้ วุฒิต่างการศึกษา และระดับชั้นที่สอนต่างกัน มีปัญหาในการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
3. ครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ที่มีประสบการณ์การสอนระดับชั้นอนุบาล และประสบการณ์การอบรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญต่างกัน มีปัญหาในการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

A STUDY OF KINDERGARTEN TEACHERS' PROBLEMS ON STUDENT-CENTERED
INSTRUCTION IN THE PRIMARY SCHOOL UNDER THE OFFICE
OF BANGKOK METROPOLITAN PRIMARY EDUCATION

AN ABSTRACT

BY

JITTIPORN SAWADKUMJORNPHONG

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree in Early Childhood Education
at Srinakharinwirot University
January 2003

Jittiporn Sawadkumjornphong. (2002). *A Study of Kindergarten Teachers Problems on Student-Centered Instruction in The Primary School Under the Office of Bangkok Metropolitan Primary Education*. Master thesis, M.Ed. (Early Childhood Education). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee : Assoc. Prof. Dr. Kulaya Tantiphlachiva, Assoc. Prof. Chusri Wongrattana.

This was a survey study aiming to investigate problem level concerning child-centered instruction on 4 aspects, namely, instruction management, teaching skill, instruction activity, and authentic assessment as perceived by kindergarten teachers under the Bangkok Metropolitan Office of the Primary Education, according to their age, income, education, teaching experience, teaching class, and child-centered instruction training experience.

The subjects comprised 109 kindergarten teachers under the Bangkok Metropolitan Office of the Primary Education through cluster random sampling. The instruments used for collecting data were checklist and rating-scale questionnaire. Then data were analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation, and t-test (for independent).

The results revealed that :

1. Kindergarten teachers under the Bangkok Metropolitan Office of the Primary Education perceived problems concerning child-centered instruction at a low level as a whole and in each aspect.
2. There was no significant difference among those kindergarten teachers with different age, income, education, and teaching class.
3. There was a significant difference at .05 level on problem concerning child-centered instruction among those teachers with different teaching experience, and child-centered instruction training experience.

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

การศึกษาปัญหาการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูอนุบาลในโรงเรียน
สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

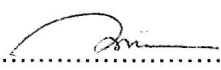
ของ

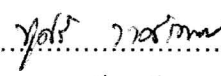
นางสาวจิตติพร สวัสดิ์กำจรพงศ์

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร. นภาพร หะวานนท์)
วันที่ ..6.. เดือน..สิงหาคม..... พ.ศ.2546.....

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

..... ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร. กุลยา ตันติผลาชีวะ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ชุตรี วงศ์รัตนะ)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สิริมา ปิณโณนันทพงษ์)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(อาจารย์ ดร. สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์)

ผลงานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนของ
ทบวงมหาวิทยาลัย
ประจำปีการศึกษา 2545

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ด้วยความเมตตากรุณาเป็นอย่างยิ่งจากรองศาสตราจารย์ ดร.กฤษยา ทันติโบลราชิวะ ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ชูศรี วงศ์รัตนะ กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำ ตรวจสอบแก้ไขและช่วยเหลือในการทำปริญญานิพนธ์ด้วยความเอาใจใส่ทุกขั้นตอน ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณด้วยความซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สิริมา ภิญโญนันตพงษ์ อาจารย์ ดร.สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ และคณาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยทุกท่าน ที่ได้กรุณาประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ และคำแนะนำต่าง ๆ จนทำให้ผู้วิจัยสำเร็จในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.วรรณาท รักสกุลไทย อาจารย์ธิดา พิทักษ์สินสุข ผู้ช่วยศาสตราจารย์ขวัญฟ้า รัชสิยานนท์ อาจารย์สายสมร นาคประเสริฐ และอาจารย์ยุริรัตน์ กิตติภูมิชัย ที่ให้ความอนุเคราะห์ กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจแก้ไขเครื่องมือสำหรับการวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้บริหารโรงเรียน และคณะกรรมการในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ที่กรุณาให้ความสะดวก ความร่วมมือเป็นอย่างดียิ่งในการทำวิจัยครั้งนี้ และขอขอบคุณรุ่นพี่ และเพื่อนนิสิตปริญญาโทการศึกษาปฐมวัยทุกท่านที่คอยให้กำลังใจด้วยดีเสมอมา

คุณค่าความดีงามและประโยชน์อันพึงมีจากปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของบิดา มารดาที่ได้เลี้ยงดู และครูอาจารย์ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้

จิตติพร สวัสดิ์กำจรพงศ์

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ.....	1
	ภูมิหลัง.....	1
	ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
	ขอบเขตของการวิจัย.....	3
	ประชากร.....	4
	กลุ่มตัวอย่าง.....	4
	ตัวแปรที่ศึกษา.....	4
	นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	6
	สมมติฐานในการวิจัย.....	6
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
	ความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนระดับอนุบาล.....	7
	การปฏิรูปการศึกษาที่นำไปสู่การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.....	8
	ความหมายของการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.....	11
	แนวคิด ทฤษฎีการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.....	13
	หลักการพื้นฐานของแนวคิด “ผู้เรียนเป็นสำคัญ”.....	14
	หลักการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.....	15
	ทักษะในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.....	17
	วิธีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.....	17
	รูปแบบการจัดการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในระดับปฐมวัย.....	18
	การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.....	22
	การประเมินการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.....	27
	การจัดการศึกษาของสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร.....	31
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	32
3	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	35
	การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	35
	การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	36

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
3	
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	38
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	39
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	39
4	
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	42
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	42
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	42
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	42
5	
สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	55
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	55
สมมติฐานในการวิจัย.....	55
ขอบเขตของการวิจัย.....	56
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	56
วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล.....	56
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	56
สรุปผลการวิจัย.....	57
อภิปรายผล.....	57
ข้อเสนอแนะ.....	61
บรรณานุกรม.....	63
ภาคผนวก.....	67
ภาคผนวก ก. หนังสือติดต่อขอความร่วมมือในการทำวิจัย.....	68
ภาคผนวก ข. แบบสอบถาม.....	70
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	80

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	โรงเรียนและจำนวนตัวอย่าง.....	36
2	ร้อยละปัจจัยพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	43
3	ระดับปัญหาของครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา กรุงเทพมหานครที่มีต่อการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยรวมและรายด้าน.....	44
4	ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัญหาการจัดการสอนที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญของครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร ด้านหลักการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.....	45
5	ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัญหาการจัดการสอนที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญของครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร ด้านทักษะการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.....	46
6	ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัญหาการจัดการสอนที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญของครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน.....	47
7	ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัญหาการจัดการสอนที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญของครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร ด้านการประเมินตามสภาพจริง.....	48
8	เปรียบเทียบปัญหาการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูอนุบาล ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จำแนกตามอายุ โดยรวม และรายด้าน.....	49
9	เปรียบเทียบปัญหาการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูอนุบาล ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จำแนกตามประสบการณ์การสอนระดับชั้นอนุบาล โดยรวม และรายด้าน.....	50
10	เปรียบเทียบปัญหาการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูอนุบาล ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จำแนกตามวุฒิทางการศึกษา โดยรวม และรายด้าน.....	51
11	เปรียบเทียบปัญหาการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูอนุบาล ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จำแนกตามรายได้ โดยรวม และรายด้าน.....	52
12	เปรียบเทียบปัญหาการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูอนุบาล ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จำแนกตามระดับชั้นที่สอน โดยรวม และรายด้าน.....	53
13	เปรียบเทียบปัญหาการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูอนุบาล ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จำแนกตามประสบการณ์ การอบรมการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยรวมและรายด้าน.....	54

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

จากกระแสการปฏิรูปการศึกษา ที่ได้เน้นย้ำความสำคัญของการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และมีวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ภายใต้คำจำกัดความ เก่ง ดี และมีความสุขนั้น ทำให้เกิดแนวทางการจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแห่งการเรียนรู้ แม้การประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม พุทธศักราช 2542 จะไม่ได้รวมการศึกษาระดับปฐมวัยเข้าเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาภาคบังคับก็ตาม แต่คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ และบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยต่างๆ ได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย โดยมีการวิเคราะห์ วิจัย นวัตกรรมการศึกษาในรูปแบบต่างๆ และนำมาบูรณาการใช้เป็นกระบวนการศึกษาระดับปฐมวัยสำหรับบริบทของประเทศไทยโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้ มีแนวคิดที่ มนุษย์มีความหลากหลายทั้งด้านศักยภาพในการเรียนรู้ วิธีการเรียนรู้ ความสนใจ การจัดการเรียนการสอนจึงจำเป็นต้องตระหนักถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ในการเรียน การจัดสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่หลากหลายและการอำนวยความสะดวกของผู้สอน ล้วนมีความจำเป็นและสำคัญที่จะสนับสนุนให้ผู้เรียนเข้าถึง เข้าใจ และคิดเป็นตลอดจนการนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันของตน(วัฒนา มัคคสมัน.2541:26) การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กจำเป็นต้องอยู่บนพื้นฐานความสอดคล้องกับความสนใจ ธรรมชาติ ความต้องการ และความสามารถตามระดับพัฒนาการของเด็กรายบุคคล เป็นกลุ่มย่อย และกลุ่มใหญ่ การจัดกิจกรรมส่งเสริมประสบการณ์ไม่ควรแบ่งเป็นรายวิชา ในชีวิตจริงเด็กจะเรียนรู้ทุกอย่างที่อยู่รอบตัว การสร้างองค์ความรู้ให้เกิดขึ้นกับเด็ก ต้องให้เด็กเป็นผู้กระทำ ลงมือปฏิบัติและมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ ด้วยตัวของเด็กเอง (สำนักคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.2541 : 13-14)

การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนี้เป็นสิ่งที่นักการศึกษาไทยให้ความสำคัญมานานแล้ว โดยศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี เป็นผู้เริ่มนำมาใช้ในช่วงปี พ.ศ. 2495-2496 เป็นต้นมา และในระยะต่อมาได้มีการกำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาด้วย แต่เมื่อมีการนำมาใช้จริงมิได้มีครูผู้ใดนำมาใช้ คงใช้วิธีสอนโดยครูเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้เป็นหลัก เพราะง่ายกับครู ต่อมาเมื่อมีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 กำหนดไว้ในมาตรา 22 อย่างชัดเจนว่า “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ” จึงทำให้วงการศึกษามีการตื่นตัวอีกครั้งหนึ่ง (กุลยา ตันติผลาชีวะ.2544 : 19) แต่จากการศึกษาข้อมูลการติดตามความเข้าใจของครูเกี่ยวกับการเรียนแบบยึดผู้เรียนเป็นสำคัญของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ พบว่า ครูทั่วประเทศมีจำนวนมากกว่า 600,000 คน มีครูจำนวนหนึ่งไม่รู้อย่างไรได้ทำการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.2545 : 15) และจากการสัมภาษณ์ ผู้เกี่ยวข้อง อันได้แก่ วรรณ จอมสืบ เลขานุการศูนย์ปฏิรูปการศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และ ยวีร์

รัตน์ กิตติภูมิชัย ศึกษาพิเศษ (สัมภาษณ์วันที่ 16 มกราคม 2545) พบว่า แม้หน่วยงานต่าง ๆ ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาจะได้ดำเนินการในด้านต่าง ๆ ไปมากมายแล้วก็ตาม ทั้งในด้านการจัดอบรม สัมมนา การจัดการศึกษาครูงานโรงเรียนต้นแบบ และอื่น ๆ แต่การจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันยังไม่ได้เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางอย่างแท้จริง ทั้งนี้จากการที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์วาระธรรม จอมสืบ เลขานุการศูนย์ปฏิรูปการศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (สัมภาษณ์วันที่ 16 มกราคม 2545) ได้ให้แนวคิดที่ว่า ปัญหาเกิดจากความไม่เข้าใจลึกซึ้งในปรัชญา แนวคิด การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผนวกกับปัญหาส่วนตัวในด้านค่าครองชีพ ผลตอบแทนของครูซึ่งเป็นปัจจัยทำให้ครูขาดความสนใจในการพัฒนาการสอน และใช้วิธีการสอนตามความเคยชินที่ปฏิบัติมาช้านาน ตลอดจนผู้ปกครองซึ่งมีส่วนสำคัญในการจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญถึงแม้มีความรู้ แต่ก็ขาดเวลาที่จะสนใจเอาใจใส่ ในขณะที่ วราภรณ์ รักวิชัย (2543 : 103) กล่าวว่า การที่ครูไม่นำการสอนแบบที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมาใช้ อาจเป็นเพราะครูขาดความรู้ความเข้าใจ และขาดแนวทางที่ชัดเจนในการดำเนินการ หรือการจัดการศึกษาของไทยมีลักษณะที่เน้นการถ่ายทอดเนื้อหา สารและทักษะมากกว่าพัฒนากระบวนการเรียนรู้ สอดคล้องกับแนวคิดของ สมุณดา พรหมบุญ (2545:11) ซึ่งกล่าวถึงจุดบอดของระบบที่ผู้นำไปเผยแพร่ไม่เข้าใจ หรือได้รับข้อมูลไม่ครบถ้วน หรือได้รับการสอนรูปแบบหนึ่งไป แต่คิดว่าสามารถนำไปใช้ได้กับทุกสถานการณ์ทั้งที่การเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญต้องใช้วิธีการที่หลากหลาย ตามความแตกต่างของเด็กแต่ละคน

กุลา ตันติผลาชีวะ (2545:36-37) ได้กล่าวถึงวิธีการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญว่า สามารถจำแนกออกเป็น 3 ลักษณะ ประการที่ 1 คือ การสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นฐาน (Learner – Based) เป็นการเรียนการสอนที่ให้อิสระเสรีในการเรียนแก่เด็ก มุ่งความเป็นปัจเจกบุคคลด้วยความเชื่อว่า เด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกันโดยธรรมชาติและพื้นเพ เด็กควรเรียนอย่างที่เขาสนใจ เด็กสามารถเรียนรู้ได้โดยธรรมชาติและความเป็นมนุษย์ ซึ่งการเรียนนั้นเรียนด้วยใจจึงเกิดปัญญาตามมา การสอนตามแนวคิดกลุ่มนี้มุ่งสนองตอบเด็กเป็นรายบุคคลไม่ต้องวางแผนมาก่อน แต่ครูและเด็กจัดการศึกษาร่วมกัน และดำเนินการศึกษาไปพร้อมกัน สารการเรียนรู้ขึ้นอยู่กับเด็ก ความสามารถเด็กจะเรียนรู้ไปอย่างที่เขาสนใจก้าวไปทีละขั้นด้วยตัวของตัวเอง ประการที่ 2 คือ การสอนเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง หรือเน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง (Learner - Centered หรือ Child – Centered) หมายถึง การส่งเสริมและพัฒนาเด็ก การจัดการเรียนการสอนจะเน้นกิจกรรมและประสบการณ์ที่สอดคล้องกับวัย ความต้องการและความสนใจของเด็ก กระบวนการจัดการเรียนการสอนต้องเป็นไปอย่างมีจุดประสงค์ สามารถสร้างสุขและเสริมปัญญาให้แก่เด็ก กลุ่มที่สอนตามแนวคิดนี้เชื่อว่า การศึกษาเป็นการสร้างการเรียนรู้ที่เป็นสาระให้แก่เด็ก ประการที่ 3 คือการเรียนเสรี เป็นการเรียนที่ผู้เรียนควบคุมกำกับตนเอง เป็นอิสระจากชั้นเรียน สามารถศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ตามความสนใจและสนุกกับการเรียน ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการนำแนวการสอนที่เน้นเด็กเป็นสำคัญตามนัย 3 ประการดังกล่าวข้างต้นมาใช้จึงจำเป็นต้องพิจารณาถึงตัวครู บริบทของผู้เรียน สภาพแวดล้อม วัฒนธรรม ตลอดจนปัจจัยทางเศรษฐกิจ การเมืองที่มีส่วนเอื้อ หรือสนับสนุนให้รูปแบบการเรียนการสอนดังกล่าวเกิดประโยชน์สูงสุดต่อตัวผู้เรียนอย่างแท้จริง ครูผู้สอนจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจปรัชญา แนวคิด และทฤษฎี สามารถนำมาสู่การปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน

จากการศึกษาปัญหาเบื้องต้นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูอนุบาล ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาถึงปัญหาในการจัดการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามสภาพจริงของครูอนุบาลสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร เนื่องจากโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานครมีจำนวนทั้งสิ้น 38 โรงเรียนและมีโรงเรียนที่สอนระดับอนุบาล 36 โรงเรียน

และจัดว่าเป็นโรงเรียนที่อยู่ในพื้นที่ที่มีความสะดวก และรวดเร็วในการเข้าถึงข้อมูล ข้าราชการการพัฒนาเปลี่ยนแปลงต่างๆที่เกิดขึ้น ครูผู้สอนมีโอกาสดำเนินการอบรมความรู้ใหม่ๆ มากกว่าครูในสังกัดอื่นๆ ซึ่งอยู่ห่างไกลแหล่งข้อมูล หรือเป็นลักษณะองค์กรใหญ่ที่ยากต่อการเปลี่ยนแปลงสิ่งใหม่ๆ จากข้อมูลการศึกษาจำนวนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานครและสภาพแวดล้อมของโรงเรียน เชื่อได้ว่า โรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานครน่าจะเป็นโรงเรียนที่มีสภาพปัญหาการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญน้อย เนื่องจากครูมีโอกาสดำเนินการความรู้ ความเข้าใจสูง แต่ทั้งนี้เป็นเพียงประมาณการผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาถึงปัญหาการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามสภาพจริงของครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยครั้งนี้จะสามารถทำให้ได้รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา เพื่อนำไปสู่แนวทางในการจัดหลักสูตร ฝึกอบรม เผยแพร่ความรู้ และพัฒนาหลักสูตรพื้นฐานด้านการศึกษาปฐมวัยให้แก่ครูปฐมวัยให้เกิดความรู้อย่างแท้จริงในเรื่องการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูอนุบาลสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร โดยครอบคลุมหัวข้อดังนี้

- 1.1 หลักการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 1.2 ทักษะการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 1.3 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
- 1.4 การประเมินตามสภาพจริง

2. เพื่อเปรียบเทียบระดับปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยพื้นฐานของครู ได้แก่ อายุ ประสบการณ์การสอนระดับชั้นอนุบาล วุฒิทางการศึกษา รายได้ ระดับชั้นที่สอน ประสบการณ์การอบรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการวิจัยนี้ทำให้ทราบถึงระดับปัญหาตามสภาพจริงของครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ที่จะป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครู เผยแพร่ความรู้ และ พัฒนาหลักสูตรพื้นฐานด้านการศึกษาปฐมวัยเพื่อให้ครูปฐมวัยเกิดความรู้ ความเข้าใจและตระหนักถึงการนำวิธีการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริง โดยการปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพเป็นไปตามเจตนารมณ์ของการปฏิรูปการศึกษาต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ศึกษาครั้งนี้เป็น ครูผู้สอนระดับอนุบาลที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร กระทรวงศึกษาธิการ ทั้งหมดจำนวน 36 โรงเรียน มีครูทั้งสิ้น 238 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นครูผู้สอนระดับอนุบาลที่ปฏิบัติการสอนปีการศึกษา 2545 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ได้มาโดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) จากร้อยละ 50 ของจำนวนโรงเรียน ได้จำนวน 18 โรงเรียน และกำหนดให้ครูทุกคนที่สอนระดับชั้นอนุบาลของโรงเรียนที่สุ่มได้เป็นกลุ่มตัวอย่าง รวมครูทั้งหมด 109 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรต้น ได้แก่ ปัจจัยพื้นฐานของครูอนุบาล ประกอบด้วย
 - 1.1 อายุ
 - 1.2 ประสบการณ์การสอนระดับชั้นอนุบาล
 - 1.3 วุฒิการศึกษา
 - 1.4 รายได้
 - 1.5 ระดับชั้นที่สอน
 - 1.6 ประสบการณ์การอบรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จำแนกเป็น 4 ด้าน ดังนี้
 - 2.1 หลักการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
 - 2.2 ทักษะการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
 - 2.3 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
 - 2.4 การประเมินตามสภาพจริง

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ครูอนุบาลสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร หมายถึง ครูผู้สอนระดับชั้นอนุบาลปีการศึกษา 2545 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร
2. โรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร หมายถึง โรงเรียนในสังกัดของสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ที่เปิดสอนระดับชั้นอนุบาล
3. การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง การส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ผ่านการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ที่สอดคล้องกับวัย ความต้องการและความสนใจของเด็ก กระบวนการจัดการเรียนการสอนต้อง

เป็นไปอย่างมีจุดประสงค์ สามารถสร้างสุขและเสริมปัญญาให้แก่เด็ก เปิดโอกาสให้เด็กคิด ฝึกการแก้ปัญหาด้วยตนเอง โดยมุ่งเน้นประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ สร้างทักษะในการแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และสามารถนำวิธีการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตจริงได้ ซึ่งเรียกว่าการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

4. ปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง ความคิดเห็นของครูอนุบาลที่แสดงถึงระดับปัญหาของครูในการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วยปัญหา 4 ด้าน ดังนี้

4.1 หลักการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง วิธีการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพตามความรู้ ความสามารถที่ผู้เรียนแต่ละวัย แต่ละคนพึงมี ด้วยการสอนที่สอดคล้องกับพัฒนาการและวุฒิภาวะตามวัยของเด็ก

4.2 ทักษะการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง วิธีการที่ครูใช้ในการนำเข้าสู่บทเรียน การมอบหมายงาน การสร้างสถานการณ์จำลอง และการสรุปบทเรียน โดยการใช้เทคนิคชั้นเชิง ความรู้ด้านจิตวิทยา การสร้างบรรยากาศของเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง เพื่อช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการตื่นตัวต่อการทำกิจกรรมต่างๆ และเกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย สามารถรู้ตัวที่กำลังเรียนอะไร และนำความรู้ใหม่ไปสัมพันธ์กับความรู้เดิมได้อย่างไร

4.3 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง การจัดรูปแบบการเรียนการสอนให้เด็กสามารถสร้างสรรค์การเรียนรู้และส่งเสริมพัฒนาการได้อย่างครอบคลุม ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญา และคุณธรรม โดยคำนึงถึงความหลากหลายของผู้เรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกตามความสนใจ และความถนัด เป็นกิจกรรมที่มีความหมายต่อผู้เรียน เป็นสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวเด็ก และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตประจำวันของผู้เรียน

4.4 การประเมินตามสภาพจริง หมายถึง การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของเด็ก และการสะท้อนภาพการจัดการเรียนการสอนของครู จากข้อมูลเชิงประจักษ์ เน้นถึงผลงานและการกระทำตามธรรมชาติในชีวิตจริงเป็นหลัก

5. ปัจจัยพื้นฐานของครูอนุบาล ได้แก่

5.1 อายุ หมายถึง อายุของครูผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกเป็น 2 กลุ่ม คือ อายุต่ำกว่า 45 ปี และอายุ 45 ปีขึ้นไป

5.2 ประสบการณ์การสอนระดับอนุบาล หมายถึง จำนวนปีที่ครูผู้ตอบแบบสอบถามปฏิบัติหน้าที่เป็นครูสอนระดับอนุบาลอย่างต่อเนื่อง จำแนกเป็น 2 กลุ่ม คือ ต่ำกว่า 10 ปี และ 10 ปีขึ้นไป

5.3 วุฒិการศึกษาศของครู หมายถึง ระดับการศึกษาสูงสุดของครูผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกเป็น 2 กลุ่ม คือ ต่ำกว่าปริญญาตรี และ ปริญญาตรีขึ้นไป

5.4 รายได้ของครู หมายถึง เงินเดือนปัจจุบันที่ครูผู้ตอบแบบสอบถามได้รับ จำแนกเป็นกลุ่ม คือ ต่ำกว่า 10,000 บาท และตั้งแต่ 10,001 บาท ขึ้นไป

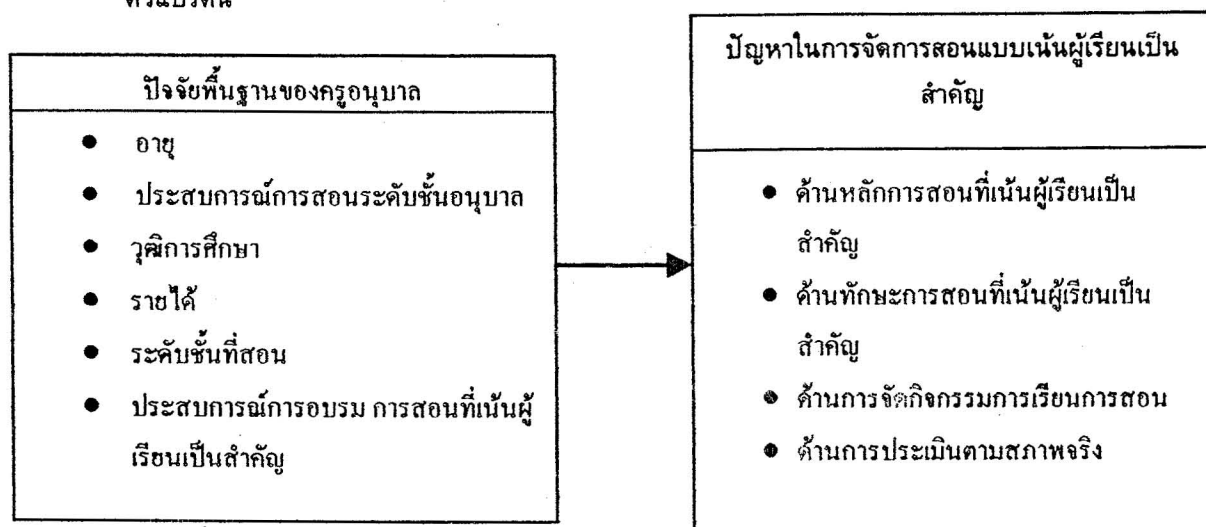
5.5 ระดับชั้นที่สอน หมายถึง ชั้นเรียนที่ครูผู้ตอบแบบสอบถามปฏิบัติการสอน จำแนกตามการจัดชั้นเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ดังนี้ อนุบาล 1 รวมอนุบาล 3 ขวบ และ อนุบาล 2

5.6 ประสพการณ์การอบรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง การที่ครูผู้ตอบแบบสอบถาม ได้รับความรู้ ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการฝึกปฏิบัติการสอนในลักษณะที่ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แบ่งเป็นด้านหลักการจัดการสอน ด้านทักษะการสอน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียน การสอน และด้านการประเมินตามสภาพจริง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรตาม

ตัวแปรต้น

สมมุติฐานในการวิจัย

1. ครูที่มีอายุต่างกัน มีปัญหาในการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแตกต่างกัน
2. ครูที่มีประสพการณ์การสอนระดับชั้นอนุบาลต่างกัน มีปัญหาในการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแตกต่างกัน
3. ครูที่มีวุฒิกการศึกษาต่างกัน มีปัญหาในการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแตกต่างกัน
4. ครูที่มีรายได้ต่างกัน มีปัญหาในการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแตกต่างกัน
5. ครูที่สอนระดับชั้นต่างกัน มีปัญหาในการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแตกต่างกัน
6. ครูที่ได้รับประสพการณ์การอบรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญต่างกัน มีปัญหาในการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแตกต่างกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาปัญหาการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูอนุบาล ซึ่งหมายถึงครูที่สอนระดับชั้นอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร การศึกษาเอกสาร ข้อมูล และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะครอบคลุมสาระสำคัญในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า

- 1.1 ความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนระดับอนุบาล
- 1.2 การปฏิรูปการศึกษาที่นำไปสู่การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 1.3 ความหมายของการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 1.4 แนวคิด ทฤษฎี การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 1.5 หลักการพื้นฐานของแนวคิด "ผู้เรียนเป็นสำคัญ"
- 1.6 หลักการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 1.7 ทักษะในการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 1.8 วิธีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 1.9 รูปแบบการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในระดับปฐมวัย
- 1.10 กระบวนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 1.11 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 1.12 การประเมินการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 1.13 การจัดการศึกษาของสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

✱ ความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนระดับอนุบาล

การจัดการศึกษาปฐมวัย หมายถึง การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีอายุตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 6 ปี ซึ่งเป็นวัยที่ บลูม (Bloom) กล่าวว่า 50% ของสติปัญญาของมนุษย์จะเริ่มพัฒนาขึ้นในช่วง 4 ปีแรกของชีวิต และอีก 30% จะพัฒนาขึ้นในช่วงต่อไป (เยาวพา เศษะคุปต์. 2542:14) ซึ่งพบว่า การอบรมเลี้ยงดูเด็กในวัยก่อน 6 ปี จะมีผลไปตลอดชีวิต หากเด็กได้รับการดูแลที่ดี ได้รับความรัก ความอบอุ่น จะทำให้เด็กเป็นคนสดชื่นแจ่มใส มองโลกในแง่ดี และรู้จักรักคนอื่น ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนให้แก่เด็กปฐมวัยจึงเป็นตัวบ่งชี้พัฒนาเด็กให้ไปสู่ทิศทางที่เหมาะสมทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา เฉพาะอย่างยิ่งในสภาพของสังคมปัจจุบันมีแนวโน้มที่พ่อแม่ ผู้ปกครองต้องออกไปทำงานนอกบ้าน มีความจำเป็นต้องนำเด็กไปฝากยังสถานเลี้ยงเด็กหรือส่งเข้าเรียนในสถานศึกษาตั้งแต่ยังเล็กมากขึ้น และระยะเวลาที่เด็กต้องอยู่ในสถานเลี้ยงเด็กหรือสถานศึกษาในแต่ละวันยาวนานขึ้น การจัดการเรียนการสอนของครูจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาเด็กให้เจริญงอกงามเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพและเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีค่าต่อไป สอดคล้อง

กับแนวคิดของกุลยา ตันติผลาชีวะ (2545 : 25) กล่าวว่า การสอนและการฝึกเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการเรียนรู้ แม้คนจะสามารถเรียนรู้ได้เองโดยธรรมชาติก็ตาม แต่การพัฒนาคนให้มีความรู้ความเข้าใจเพื่อการสร้างสรรค์และพัฒนาที่รวดเร็ว ต้องอาศัยการได้รับความรู้เบื้องต้นที่มีการคัดกรอง การคิดค้นมาแล้ว เช่น การใช้ทฤษฎีต่าง ๆ ขยายการเรียนรู้ทำให้เรียนรู้เร็วขึ้น เป็นต้น เช่นเดียวกับการสอนจะช่วยให้เด็กเรียนรู้และเปลี่ยนพฤติกรรมได้เร็ว ซึ่งการสอนและการฝึกที่ถูกต้องจะเป็นตัวเสริมพัฒนาการของเด็กได้เต็มศักยภาพ

จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนการสอนระดับอนุบาลเป็นสิ่งจำเป็น และสำคัญต่อพัฒนาการด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญาของมนุษย์ อันจะส่งผลไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพและเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีค่าของประเทศชาติสืบต่อไป

การปฏิรูปการศึกษาที่นำไปสู่การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 เมื่อวันที่ 19 สิงหาคม พุทธศักราช 2542 และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 20 สิงหาคม พุทธศักราช 2542 เป็นต้นมานั้น ถือว่าเป็นการปฏิรูปการศึกษาครั้งที่สองนับแต่การปฏิรูปครั้งแรกในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งในครั้งแรกนั้นมีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญคือ การรวมศูนย์การศึกษาจากหลาย ๆ ส่วนของสังคมเข้าสู่โรงเรียนเป็นหลัก แต่ในการปฏิรูปการศึกษาครั้งที่สองนี้ เป็นการเปลี่ยนแปลงแนวคิดทางการศึกษาที่เคยอยู่กับโรงเรียนมาสู่สังคมที่กว้างขวางและหลากหลายขึ้น เท่ากับการที่เราปฏิรูปไปสู่หลักการเดิมของไทยเรา แต่วิธีการและรายละเอียดและรูปแบบมีความทันสมัยสอดคล้องกับความเป็นจริง เงื่อนไข สภาพแวดล้อมในปัจจุบันและอนาคตมากยิ่งขึ้น (ไพฑูริย์ สินลารัตน์, 2543 : 7-14)

คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2543:4-5) ได้กล่าวถึงเหตุผล และความจำเป็นที่ต้องปฏิรูปการเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. ปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของคนไทย การปฏิรูปวัฒนธรรมการเรียนรู้ใหม่จะช่วยพัฒนาคนไทยให้เป็นคนที่มีความรู้คู่คุณธรรม เป็นคนมีเหตุผลเคารพกฎกติกาของสังคม มีความขยัน ซื่อสัตย์ และเสียสละเพื่อส่วนรวม มีความสามารถในการใช้ศักยภาพของสมองทั้งซีกซ้ายและขวาอย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน คือ ความสามารถในการด้านการใช้ภาษาสื่อสาร การคิดคำนวณ การคิดวิเคราะห์แบบวิทยาศาสตร์ คิดเป็นระบบ สามารถใช้สติปัญญาอย่างเฉลียวฉลาดลึกซึ้งเพื่อเรียนรู้ให้บรรลุความจริง ความดี ความงามของสรรพสิ่ง เป็นคนที่มีสุขภาพกาย-ใจดี มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ บุคลิกภาพร่าเริงแจ่มใส จิตใจอ่อนโยนและเกื้อกูล มนุษย์สัมพันธ์ดี เคารพและแก้ปัญหาได้

2. ปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อเพิ่มพูนความเข้มแข็งของสังคมไทย เพื่อให้สมาชิกของสังคมได้รับความพัฒนาความตระหนัก และจิตสำนึกร่วมกันในการเผชิญสถานการณ์และแก้ปัญหาของส่วนรวม ประเทศไทยจะไม่ประสบความสำเร็จในการปฏิรูปการเมือง การปฏิรูประบบราชการ การปฏิรูประบบเศรษฐกิจ และการปฏิรูปอื่นใด ถ้าไม่ปฏิรูปการศึกษาตรงหัวใจ คือการปฏิรูปการเรียนรู้

3. ปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมการเรียนรู้ยุคโลกาภิวัตน์ อันเป็นยุคอิเล็กทรอนิกส์และใยแก้วนำแสงที่วิทยาการเจริญรุดหน้า ความรู้ และสรรพวิทยาการเดินทางไปถึงที่ต่าง ๆ ด้วยความรวดเร็ว ข้อมูลและสาระความรู้ต่าง ๆ เกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ผู้เรียนทุกวัยจึงต้องมีโอกาสเรียนรู้จากแหล่งความรู้ที่มีอยู่รอบตัว ทั้งจากครูคน ครูเครื่อง และครูธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ผู้เรียนต้อง

มีความรู้ ความสามารถในการใช้ภาษาได้มากกว่า 1 ภาษา และรู้จักสังเคราะห์ข้อมูลข่าวสารเหล่านั้นมาใช้ให้เกิดประโยชน์กับชีวิตของตน ครอบครัว สังคมและประเทศชาติ

4. ปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง และสังคมไทย การปฏิรูปการเรียนรู้จะเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ในการบริหารจัดการให้เกิดวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่กลมกลืนกับท้องถิ่น การจัดกระบวนการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ทุกขั้นตอน ได้พัฒนามอง การคิด และสติปัญญาอย่างเต็มศักยภาพ ได้แสดงออกอย่างสร้างสรรค์

5. ปฏิรูปการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับกฎหมาย การปฏิรูปการเรียนรู้ถือเป็นหัวใจของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 จึงเป็นภารกิจที่มีกฎหมายรองรับ ครูอาจารย์และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องถือปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ไม่ใช่นโยบายหรือแผนงานที่ใครจะทำก็ได้ไม่ทำได้ หรือเปลี่ยนแปลงได้ตามใจชอบของบุคคลใดบุคคลหนึ่งเหมือนอดีตที่ผ่านมา

สาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 บังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 20 สิงหาคม 2542 มี 9 หมวด โดยเฉพาะหมวด 4 แนวการจัดการศึกษา เป็นการปฏิรูปการเรียนรู้ที่ถือว่าเป็นหัวใจของการปฏิรูปการศึกษา (คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้. 2543: 7)

สาระของหมวด 4 ครอบคลุม หลัก สาระ และกระบวนการจัดการศึกษาที่เปิดกว้างให้แนวทาง การมีส่วนร่วมสรรค์สร้างวิสัยทัศน์ใหม่ทางการเรียนการสอนทั้งในและนอกระบบโรงเรียน สาระเกี่ยวกับการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุดตามหมวดนี้เริ่มตั้งแต่มาตรา 22 ถึงมาตรา 30 มีสาระสำคัญ 8 เรื่องใหญ่ ๆ คือ (สำนักงานการศึกษาแห่งชาติ. 2543: 8-11)

มาตรา 22 หลักการจัดการศึกษา ต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

มาตรา 23 สาระการเรียนรู้ เน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา ในเรื่องเกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ตลอดจนประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทย การเมือง และการปกครอง ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งเรื่องการจัดการ ด้านคณิตศาสตร์ ด้านภาษา การประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข การใช้และการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลป วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทยและการประยุกต์ใช้

มาตรา 24 กระบวนการเรียนรู้ ต้องจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัด และความแตกต่างของผู้เรียน ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และประยุกต์ใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา ให้ผู้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ ให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างสมดุล รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน อำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกัน จากสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย พ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่

มาตรา 25 บทบาทรัฐในการส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ โดยการส่งเสริมการดำเนินงานและจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทุกรูปแบบอย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ

มาตรา 26 การประเมินผลการเรียนรู้ พิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ สังเกต พฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม และการทดสอบควบคู่กันไปตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา และให้นำผลการประเมินดังกล่าวมาใช้ประกอบการพิจารณาในการจัดสรรโอกาสการเข้าศึกษาต่อโดยใช้วิธีการที่หลากหลาย

มาตรา 27 และ 28 การพัฒนาหลักสูตรแต่ละระดับ ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด หลักสูตรแกนกลาง และให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจัดทำสาระของหลักสูตรที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชน และสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

หลักสูตรต้องมีลักษณะหลากหลายตามความเหมาะสมของแต่ละระดับโดยสาระของหลักสูตรทั้งด้าน วิชาการ และวิชาชีพ ต้องมุ่งพัฒนาคนให้มีความสมดุล ทั้งความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และ ความรับผิดชอบต่อสังคม

มาตรา 29 บทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น จัดกระบวนการการเรียนรู้ในชุมชน เพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน รวมทั้งหาวิธีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน

มาตรา 30 การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา

ดังจะเห็นได้ว่า จากมาตรา 22 ถึงมาตรา 30 ได้ให้ประเด็นการปฏิรูปการศึกษา ดังนี้

1. การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด และผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้

2. สาระการเรียนรู้ ให้ความสำคัญทั้งด้านความรู้ และคุณธรรม กระบวนการเรียนรู้มีเนื้อหาสาระ และ กิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจ ความสามารถ และความแตกต่างของแต่ละบุคคล เอื้อให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติและสร้างองค์ความรู้ให้เกิดขึ้นได้ในตนเอง

3. หลักสูตรต้องมีลักษณะหลากหลายตามความเหมาะสมของแต่ละระดับ โดยแต่ละระดับมีคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลาง และสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจัดทำสาระของหลักสูตรที่สัมพันธ์กับสภาพปัญหาในชุมชน และสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ มีการประเมินผลการเรียนรู้ที่พิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียนทั้งด้านความรู้ และความประพฤติด้วยการทดสอบ และการสังเกต

4. รัฐบาล มีบทบาทในการส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายอย่างเพียงพอ และมีประสิทธิภาพ รวมถึงให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่น ๆ จัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน เพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน ตลอดจนการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน

จากการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ดังกล่าวข้างต้น มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงไปสู่การปฏิรูปการสอนของครู กล่าวคือ บทบาทของครูผู้สอนจะเป็นผู้จัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียน ผู้สอนและผู้

เรียนอาจต้องเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กัน จากแหล่งทรัพยากร การเรียนรู้ต่าง ๆ ครูเปลี่ยนบทบาทจากครูผู้สอนหนังสือมาเป็นครูผู้สอนวิธีการเรียนรู้ และทักษะในการแสวงหาความรู้ การที่จะกระทำตามบทบาทใหม่นี้ ครูจำเป็นต้องปฏิรูปมโนทัศน์ในเรื่องวิธีการเรียนรู้ของตนเองก่อน ดังนั้นครูคือศูนย์กลางของการปฏิรูปการศึกษาและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับความคิดเห็นของ กุลยา ตันติผลาชีวะ (2454 : 39) ซึ่งกล่าวถึง การสอนเด็กปฐมวัยว่า ไม่ใช่การบอกเด็กให้ทำตามคำสั่งครู แต่เป็นการแนะแนวทางและอำนวยความสะดวกให้แก่เด็ก เพื่อให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ครูจัดให้ การจัดเตรียมสิ่งแวดล้อมใช้เป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการอยากเรียนรู้ นอกจากนี้ครูต้องมีอุปการณ์และกิจกรรมที่ทำหาย โดยครูสังเกตเด็กอย่างเข้าใจ และกระตุ้นให้เด็กคิด และเพิ่มสิ่งท้าทายที่จะทำให้เด็กเกิดการคิดก้าวไกลด้วย ซึ่งสิปปนนท์ เกตุทัต และคณะ (2538 : 33) ได้กล่าวว่า “ครูเป็นปัจจัยหลักของความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพ ทุกด้านของการศึกษา เพราะเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการเรียนและพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน” ดังนั้นครูจึงเป็นกลไกสำคัญที่จะเป็นผู้นำกระบวนการเรียนรู้ไปสู่การปฏิบัติ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดศักยภาพสูงสุด

นอกจากนี้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้ให้ความสำคัญแก่การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้าสู่กระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในลักษณะหลักสูตรท้องถิ่น โดยบูรณาการวิถีการดำเนินชีวิต กระบวนการเรียนรู้และวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นเข้ากับเนื้อหาสาระทางวิชาการ ซึ่งอาจจะเลือกสรรมาจากหลักสูตรแกนกลาง หรือจัดทำขึ้นใหม่เป็นเอกเทศจากหลักสูตรแกนกลางก็ได้ กุลยา ตันติผลาชีวะ (2545 : 6) ได้จำแนกหลักสูตรท้องถิ่นเป็น 2 ประเด็นคือ

1. หลักสูตรสำหรับท้องถิ่น หมายถึง หลักสูตรที่พัฒนามาจากหลักสูตรระดับชาติ ซึ่งเป็นหลักสูตรแกนกลาง มุ่งพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นตามสาระหลักสูตรและจุดประสงค์การศึกษาของประเทศ โดยเชื่อมโยงการเรียนรู้จากท้องถิ่นเพื่อการศึกษาชาติเข้าในหลักสูตร จุดประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากสิ่งที่ใกล้ตัว รวมไปถึงการรักและศรัทธาในท้องถิ่นด้วย

2. หลักสูตรในท้องถิ่น หมายถึง หลักสูตรที่ท้องถิ่นเองเป็นผู้สร้างขึ้นเองในท้องถิ่นของตน เป็นหลักสูตรที่เน้นองค์ความรู้ที่ท้องถิ่นต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้การทำงานอาชีพ หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น มีจุดประสงค์เพื่อถ่ายทอดความรู้ หรือภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่ชนรุ่นหลัง

จะเห็นได้ว่าการปฏิรูปการเรียนรู้ได้เน้นถึงการจัดการเรียนการสอนที่ต้องมีความหลากหลาย เหมาะสมกับความสนใจ ความสามารถของผู้เรียน และการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องสามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตจริงของตน การจัดการเรียนการสอนไม่ใช่บทบาทและหน้าที่เฉพาะของครูหรือโรงเรียนฝ่ายเดียว หากแต่เป็นบทบาทและหน้าที่ของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน สังคม ที่มีส่วนเอื้ออำนวย สนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย รวมถึงการนำหลักสูตรท้องถิ่นเข้าสู่เนื้อหาสาระทางวิชาการ เพื่อให้เยาวชนมีความภาคภูมิใจในความเป็นคนของท้องถิ่น เป็นคนของแผ่นดินไทย และตระหนักถึงบทบาท หน้าที่ของตนในการทะนุบำรุงรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีคุณค่าของตนสืบไป

ความหมายของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้พัฒนามาจากทฤษฎีการเรียนรู้ที่ว่า มนุษย์เรียนรู้ได้อย่างไร มีนักการศึกษาและนักจิตวิทยาหลายท่านเสนอความคิดว่า การเรียนรู้ของคนไม่ได้เกิดจากการที่คนอื่นสร้างให้ แต่เป็นการที่คน ๆ นั้นเป็นคนสร้างมันขึ้นมาเองจากกระบวนการภายในของคน ๆ นั้น ตัวอย่างเช่น พียาเจท์ (Piaget) ได้เสนอความคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของคนไว้พอสรุปได้ดังนี้ พียาเจท์ เชื่อว่าการ

เรียนรู้ของคนเกิดจากกระบวนการใหญ่ ๆ ภายในตัวเด็ก 2 กระบวนการ คือการจัดโครงสร้างทางความคิดภายใน และการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม หรือปรับความสมดุลของสมอง พินิจเห็นว่าคนเรามีโครงสร้างความรู้ที่อยู่ในสมองอยู่แล้ว เมื่อเกิดประสบการณ์กับสภาพแวดล้อมภายนอก ด้วยประสาทสัมผัสใด ๆ ก็ตาม คนก็จะรับรู้ประสบการณ์นั้นแล้วส่งประสบการณ์กับสภาพแวดล้อมภายนอก ถ้าประสบการณ์ใหม่สอดคล้องกับโครงสร้างความรู้เดิมที่มีอยู่แล้ว ก็จะเกิดกระบวนการดูดซึมเข้าไปเป็นโครงสร้างความรู้ที่มั่นคงยิ่งขึ้น หากประสบการณ์ใหม่มีความแตกต่างจากโครงสร้างความรู้เดิม ก็จะมีการตรวจสอบเพื่อปรับโครงสร้างความรู้เดิมให้เป็นโครงสร้างความรู้ใหม่ขึ้นมา จนสามารถผสมผสานความคิดใหม่นั้นให้กลมกลืนเข้ากันได้กับความคิดเก่า ก่อให้เกิดสภาวะที่สมดุลขึ้น นำไปสู่การพัฒนาสติปัญญาในขั้นสูงสุด จากความเชื่อนี้ได้พัฒนาไปสู่หลักการสำคัญหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญคือ การให้เด็กได้มีโอกาสรับข้อมูลหรือประสบการณ์กับสิ่งต่าง ๆ ตลอดถึงการให้โอกาสเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง สอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก และสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

นอกจากนี้ยังมีผู้ให้คำจำกัดความของการเรียนแบบเน้นเด็กเป็นสำคัญไว้ดังนี้

โกวิท ประวาลพุกษ์ (2525:42) ให้ความหมายว่า การเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญนั้นหมายถึง กระบวนการที่ให้ได้เรียนรู้กระบวนการ เช่น กระบวนการกลุ่ม กระบวนการปฏิบัติ กระบวนการสร้างความคิดรวบยอด กระบวนการสอนความคิดสร้างสรรค์

อัจฉรา วงศ์โสธร (2526:20) กล่าวถึงการเรียนรู้ที่มีผู้เรียนเป็นสำคัญ ว่า ครูผู้สอนจะเป็นผู้อำนวยการเรียนรู้ ช่วยเอื้อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ขึ้นโดยการเตรียมเนื้อหา วัสดุ อุปกรณ์สื่อการเรียนการสอนต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับผู้เรียน ตลอดจนเป็นผู้คอยสอดส่อง สำรวจ ในขณะที่ผู้เรียนฝึกและให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถแก้ไขปัญหารับปรุงตนเอง และเกิดพัฒนาการขึ้น

วัฒนา มัคคสมัน (2541:25) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ หมายถึง การจัดการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนสร้างองค์แห่งความรู้ให้เกิดขึ้นได้ด้วยตนเอง ด้วยการลงมือปฏิบัติในเรื่องที่ตนสนใจ และสามารถนำความรู้ที่เรียนนั้นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

ทิตนา แชนมณี (2540 :5) กล่าวโดยสรุปว่า การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง การให้ผู้เรียนเป็นจุดสนใจ (Center of Attention) หรือเป็นผู้มีบทบาทสำคัญ บทบาทในที่นี้หมายถึง บทบาทในการเรียนรู้ หรือการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ โดยเชื่อว่า หากผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดขึ้นมาก ผู้เรียนก็จะเป็นผู้ที่มีบทบาทในการเรียนรู้มาก และควรจะมีการเรียนรู้ที่ติดตามมา

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2544:21) กล่าวถึง การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง การจัดการเรียนการสอนที่มุ่งผู้เรียนได้เรียนรู้และพัฒนาได้อย่างเต็มศักยภาพ ความรู้ความสามารถที่ผู้เรียนแต่ละวัย แต่ละคนพึงมี โดยครูมีหน้าที่สร้างเด็กให้มีฐานความรู้ที่สามารถสอดรับการเรียนรู้ในขั้นสูงต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพ

แบรนเดอร์ และ จินนิส (Brander and Ginnis. 1964:26) กล่าวว่า การสอนที่ยึดเด็กเป็นสำคัญ คือระบบการจัดการเรียนรู้ ซึ่งมีเรื่องเรียนเป็นหัวใจสำคัญด้วยความเชื่อที่ว่า มนุษย์ทุกคนมีสิทธิที่บรรลุศักยภาพสูงสุดของตนเอง 100% ผู้เรียนจะได้รับการส่งเสริมให้เข้าร่วมและรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง

แคมป์เบล และ ยาซกา (Campbell and Kryazewska. 1973:11-12) มีความเห็นว่า หลักสำคัญของการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญในการให้บทบาทแก่ผู้เรียนได้เตรียมข้อมูล และเนื้อหาที่จะทำกิจกรรมได้เอง โดยใช้ประสบการณ์ความรู้และความชำนาญของผู้เรียนแต่ละคน

ลิ่ง (Lang. 1977:168) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนที่ยึดเด็กเป็นสำคัญเป็นแนวทางที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหาครบถ้วน ด้วยวิธีการแต่ละบุคคลที่อาจแตกต่างกันไป เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เข้าร่วมในการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น และมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน

ริสคอล (Riscoli. 1976:92) มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนแบบยึดเด็กเป็นสำคัญ ว่า ผู้เรียนไม่ได้เป็นเพียงผู้รับการเรียนการสอนที่ผู้อื่นออกแบบให้เท่านั้น แต่พวกเขาจะต้องเข้าร่วมอย่างกระตือรือร้น ในการกำหนดสิ่งที่ต้องการเรียนและวิธีการที่ความต้องการเหล่านั้นจะสัมฤทธิ์ด้วย

ชาเรน และ ชาร์เน่ (Sharan and Shrane. 1977 :180-181) เสนอความคิดว่า การจัดการเรียนการสอนแบบยึดเด็กเป็นสำคัญนั้น ควรเริ่มต้นที่ความสนใจ และความสามารถของผู้เรียน ผู้เรียนควรวางแผนจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และลงมือปฏิบัติอย่างกระตือรือร้น ผู้เรียนทุกวัยจะเรียนได้ดีที่สุด สนุกและมีความรู้ที่สุด ถ้าเขาได้เรียนรู้เนื้อหาและความคิดรวบยอดต่าง ๆ จากกิจกรรมแทนการรับจากการบอกเล่า

สรุป การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง การจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนสนใจและสามารถทำให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นด้วยตนเอง จากการได้ลงมือปฏิบัติในสิ่งที่ตนต้องการและสนใจ เหมาะสมกับวัย โดยครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกเรียนรู้ สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ตลอดจนได้ข้อมูลย้อนกลับ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถแก้ไขปรับปรุงตนเองจนเกิดการพัฒนาการ และสามารถนำความรู้ที่ได้มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันของตนเองได้

แนวคิด ทฤษฎีการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นแนวทางการสอนหนึ่งที่เชื่อว่า สามารถทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ตรงกับความต้องการจำเป็นของเด็ก โดยเริ่มต้นมาในช่วงศตวรรษที่ 18 โดย รูสโซ (Rousseau) ที่เห็นว่าวิธีการสอนควรมุ่งหลักการและจิตวิทยาการเรียนรู้ของเด็กที่สอดคล้องกับตัวเด็กตามวัย และพัฒนาการไม่ใช้การสอนที่ให้แก่เนื้อหาสาระวิชาที่ครูต้องการ รูสโซ (Rousseau) มีเชื่อว่า เด็กเป็นสิ่งที่บริสุทธิ์โดยธรรมชาติ มีการเรียนรู้ที่ต่างจากผู้ใหญ่ เด็กสามารถนำตนให้ประสบความสำเร็จตามศักยภาพของตนได้เป็นอย่างดี และมีคุณธรรมโดยธรรมชาติ ถ้าผู้ใหญ่สร้างเสริมสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดีและมีความสุขให้แก่เด็ก จากแนวคิดนี้ ดิวอี้ (John Dewey) ได้นำมาพัฒนาเป็นรูปแบบการสอนและทดลองใช้ในโรงเรียนลาติชของตนในปี คศ. 1896 ทำให้แนวคิดของการสอนเน้นเด็กเป็นสำคัญแพร่หลาย และ คิลแพทริก (William Kilpatrick) นำมาพัฒนาเป็นรูปแบบการสอนแบบโครงการ (Project Approach) แต่ไม่ได้รับการยอมรับมากนัก การสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมิได้หยุดที่แนวคิดของรูสโซ แต่มีการหักเหเมื่อกลุ่มที่มีความเชื่อในปรัชญาภาวนิยมมีความเห็นว่าการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้นต้องเป็นการเรียนการสอนที่ขึ้นอยู่กับความสนใจของผู้เรียนอย่างอิสระในโรงเรียนควรเป็นสถานที่เสรี ผู้เรียนควรมีอิสระในการคิดในการกระทำ และตัดสินใจได้เองอย่างที่ตนต้องการ เช่น การสอนของนิล (A.S. Neill) ที่เชื่อว่าคนทุกคนมาจากพื้นฐานครอบครัวต่างกัน มีความสนใจต่างกัน ต้องเรียนกันอย่างอิสระ ซึ่งแนวคิดนี้แตกต่างไปจากแนวคิดของดิวอี้ ซึ่งเห็นว่าการเน้นเด็กเป็นสำคัญหมายถึงการจัดเนื้อหาหลักสูตรให้สอดคล้องกับชีวิตความเป็นอยู่และสังคมรอบตัวเด็ก ไม่ใช้การปล่อยเด็ก

เรียนอย่างโดดเดี่ยวเช่นกลุ่มภาวะนิยม ซึ่งจุดนี้คือจุดที่กลุ่มภาวะนิยมเห็นว่าไม่ได้เน้นตัวเด็กมาก (กุลยา ตันติผลาชีวะ .2443 : 21-24)

ทฤษฎีที่นำไปสู่การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้แก่

1. ทฤษฎีการเรียนรู้ของกลุ่มพุทธินิยม (Cognitivism) หลักการสำคัญที่นักจิตวิทยาในกลุ่มนี้เชื่อถือ คือ การเรียนรู้จะเกิดขึ้นต้องอาศัยทั้งสิ่งแวดล้อมและตัวผู้เรียนประสานสัมพันธ์กัน คือ ส่วนหนึ่งต้องมาจากความต้องการ และเป้าหมายของผู้เรียนมิใช่ความสำคัญขึ้นอยู่กับสิ่งเร้าภายนอกอย่างเดียว นักจิตวิทยาในกลุ่มนี้จะเน้นให้ผู้เรียนมีบทบาทและส่วนร่วมมากขึ้น โดยที่ผู้เรียนจะต้องมีความมุ่งหมายและกำหนดวัตถุประสงค์เป็นเป้าหมายได้ (สุวัฒน์ วัฒนวงศ์.2538 : 43-44) ทฤษฎีดังกล่าวนำไปสู่การเรียนการสอนอย่างหลากหลาย ตัวอย่างเช่น แบบจิตปัญญา ของกุลยา ตันติผลาชีวะ ซึ่งมีกระบวนการสอน 6 ขั้นตอน คือ ขั้นที่หนึ่ง ศึกษาสภาพและความต้องการของผู้เรียน ขั้นที่สอง กำหนดมโนทัศน์ที่ต้องเรียน ขั้นที่สาม กำหนดจุดประสงค์ของการสอน ขั้นที่สี่ ออกแบบกิจกรรม ขั้นที่ห้า ดำเนินการสอน และขั้นที่หก ประเมินภาพการสอน (กุลยา ตันติผลาชีวะ.2545 : 162-166)

2. ทฤษฎีการเรียนรู้ของกลุ่มมนุษยนิยม (Humanism) หลักการสำคัญของทฤษฎีนี้คือ การให้ความสำคัญกับผู้เรียน โดยเน้นถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การเรียนรู้มีความสำคัญเกี่ยวข้องกับตัวผู้เรียนเป็นอย่างมาก ถึงแม้บรรดาสิ่งเร้าทั้งหลายจะมาจากภายนอกก็ตาม แต่ว่าการคิดค้นเพื่อความเข้าใจจะต้องเกิดจากตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ หลักการที่สำคัญของมนุษยนิยมก็คือ ในการเรียนรู้นั้นผู้เรียนย่อมจะได้รับประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ต้องการด้วยตนเอง (สุวัฒน์ วัฒนวงศ์.2538 : 45) หลักการดังกล่าวสอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ซึ่งได้กำหนดแนวทางในการจัดการศึกษาไว้ประการหนึ่งว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ และอีกประการหนึ่งคือ จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ.2542)

สรุปได้ว่า การจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นแนวคิดที่มีมาช้านาน มุ่งเน้นหลักการและจิตวิทยาการเรียนรู้ของเด็กตามวัยและพัฒนาการ มิใช่การสอนแต่เนื้อหาสาระวิชาการที่ครูต้องการ ทั้งครูผู้สอนต้องตระหนักถึงศักยภาพของเด็กทุกคน โดยมีทฤษฎีพื้นฐาน ได้แก่ ทฤษฎีการเรียนรู้ของกลุ่มพุทธินิยม และกลุ่มมนุษยนิยมที่เน้นถึงการให้ความสำคัญแก่ผู้เรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีบทบาท และมีส่วนร่วม สามารถเข้าถึงและลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

หลักการพื้นฐานของแนวคิด “ผู้เรียนเป็นสำคัญ”

วัฒนาพร ระบับทฤษี (2542 : 6-7) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับหลักการพื้นฐานของแนวคิด “ผู้เรียนเป็นสำคัญ” ไว้ดังนี้

1. ผู้เรียนมีบทบาทรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตน ผู้เรียนเป็นผู้เรียนรู้ บทบาทของครูคือผู้สนับสนุน และเป็นแหล่งความรู้ของผู้เรียน ผู้เรียนจะรับผิดชอบตั้งแต่เลือกและวางแผนสิ่งที่ตนจะเรียน หรือเข้าไปมีส่วนร่วมในการเลือก และจะเริ่มดำเนินการเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้วยการศึกษาค้นคว้า รับผิดชอบการเรียนรู้ตลอดจนประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง

2. เนื้อหาวิชามีความสำคัญและมีความหมายต่อการเรียนรู้ ปัจจัยสำคัญในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบด้วย เนื้อหาวิชา ประสบการณ์เดิม และความต้องการของผู้เรียน การเรียนรู้ที่สำคัญและมีความหมายจึงขึ้นอยู่กับ “สิ่งที่สอน (เนื้อหา) และวิธีที่ใช้สอน (เทคนิคการสอน)”

3. การเรียนรู้จะประสบผลสำเร็จหากผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้เรียนจะได้รับความสนุกสนานจากการเรียน หากได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ได้ทำงานร่วมกับเพื่อน ๆ ได้ค้นพบข้อคำถามและคำตอบใหม่ ๆ สิ่งใหม่ ๆ ประเด็นที่ท้าทายและความสามารถในเรื่องใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น รวมทั้งการบรรลุผลสำเร็จของงานที่พวกเขาเริ่มด้วยตนเอง

4. สัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้เรียน การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีในกลุ่มจะช่วยส่งเสริมความเจริญงอกงาม การพัฒนาความเป็นผู้ใหญ่ การปรับปรุงการทำงาน และการจัดการกับชีวิตของแต่ละบุคคล สัมพันธภาพที่เท่าเทียมกันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันของผู้เรียน

5. ครูคือผู้อำนวยการความสะอาดและเป็นแหล่งความรู้ ในการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูจะต้องมีความสามารถที่จะค้นพบความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียน เป็นแหล่งความรู้ที่ทรงคุณค่าของผู้เรียนและสามารถค้นคว้าหาสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ที่เหมาะสมกับผู้เรียน สิ่งสำคัญที่สุด คือ ความเต็มใจของครูที่จะช่วยเหลือโดยไม่มีเงื่อนไข ครูจะให้อย่างไรกับผู้เรียนไม่ว่าจะเป็น ความเชี่ยวชาญ ความรู้ เจตคติ และการฝึกฝน โดยผู้เรียนมีอิสระที่จะรับหรือไม่รับการให้นั้นก็

6. ผู้เรียนมีโอกาสเห็นตนเองในแง่บวกที่แตกต่างจากเดิม การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มุ่งให้ผู้เรียนมองเห็นตนเองในแง่บวกที่แตกต่างออกไป ผู้เรียนจะมีความมั่นใจในตนเอง และควบคุมตนเองได้มากขึ้น สามารถเป็นในสิ่งที่อยากเป็น มีวุฒิภาวะสูงมากขึ้น ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตนให้สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อม และมีส่วนร่วมในเหตุการณ์ต่าง ๆ มากขึ้น

7. การศึกษา คือ การพัฒนาประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียนหลาย ๆ ด้าน พร้อมกันไป การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาผู้เรียนหลาย ๆ ด้าน คุณลักษณะด้านความรู้ ความคิด ด้านการปฏิบัติ และด้านอารมณ์ความรู้สึกจะได้รับการพัฒนาไปพร้อม ๆ กัน

หลักการพื้นฐานของแนวคิดการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยการค้นหา และค้นพบด้วยการลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตัวของผู้เรียนเอง โดยมีครูเป็นผู้อำนวยการความสะอาด และเป็นแหล่งความรู้ของผู้เรียน การศึกษามุ่งพัฒนาประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียนหลาย ๆ ด้านไปพร้อม ๆ กัน โดยให้ความสำคัญของ “สิ่งที่สอน” และ “เทคนิคการสอน” ของครูให้ผู้เรียนเกิดความท้าทายในการที่จะเรียนรู้ได้เหมาะสมตามวัย ความสนใจ และความสามารถของผู้เรียนตามปัจเจกบุคคล

หลักการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

กุลยา ตันผลาชีวะ (2544 :20-22) ได้เสนอหลักการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ไว้ 10 ประการดังนี้

1. การสอนต้องอยู่บนพื้นฐานความแตกต่างของผู้เรียน เชื่อว่าผู้เรียนแต่ละคนมีความรู้ ความสามารถแตกต่างกัน ครูต้องจัดการเรียนการสอน มีสาระเรื่องราวตามความสนใจของผู้เรียน ตามปัจเจกบุคคลตามวัย ตามท้องถิ่น และตามกาลสมัย

2. การสอนต้องใช้การมีส่วนร่วม หมายถึงร่วมกันคิดร่วมกันทำระหว่างครูและผู้เรียน หรือระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน ครูต้องเปลี่ยนแนวคิดตนเองจากการเป็นผู้ให้มาเป็นผู้สนับสนุน และมีส่วนร่วมการเรียนรู้ เป็นผู้ให้คำปรึกษา อำนวยความสะดวก

3. การสอนต้องเป็นการสอนแบบได้คิดและลงมือปฏิบัติ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ ได้คิด ได้แก้ปัญหา ได้ค้นคว้าหาคำตอบด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ขึ้นมาได้จากประสบการณ์ จากการกระทำ จากการได้สัมผัส การแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นกับเพื่อน กับครู และกับผู้ที่มีประสบการณ์ตรง

4. การสอนต้องมีการวางแผนอย่างชัดเจน มีจุดประสงค์ของการเรียนรู้ มีมโนทัศน์ (concept) ของเนื้อหาอย่างชัดเจน ว่าต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อะไร พร้อมกำหนดรูปแบบการสอน วางแผนกระบวนการเรียนการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถติดตามการเรียนรู้ของผู้เรียน ประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตลอดจนสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนระหว่างการเรียนรู้ได้ว่าสอดคล้องตามเป้าหมายที่ครูต้องการหรือไม่ ร่วมกับการประเมินตนเองของผู้เรียนโดยกำหนดมาตรฐานผลงานของตนเองร่วมกับครู

5. การสอนต้องมีเอกสารวิชาการ หรือหนังสือ หรือตำราในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่เรียน ให้เด็กได้ค้นคว้าเพิ่มเติมในสิ่งที่เรียนหรือใช้ประกอบการเรียน หรือใช้ก่อนการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเก่ง ดี มีสุข ต้องเป็นการสอนที่สร้างแรงจูงใจ ให้ความรู้ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้จากการปฏิบัติและประสบการณ์ได้จริงภายใต้การแนะนำปรึกษาที่ดีจากครู

6. การสอนต้องบูรณาการวิชาการ และกระตุ้นการถ่ายโยงความคิดจากวิชาที่เกี่ยวข้องโดยสอดคล้องกับการดำรงชีวิตจริง

7. การสอนต้องเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงออก ให้โอกาสผู้เรียนเสนอความเห็นหรือข้อค้นพบ หรือสิ่งที่ศึกษาด้วยการรับฟังและเปิดใจกว้างของครู ยอมรับความสามารถของผู้เรียน กระตุ้นให้เด็กแสดงศักยภาพของตัวเองออกมาอย่างเต็มที่

8. การสอนต้องมีบรรยากาศของการเรียนรู้ที่ผ่อนคลาย ครูสามารถนำการสอนหลายหลายวิธีมาใช้ เพื่อให้ผู้เรียนมีบรรยากาศการเรียนรู้ที่แตกต่างจากการนั่งฟังอย่างเดียว สิ่งที่คุณเรียนค้นพบด้วยตนเองไม่เพียงแต่สร้างความสุขในการเรียนเท่านั้น แต่ยังปลูกฝังนิสัยการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับผู้เรียนด้วย

9. การสอนต้องกระตุ้นการคิด นอกจากการให้ผู้เรียนค้นคว้าด้วยตนเองแล้วผู้เรียนควรต้องมีการเขียนบันทึก เพื่อให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินเป็นข้อความรู้ ในขณะที่เดียวกันครูต้องสอนด้วยการถามให้คิด รู้จักการวิเคราะห์เชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศ และความรู้เพื่อเป็นการคิดที่กว้างขวางริเริ่ม และสร้างสรรค์

10. การสอนต้องเน้นการเรียนรู้แบบเข้าใจ ไม่ใช่การท่องจำแต่จำได้ ความจำของผู้เรียนจะเกิดขึ้นจากการเชื่อมโยงความรู้ การกระตุ้นความคิดจากการทำกิจกรรม กระบวนการเรียนและคำถามของครู

สรุปได้ว่าหลักการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ การสอนที่ตระหนักถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน ครูมีบทบาทในการสนับสนุน และมีส่วนร่วมการเรียนรู้ มีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก กระตุ้นให้ผู้เรียนได้แสดงศักยภาพของตัวเองออกมาอย่างเต็มที่ มีการสอนที่หลากหลายวิธี เพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนรู้จักคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ และจดบันทึก ปลูกฝังนิสัยการเรียนรู้แบบยั่งยืนให้กับผู้เรียน

ทักษะในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูผู้สอนจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการจัดการเรียนการสอน ดังนี้ (ศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 9. 2544:25)

1. ทักษะการนำเข้าสู่บทเรียน ครูผู้สอนต้องอาศัยเทคนิคขั้นเชิง และความรู้ด้านจิตวิทยาเกี่ยวกับเจตคติที่มีอิทธิพลต่อความคิดและพฤติกรรมของบุคคล

2. ทักษะการสั่งงาน หรือมอบหมายงาน การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น การปฏิบัติกิจกรรมเดี่ยว และกิจกรรมกลุ่มของผู้เรียนเป็นสิ่งจำเป็น ฉะนั้นทักษะการสั่งงานหรือมอบหมายงานจึงมีความจำเป็นสำหรับครู เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจในจุดมุ่งหมายและขั้นตอนการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน ครูต้องมีความรู้ความเข้าใจในจิตวิทยาเกี่ยวกับเรื่องการจำและการลืม การสื่อความหมายทางวาจา และการทบทวนความเข้าใจ

3. ทักษะการสร้างสถานการณ์จำลอง การสร้างสถานการณ์หรือบรรยากาศของเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งให้เหมือนจริง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกว่าได้อยู่ในสถานการณ์จริง เพื่อช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการทำกิจกรรมให้มากขึ้น ครูผู้สอนจำเป็นต้องมีความรู้ทางด้านจิตวิทยา เรื่องการเรียนรู้ที่มีความหมาย แรงจูงใจและการสร้างแรงจูงใจ

4. ทักษะการสรุปบทเรียน เป็นการสรุปสาระสำคัญของบทเรียน เพื่อให้รู้ว่าผู้เรียนกำลังเรียนอะไร และจะนำความรู้ใหม่ไปสัมพันธ์กับความรู้เดิมได้อย่างไร

ทักษะดังกล่าวข้างต้น ยังจำเป็นจะต้องอาศัยแหล่งข้อมูล ความรู้ ที่ครูสามารถเข้าถึงได้มีความทันสมัย เป็นปัจจุบัน และมีการอบรมฝึกปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง กระตุ้นให้ครูคิดค้นวิธีการใหม่ ๆ ในการจัดการเรียนการสอนอยู่เสมอ

วิธีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

หากทำการศึกษาย้อนกลับไปในอดีต จะพบว่า แนวคิดการสอนที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลางนั้นได้แตกออกเป็น 2 แนวทาง ได้แก่ แนวคิดตามแนวความเชื่อในปรัชญาภาวะนิยม (Existentialism) มีความเห็นว่าการจัดการสอนเน้นเด็กเป็นศูนย์กลางนั้นต้องเป็นการเรียนการสอนที่ขึ้นอยู่กับความสนใจในการเรียนของผู้เรียนอย่างอิสระ โรงเรียนควรเป็นสถานที่เสรี ผู้เรียนควรมีอิสระในการคิดในการกระทำ และตัดสินใจได้เองอย่างเต็มที่ตนต้องการ ซึ่งแนวคิดนี้แตกต่างไปจากแนวคิดของรูสโซ ปาร์คเกอร์ (Parker) และคิวอี้ ที่เห็นว่าการเน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง หมายถึงการจัดเนื้อหาหลักสูตรให้สอดคล้องกับชีวิตความเป็นอยู่และสังคมรอบตัวเด็ก ไม่ใช่การปล่อยเด็กเรียนอย่างโดดเดี่ยวเช่นกลุ่มภาวะนิยม (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2543:23)

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น จึงสามารถจำแนกได้เป็น 3 ลักษณะ (กุลยา ตันติผลาชีวะ .2545 : 36-37) ดังนี้

1. การสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นฐาน (Learner- Based Approach)

เป็นการสอนที่ครูกระตุ้นหรือมอบหมายให้ผู้เรียนเลือกคิด เลือกเรียนตามความสนใจ ด้วยการค้นคว้าหาข้อมูลที่จะเรียนเอง โดยใช้ประสบการณ์การเรียนรู้และความชำนาญของตนเป็นฐานมีครูร่วมเป็นที่ปรึกษาสำคัญ

2. การสอนโดยเน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง (Learner-centered Approach)

เป็นการสอนที่ให้โอกาสเด็กได้เรียนและลงมือกระทำด้วยตนเอง (Active learning) เกิดการค้นพบด้วยความสนใจและสนุกกับการเรียน

3. การเรียนเสรี (Independent Study)

เป็นการเรียนที่ผู้เรียนควบคุมกำกับตนเอง เป็นอิสระจากชั้นเรียน สามารถศึกษาค้นคว้าตนเองตามความสนใจอย่างเต็มศักยภาพอาจเรียนคนเดียวหรือเรียนร่วมเป็นกลุ่มก็ได้

การสอนระดับปฐมวัยศึกษาจะเน้นแบบเด็กเป็นศูนย์กลาง โดยครูวางรูปแบบการสอน กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สนับสนุนให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติ จัดกระทำจนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยภาพลักษณ์การสอนที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ คือ ให้การเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติตรง มีส่วนร่วมในการคิดและพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้ และครูเป็นผู้สนับสนุนการเรียนรู้ และพัฒนาปฏิสัมพันธ์เพื่อการเรียนรู้

รูปแบบการจัดการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในระดับปฐมวัย

ปัจจุบัน สถานศึกษาระดับปฐมวัยในประเทศไทยหลายแห่งได้นำรูปแบบการจัดการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของต่างประเทศเข้ามาทดลองใช้ในสถานศึกษาของตน นอกจากนี้ได้มีนักการศึกษาด้านปฐมวัยของไทยหลายท่านได้คิดค้นรูปแบบใหม่ ๆ ขึ้นมาทดลองใช้ ดังจำแนกได้โดยสังเขปดังนี้

- 1) การสอนแบบโครงการ
- 2) การสอนแบบมอนเตสซอรี
- 3) การสอนแบบไฮ/สโคป
- 4) การสอนแบบเรกจิโออีมีเลีย
- 5) การสอนแบบวอลดอร์ฟ
- 6) การสอนภาษาแบบเน้นประสบการณ์
- 7) การสอนแบบจิตปัญญา

การจัดการเรียนการสอนแบบโครงการ

วัฒนา มัคคสมัน (2542:17-23) ได้กล่าวถึงการสอนแบบโครงการว่า เป็นการสอนที่เน้นที่ตัวเด็กได้พัฒนาการเรียนรู้ตามความสนใจของเด็กเอง โดยแต่ละขั้นตอนของการเรียน เด็กจะต้องดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละขั้นด้วยตนเอง ในขณะที่ครูจะเป็นผู้เอื้ออำนวยความสะดวกในการเรียน การสอนแบบโครงการเป็นกระบวนการในการจัดการเรียนการสอนที่มีความเชื่อว่า เด็กเกิดการเรียนรู้พัฒนาสติปัญญาและทัศนคติขึ้นเมื่อมีการปฏิสัมพันธ์ และทำงานร่วมกับคนอื่น ๆ กับสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบ ๆ ตัวเด็ก ภายใต้บรรยากาศที่เด็กได้รับการปฏิบัติจากครูอย่างให้เกียรติ มุ่งให้เด็กเรียนรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งตามความสนใจของเด็กเองอย่างลุ่มลึก ผ่านกระบวนการแก้ปัญหา ด้วยการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เป็นการเรียนรู้ที่มุ่งให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงกับแหล่งความรู้เบื้องต้น โดยมีวัตถุประสงค์ให้เด็กเกิดทักษะด้านกระบวนการคิดสามารถลงมือปฏิบัติ แก้ปัญหาได้ และเห็นคุณค่าในตนเอง

สาระหลักของรูปแบบการสอนแบบโครงการ คือกระบวนการแก้ปัญหา ที่มีจุดกำเนิดมาจากความสนใจของคนที่มาจากสิ่งกระตุ้นเร้าของครู แล้วพัฒนาโครงการ ตั้งสมมุติฐาน ตรวจสอบสมมุติฐาน และสรุปผลการตรวจสอบในกลไกของการเรียน เด็กมีส่วนร่วมคิดและปฏิบัติเพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างเต็มที่

การจัดการเรียนการสอนแบบเรกจิโอ เอมีเลีย

เริ่มที่ประเทศอิตาลี โดยลอริส มาลากูซี (สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์. 2542 : 62-75;อ้างอิงจาก ลอริส มาลากูซี. ม.ป.ป.) ได้นำแนวคิดมาจาก피아เจท์และไวโกตสกี หลักการจัดตั้งโรงเรียน คือ การร่วมมือระหว่างผู้ปกครองและครูในการจัดตั้งโรงเรียน ตลอดจนการดำเนินงานภายในโรงเรียน หลักสูตรพื้นฐานของโรงเรียนคือมีการทำโครงการในการเรียน และศิลปะ และการจัดสิ่งแวดล้อมที่สนับสนุนในการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอนโดยการเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง นักเรียนได้เรียนรู้จากการลงมือกระทำกิจกรรมต่าง ๆ สนับสนุนให้นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ รู้จักแก้ปัญหาต่าง ๆ ร่วมมือกันในการทำโครงการ แบ่งเป็นโครงการแบบระยะสั้นและระยะยาว แบบรายบุคคล และแบบกลุ่ม โดยให้ออกาสักเรียนทำโครงการตามหัวข้อที่ตนเองสนใจ ค้นคว้าหาความรู้ มีเหตุผล เกิดความคิดสร้างสรรค์ แก้ปัญหาเป็น มีการสนับสนุนให้เด็กถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดผ่านทางศิลปะ ในการวาดภาพ การจัดสิ่งแวดล้อมในการเรียน คือ การจัดห้องที่สวยงามและสะดวกสบายสำหรับเด็ก มีอุปกรณ์ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีมุมศิลปะและบริเวณกลางแจ้งที่เพียงพอในการทำกิจกรรมต่าง ๆ บุคลากรในการดำเนินงาน ครูนอกจากจะเป็นผู้ดำเนินงานในการเรียนการสอนแล้ว ครูยังมีหน้าที่ในการบริหารโรงเรียนร่วมกับผู้ปกครอง ครู และผู้ปกครองมีอำนาจในการบริหารเท่าเทียมกัน หน้าที่ของครูคือ ครูเข้าใจในความแตกต่างและลักษณะพิเศษของนักเรียนเป็นรายบุคคล เป็นแหล่งข้อมูลของนักเรียน สร้างบรรยากาศการร่วมมือในการทำงานให้กับนักเรียนมีทักษะต่าง ๆ และมีความเป็นมืออาชีพในการเป็นครูอย่างแท้จริง ครูมีการทำงานเป็นคู่ติดตามนักเรียนเป็นเวลา 3 ปี ครูบันทึกพฤติกรรมโดยการบันทึกเก็บเอกสารและภาพประกอบที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมและพัฒนาการในการเรียนการสอนของนักเรียน

การจัดการเรียนการสอนแบบวอลดอร์ฟ

รูคอล์ฟ สไตเนอร์ (บุญหลง ตันติวงศ์. 2542 : 22-23;อ้างอิงจากรูคอล์ฟ สไตเนอร์.ม.ป.ป.) เป็นผู้ก่อตั้งการศึกษาวอลดอร์ฟ โรงเรียนวอลดอร์ฟแห่งแรก ตั้งขึ้นในช่วงเวลาหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 ในประเทศเยอรมัน โดยนำแนวคิดในการจัดการศึกษาเพื่อให้มนุษย์ได้บรรลุศักยภาพสูงสุดที่ตนมีและสามารถกำหนดจุดมุ่งหมายและแนวทางแก่ชีวิตตน สร้างความสมดุลตนเองผ่านกิจกรรมทางกาย ผ่านอารมณ์ความรู้สึกและผ่านความคิด การเรียนการสอนไม่มีหลักสูตรอย่างตายตัว เพื่อให้เด็กได้พัฒนาทางสติปัญญา ทักษะเสริมสร้างสุนทรียภาพ มโนธรรมและพลังแห่งเจตจำนง เด็กเรียนกับครูคนเดิมอย่างต่อเนื่องเป็นเวลา 8 ปี ครูเป็นผู้ที่ทรงสิทธิ์ ให้ความรักและเข้าใจเด็ก ตลอดจนเฝ้าหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเอง และการเรียนการสอน ในการบริหารโรงเรียนครูทุกคนมีสิทธิ์เท่าเทียมกันโดยร่วมกับผู้ปกครองในการบริหารโรงเรียน บรรยากาศในการเรียนเน้นความเป็นธรรมชาติ เนื้อหาสาระในการจัดการเรียนการสอนได้แก่

1. ภาษา ครูใช้คำคล้องจอง เพลง นิทานและเทพนิยายประกอบการเรียนการสอน
2. คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์โดยใช้กิจกรรมที่นำธรรมชาติรอบตัวมาประกอบการเรียนรู้ เช่น การประดิษฐ์ของเล่นจากธรรมชาติ การปลูกพืชแล้วนำผลผลิตมาขาย
3. ศิลป ได้แก่การปั้นและการวาดภาพ โดยใช้จินตนาการ

4. ดนตรี คือการร้องเพลงที่มีจังหวะและเสียงนุ่มนวล ฟังแล้วสงบ เบาสบาย (เพนทาโทนิค) เครื่องดนตรีเลียนเสียงธรรมชาติ

5. การเคลื่อนไหว : ยูริชมีเป็นศิลปะประกอบการเคลื่อนไหวร่างกาย

6. งานปฏิบัติ หัตถกรรมและงานสวน เด็กได้เรียนการปลูกพืช งานไม้ การเย็บปักถักร้อยเพื่อให้เกิดความสมดุลในการใช้นิ้วมือ แขนขา

กิจกรรมแต่ละอย่างคำนึงถึงหลัก 3 ประการ ได้แก่ การทำซ้ำ จังหวะที่สม่ำเสมอ ความเคารพ และยอมรับคุณค่าในทุกสิ่ง (ประอร อิศรเสนา ณ อยุธยา. 2544 : 32)

การจัดการเรียนการสอนแบบมอนเตสซอรี

เริ่มที่ประเทศอิตาลี โดย ดร.มาเรีย มอนเตสซอรีได้นำแนวคิดจากรุซโซและเฟรเดอเบล (จิรพันธุ์ พูลพัฒน์. 2542 : 40-52) โดยเน้นการเตรียมความพร้อมให้เด็ก จัดสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้และกิจกรรมให้เหมาะสมกับพัฒนาการในแต่ละวัย ให้เด็กได้เรียนรู้ด้วยประสาทสัมผัสทั้งห้า โดยผ่านกิจกรรมการเล่น มีชุดเครื่องเล่นที่ฝึกพัฒนาการและเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กในด้านต่าง ๆ จัดบรรยากาศในการเรียนให้อบอุ่นเหมือนบ้าน เครื่องใช้ต่าง ๆ มีขนาดเหมาะกับเด็ก จุดเน้นของหลักสูตร คือ

1. การสร้างประสบการณ์ชีวิต โดยฝึกให้เด็กรู้จักช่วยเหลือและดูแลตนเอง การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม ทักษะและมารยาทในสังคมที่เด็กควรรู้ การควบคุมการเคลื่อนไหวของร่างกาย
2. การเรียนรู้ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5
3. การสร้างทักษะในด้านภาษา คณิตศาสตร์และกลุ่มวิชาการ ได้แก่ การฝึกเขียน การนับจำนวน
4. การเล่านิทาน ดนตรี และการเล่นบทบาทสมมติ
5. การเรียนรู้เป็นรายบุคคลจากการเล่นชุดเครื่องเล่นของมอนเตสซอรี โดยครูเป็นผู้สาธิตให้นักเรียนดูและให้นักเรียนฝึกตามในการจำแนกสิ่งต่าง ๆ การนับจำนวน ฯลฯ

การจัดการเรียนการสอนแบบไฮ/สโคป

เริ่มที่ประเทศสหรัฐอเมริกา โดย ดร.เดวิด ไวการ์ด ได้นำแนวคิดจากพียาเจท์ ไวกอตสกี และคิวอี้ เริ่มจากการสอนประกอบการทำวิจัยเปรียบเทียบในเด็กด้อยโอกาสระหว่างการสอนแบบครูสอนโดยตรง การสอนแบบเนอร์สเซอร์แบบดั้งเดิม และการสอนแบบไฮ/สโคป มีการติดตามผลจนนักเรียนโต ซึ่งพบว่าการสอนแบบไฮ/สโคปนั้นช่วยให้เด็กประสบความสำเร็จในชีวิตมากที่สุด หลักการจัดการศึกษาแบบไฮ/สโคป คือการเรียนรู้โดยการที่ผู้เรียนได้ลงมือกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งเป็นการริเริ่มประสบการณ์สำคัญของผู้เรียน มีการจัดสิ่งแวดล้อมที่เสริมสร้างประสบการณ์ในการเรียนสำหรับเด็ก จัดพื้นที่การใช้งานห้องเรียนอย่างเหมาะสม มีสื่อและอุปกรณ์หลากหลาย มีการจัดเก็บอุปกรณ์อย่างเป็นหมวดหมู่ มีป้ายบอกซึ่งง่ายต่อการนำมาใช้ หลักการ คือ การจัดประสบการณ์หรือกิจกรรมในการเรียนของนักเรียนให้เข้าหลักสูตร หรือจุดประสงค์ในการเรียน ได้แก่ การแสดงถึงสิ่งที่สร้างสรรค์ ภาษา การริเริ่มและปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การเคลื่อนไหว ดนตรี การแบ่งแยกประเภท การเรียงลำดับ จำนวน พื้นที่และเวลา ครูเป็นผู้สนับสนุนในการเรียน สร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียน จัดบรรยากาศการเรียนรู้ของนักเรียน สร้างความสมดุลระหว่างผู้เรียนและครู ในส่วนร่วมในการเรียน มีการจัดกิจวัตรประจำวันทั้งกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ ฝึกให้นักเรียนรู้จักการวางแผนการทำงาน ลงมือปฏิบัติและทบทวนการทำงานระหว่างนักเรียนทำงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ ครูจะเป็นเพียงผู้

ให้การสนับสนุนแนะนำ เมื่อนักเรียนต้องการและสังเกตนักเรียน ครูมีการบันทึกสัปดาห์ประจำวันเกี่ยวกับคำพูด พฤติกรรมและพัฒนาการของนักเรียนที่ครูพบเห็น ครูวางแผนกิจกรรมประจำวันและประเมินผลพัฒนาการเด็ก กลไกการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนแบบไฮสโคป เริ่มจากการให้เด็กริเริ่มกิจกรรมด้วยตนเอง เลือกสื่อที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่เรียน ใช้การลงมือปฏิบัติสัมผัสด้วยมือตนเอง โดยมีครูเป็นผู้สนับสนุน และกระตุ้น ให้เด็กพัฒนาแผนและดำเนินกิจกรรมตามกระบวนการ 3 ประการดังนี้ (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2545 : 107)

1. การวางแผน (Plan) เป็นการกำหนดแนวทางการปฏิบัติหรือการดำเนินงานตามงานที่ได้รับ มอบหมาย หรือสิ่งที่สนใจด้วยการสนทนาร่วมกันระหว่างครูกับเด็ก และเด็กกับเด็ก ว่าจะทำอะไร อย่างไร การวางแผนกิจกรรมนี้เด็กอาจแสดงด้วยภาพหรือสัญลักษณ์ประจำตัวเด็ก หรือบอกให้ครูบันทึกเป็นกระบวนการที่เด็กมีโอกาสเลือกและตัดสินใจ

2. การปฏิบัติ (Do) คือการลงมือทำกิจกรรมตามแผนที่วางไว้ เป็นส่วนที่เด็กได้ร่วมกันคิด แก้ ปัญหา ตัดสินใจ และทำงานด้วยตนเองหรือร่วมกับเพื่อนอย่างอิสระตามเวลาที่กำหนด โดยมีครูเป็นผู้ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ ให้จังหวะที่เหมาะสมเป็นส่วนที่เด็กได้มีพัฒนาการพูดและปฏิสัมพันธ์ทางสังคมสูง

3. การทบทวน (Review) เป็นช่วงที่ไต่ถามตามจุดประสงค์ ช่วงนี้จะมีการอภิปรายและเล่าถึง ผลงานที่เด็กทำเพื่อทบทวนว่า ตนเอง(เด็ก) สามารถปฏิบัติตามแผนที่วางไว้หรือไม่ มีการเปลี่ยนแปลงแผน อย่างไร จุดประสงค์ของการทบทวนเพื่อสะท้อนสิ่งที่เด็กได้กระทำ ซึ่งให้เห็นความเชื่อมโยงระหว่างแผนกับการ ปฏิบัติ และผลงานที่ทำ รวมถึงการเล่าประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ได้ทำ

การจัดการเรียนการสอนแบบจิตปัญญา

ผู้เสนอแนวคิดนี้คือ กุลยา ตันติผลาชีวะ (2543) โดยให้ความหมายของ จิต ว่าหมายถึง การเรียนอย่างมีความสุข จากกิจกรรมการสอนและประสบการณ์การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวัยและสภาพผู้ เรียน และปัญญา คือการพัฒนาความรู้ให้่องงาม ทั้งโดยสาระใหม่และขยายประสบการณ์เดิมให้กระฉับ สะดวก เกิดความเข้าใจ เกิดการใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ด้วยความหมายทั้งสองจิตปัญญาจึงเป็นการสอนที่มุ่งให้ผู้ เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมปฏิบัติการทางความคิด ที่เน้นให้ผู้เรียนเชื่อมสานประสบการณ์เดิมกับข้อ ความรู้ใหม่ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ของการสอน กิจกรรมการสอนแบบจิตปัญญาจะเน้นการลง มือกระทำและเรียนรู้ด้วยการสังเกตและคิดด้วยตนเองใช้อักษรย่อของกิจกรรมว่า A B C D P ตามความ หมายดังนี้

A = Active learning หมายถึงเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติการคิด การสอนต้องจัดกิจกรรมที่ กระตุ้นให้เกิดการลงมือกระทำและคิดค้นหาคำตอบด้วยตนเอง

B = Behaving well หมายถึง เรียนรู้ด้วยการแสดงออกที่ดี

C = Cooperative learning หมายถึง ในการเรียนรู้ที่กำหนดทุกครั้งผู้เรียนจะได้เรียนรู้เป็น กลุ่มขนาด 5-6 คน ด้วยวิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือ

D = Discovery learning หมายถึง การเรียนรู้ด้วยการค้นพบจากการทำกิจกรรมร่วมกับ กลุ่ม และการที่ครูวิเคราะห์ผลงานจากกิจกรรมของกลุ่มแต่ละกลุ่มให้ฟังในชั้นเรียน ซึ่งทำให้ผู้เรียนเกิดการค้น พบจากการทำกิจกรรมของตนและจากการดูผลงานของกลุ่มเพื่อน

P = Progress หมายถึง การเรียนรู้ความก้าวหน้าของตนในการเรียนเมื่อผู้เรียนได้ค้นพบ ผู้เรียนจะรู้ว่าตนเองได้รู้สิ่งใดเพิ่มขึ้นจากการวิเคราะห์ของครู และหาความรู้เพิ่มเติมจากหนังสือหรือเอกสาร อ่านประกอบที่ครูให้ศึกษาต่อเนื่อง

เป้าหมายการสอนแบบจิตปัญญา มุ่งให้ผู้เรียนค้นพบความรู้ตามมโนทัศน์ที่ครูจัดเป็น หน่วยการสอน โดยการใช้หลักทฤษฎีการเรียนรู้ของพียาเจต์และการเรียนรู้ด้วยการค้นพบของบรูเนอร์ ใน การสอนแบบจิตปัญญาสิ่งที่ครูต้องบรรจุในชั่วโมงการเรียนการสอนตลอดเวลาคือคุณค่าของคุณธรรม และจ ริยธรรมที่ผู้เรียนต้องตระหนัก เมื่อมีเนื้อหาการเรียนที่สามารถโยงเข้าสู่การเรียนรู้ทางคุณธรรมและจริย ธรรมได้ ความสำเร็จของการสอนแบบจิตปัญญาอยู่ที่ครูสามารถใช้หลักการของปฏิบัติการทางกายและความ คิด การแสดงออก การร่วมมือ การค้นพบ และความก้าวหน้าอย่างผสมกลมกลืนด้วยการประเมินภาพการ สอนเพื่อเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ได้จนครบหน่วยเวลาเป้าหมายการสอนที่แท้จริงของจิตปัญญาอยู่ที่การจำ และนำไปใช้ได้ยาวนานและสร้างสรรค์การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในระดับปฐมวัยดังกล่าวข้างต้น ล้วนมีแนวคิดร่วมกัน คือ การมองเห็นผู้เรียนทุกคนมีความสามารถ และมีรูปแบบการพัฒนาเฉพาะตน ครู เป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่จะดึงศักยภาพนั้นให้ปรากฏ และเติมเต็มศักยภาพนั้นให้สมบูรณ์ ด้วยการจั ดทรัพยากรการเรียนรู้ ช่วยเหลือ แนะนำ กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจเรียนรู้ ผ่านกิจกรรมหลากหลายที่ เปิดโอกาสให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน สรุป และประเมินผล การจัดการเรียนการ สอนตามแนวคิดนี้ ให้ความสำคัญการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างสมอง จิตใจ และร่างกายของผู้เรียน โดย อาศัยหลักการทางจิตวิทยา การสร้างสภาพแวดล้อม การจัดสื่อ อุปกรณ์ ที่สอดคล้องกับพัฒนาการของผู้ เรียนในแต่ละวัย และรายบุคคล มุ่งผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาตนในระยะยาวและ ยั่งยืน ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เน้นกระบวนการทางความคิดมากกว่าการถ่าย ทอดเนื้อหา สาระ หรือ ผลงานสำเร็จ

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2545 : 36) เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับการศึกษাপฐมวัย ว่า คือ การสอนที่สอดคล้องกับพัฒนาการและวุฒิภาวะตามวัยของเด็ก ซึ่งหมายถึง ความอยากรู้ อยากเห็น และอยากเข้าใจของแต่ละวัยการศึกษา และการสอนนั้นเป็นการวางพื้นฐานการเรียนรู้ สำหรับเด็กต่อไปในอนาคตที่เรียกว่า การเตรียมความพร้อม แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับคณะกรรมการการ ปฎิรูปการเรียนรู้ (2543 : 20) ที่ได้ให้คำจำกัดความ กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด ว่า หมายถึง การ กำหนดจุดมุ่งหมาย สาระ กิจกรรม แหล่งเรียนรู้ สื่อการเรียน และการวัดประเมินผลที่มุ่งพัฒนาคน และชีวิต ให้เกิดประสพการณ์การเรียนรู้เต็มตามความสามารถ สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ และความต้องการ ของผู้เรียน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

พัฒนา ชัชพงศ์ ได้กล่าวถึงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ว่า ต้องมี ความหลากหลายและบูรณาการให้ผู้เรียนได้พัฒนาทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ซึ่ง ต้องคำนึงถึงสิ่งต่างๆ ดังนี้ (พัฒนา ชัชพงศ์. 2542)

1. ควรเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ค้นพบความสามารถของตนเอง ซึ่งผู้เรียนมีความสามารถที่แตกต่างกัน ดังนั้นการจัดกิจกรรมต้องหลากหลาย ยากง่ายปนกัน และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทดลองและค้นพบความสามารถของตนได้ทุกคน

2. ควรเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียน เรียนรู้ที่จะรักการเรียนรู้ เนื่องจากธรรมชาติของเด็กจะมีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ผ่านการเล่น การได้รับกิจกรรมที่สนุกสนานแฝงไว้ด้วยการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้ประสบความสำเร็จ ส่งผลให้เด็กเกิดความมั่นใจและรักที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมและเกิดการเรียนรู้ต่อไปอย่างไม่สิ้นสุด ทั้งยังเกิดความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง มีความภาคภูมิใจในความสำเร็จจากการร่วมทำกิจกรรม

3. กิจกรรมที่มีความหมายต่อผู้เรียน เป็นสิ่งที่อยู่ใกล้ตัว ผู้เรียนมีโอกาสประสบพบในชีวิตประจำวัน อันจะก่อให้เกิดการนำไปใช้ เกิดการฝึกฝนและมีความชำนาญในการใช้ทักษะที่ได้เรียนรู้

4. ให้โอกาสผู้เรียนได้เลือกตามความสนใจและความถนัด ในแต่ละช่วงเวลาควรมีการจัดกิจกรรมให้เลือก หรือหากเป็นกิจกรรมเดียวกันก็ควรมีสื่ออุปกรณ์หลากหลายให้เลือกใช้ตามความต้องการของผู้เรียน

5. ควรเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกปรับตัวต่อสิ่งใหม่ ๆ เพื่อนใหม่ ๆ สื่อและอุปกรณ์ ในการทำกิจกรรมควรมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา หมุนเวียนมาให้เด็กได้เลือกใช้ร่วมกับผู้อื่นตามความต้องการพัฒนาการสังเกตสิ่งใหม่ ๆ รอบ ๆ ตัวฝึกฝนอยู่และทำงานร่วมกับผู้อื่น

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการจัดมวลประสบการณ์สำหรับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการคิด วิเคราะห์ ครูควรร่วมสรุปเนื้อหา และสิ่งค้นพบในการทำกิจกรรมร่วมกับผู้เรียน และเชื่อมโยงไปสู่การนำไปใช้ในชีวิตประจำวันของผู้เรียน

ลักษณะของกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่มีคุณภาพ ควรมีลักษณะดังนี้ (ศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 9. 2543 : 12)

1. เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมทางด้านร่างกาย และอารมณ์ จิตใจ กิจกรรมการเรียนรู้ควรมีความหลากหลาย ให้โอกาสผู้เรียนได้เคลื่อนไหวร่างกายเป็นระยะๆ ตามความเหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะ และความสนใจของผู้เรียน การเคลื่อนไหว อาจเป็นการเคลื่อนไหวอวัยวะหรือกล้ามเนื้อต่างๆ ได้แก่

1.1 การเคลื่อนไหวอวัยวะ/กล้ามเนื้อมัดย่อย เช่น กิจกรรมการเขียน การฟัง การพูด การวาดภาพ การพับกระดาษ การขีดหุ่น การร้อยลูกปัด การร้องเพลง เป็นต้น

1.2 การเคลื่อนไหวอวัยวะ/กล้ามเนื้อมัดใหญ่ เช่น กิจกรรมการย้ายกลุ่ม การย้ายเก้าอี้ การจัดโต๊ะ การกระโดด การวิ่ง การเล่นเกมต่างๆ (ประเภทใช้กล้ามเนื้อใหญ่)

การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เคลื่อนไหวร่างกาย ซึ่งหมายถึงการจัดกิจกรรมที่มีลักษณะหลากหลาย เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนได้เคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกาย จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความพร้อมในการเรียนรู้ มีความกระฉับกระเฉง ตื่นตัว ไวต่อการรับรู้ข้อมูล ข่าวสาร และพฤติกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้น อย่างไรก็ตามการให้เคลื่อนไหวดังกล่าว ครูผู้จัดกิจกรรมจะต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมทางอารมณ์ของผู้เรียนด้วย ครูจะต้องวิเคราะห์ว่าอารมณ์ ความรู้สึกใดที่จะนำไปสู่การเรียนรู้ที่ต้องการให้เกิดขึ้นตามวัตถุประสงค์

2. เพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางด้านสติปัญญา และอารมณ์ จิตใจ กิจกรรมการเรียนรู้ควรมีลักษณะที่กระตุ้นและท้าทายความคิดของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดความจดจ่อผูกพันกับสิ่งที่คิด ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี การเรียนรู้ทางสติปัญญานี้จำแนกได้ 2 ประเภท ได้แก่

2.1 การเรียนรู้เนื้อหาความรู้ (Contents or Knowledge) ซึ่งได้แก่ การเรียนรู้ข้อมูล ข้อเท็จจริง และความรู้ต่างๆ ที่ผ่านมานักคิดครุ้มักจัดการเรียนการสอนแบบครูเป็นศูนย์กลาง คือครูเป็นผู้มีความรู้ ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ให้ผู้เรียน ผู้เรียนเป็นผู้รับความรู้ โดยครูหวังว่าการถ่ายทอดความรู้ของตนจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ และนำความรู้ไปใช้ได้ ซึ่งในทางปฏิบัติผลที่เกิดขึ้นอาจไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง จากการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับต่างๆ จะเห็นได้ว่าผู้เรียนจำนวนมากมักเกิดการเรียนรู้ในระดับความรู้ ความจำเท่านั้น และบางส่วนอาจจะขึ้นไปถึงระดับความเข้าใจและมีน้อยมากที่ได้ถึงการนำไปใช้วิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมินผล แสดงให้เห็นว่าการถ่ายทอดความรู้ของครูไม่เพียงพอที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนตามที่ต้องการ ด้วยเหตุผลนี้จึงมีผู้แสวงหาแนวคิดใหม่ที่จะนำมาอธิบายและใช้แก้ปัญหาหนึ่งซึ่งแนวคิดหนึ่งที่กำลังได้รับความนิยมอย่างกว้างขวาง คือ แนวคิดการสร้างสรรค์ความรู้ (Constructivism) ซึ่งเชื่อว่า ความรู้เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นด้วยตนเอง สามารถเปลี่ยนแปลงและพัฒนาให้งอกงามขึ้นไปได้เรื่อยๆ โดยอาศัยกระบวนการพัฒนาโครงสร้างความรู้ภายในของบุคคล และการรับรู้สิ่งต่างๆ รอบตัว โดยอาศัยองค์ประกอบอย่างน้อย 3 ประการ คือ

- 1). ความรู้เดิม หรือโครงสร้างความรู้เดิมที่มีอยู่
- 2). ความรู้ใหม่ ได้แก่ ข้อมูล ข้อเท็จจริง ความรู้ ความรู้สึก ประสบการณ์ใหม่ๆ ที่บุคคลรับเข้าไป
- 3). กระบวนการทางสติปัญญา ได้แก่ กระบวนการทางสมอง ที่ใช้ในการทำความเข้าใจ ความรู้ที่รับมา และใช้ในการเชื่อมโยง และปรับความรู้เดิมและความรู้ใหม่เข้าด้วยกัน

แนวคิดข้างต้น เชื่อว่า การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อผู้เรียนมีโอกาสได้รับข้อมูลประสบการณ์ใหม่ๆ เข้ามา และมีโอกาสได้ใช้กระบวนการทางสติปัญญาของการคิดกลั่นกรอง ข้อมูลวิเคราะห์ ทำความเข้าใจข้อมูล เชื่อมโยงข้อมูล ความรู้ใหม่กับความรู้เดิม และสร้างความหมายข้อมูลความรู้ด้วยตนเอง กระบวนการสร้างสรรค์ความรู้นี้จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อตนเอง ส่งผลถึงความเข้าใจและการคงความรู้นั้น โดยมีกระบวนการที่สำคัญ ดังนี้ 1) ให้ผู้เรียนทบทวนความรู้เดิม 2) ให้ผู้เรียนได้รับ แสวงหา รวบรวมข้อมูลและประสบการณ์ต่างๆ ด้วยตนเอง 3) ให้ผู้เรียนได้ศึกษา คิด วิเคราะห์ และสร้างความหมาย ข้อมูล ประสบการณ์ด้วยตนเอง โดยใช้ทักษะกระบวนการต่างๆ 4) ให้ผู้เรียนได้สรุป และจัดระเบียบความรู้ ข้อมูล หรือจัดโครงสร้างความรู้ด้วยตนเอง และ 5) ให้ผู้เรียนได้แสดงออกในสิ่งที่เรียนรู้ด้วยวิธีการต่างๆ อย่างหลากหลาย

2.2 การเรียนรู้ทักษะกระบวนการ (Process Skill) หรือทักษะทางสติปัญญาต่างๆ ที่เป็นเครื่องมือที่จำเป็นในการเรียนรู้ เช่น ทักษะการแสวงหาความรู้ ทักษะความคิด ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น เป็นต้น ดังจะเห็นได้จากการสอนและการประเมินผลการเรียนการสอนที่เน้นด้านการถ่ายทอดเนื้อหาความรู้ และประเมินผลเพียงด้านเนื้อหาความรู้ที่ผู้เรียนได้รับจากการเรียนการสอนนั้นไม่เป็นการเพียงพอ เนื่องจากเนื้อหาความรู้ในโลกนี้มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ และจะมีมากขึ้นเรื่อยๆ ผู้เรียนไม่สามารถที่จะเรียนได้หมด ผู้เรียนจะต้องเลือกสรรสิ่งที่ตนเองสนใจ และเป็นประโยชน์ต่อตนเอง ซึ่งผู้เรียนสามารถที่จะแสวงหาศึกษาได้ด้วยตนเอง หากผู้เรียนมีทักษะกระบวนการต่างๆ ที่จำเป็น แนวคิดในเรื่องการสอนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการ(Process Skills)ควบคู่ไปกับเนื้อหาความรู้หรือผลผลิต(Product)จึงเกิดขึ้น ทักษะกระบวนการต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ได้แก่

2.2.1 ทักษะการแสวงหาความรู้ และการศึกษด้วยตนเอง เช่น ทักษะการสืบค้นแหล่งความรู้ ทักษะการอ่าน ทักษะการฟัง ทักษะการตั้งคำถาม ทักษะการจับใจความสำคัญ ทักษะการจดบันทึก ทักษะการประมวลความรู้ การจัดทำผังความรู้ การเขียน การอธิบาย และการสรุป เป็นต้น

2.2.2 ทักษะการคิดและกระบวนการคิดต่างๆ เช่น ทักษะการคิดเปรียบเทียบ จำแนก วิเคราะห์ สังเคราะห์ หาแบบแผน จัดโครงสร้าง จัดระบบ การตั้งสมมติฐาน การพิสูจน์ ทดสอบ การลงข้อมูล การสรุป อ้างอิง รวมทั้งกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ กระบวนการคิดแก้ปัญหา กระบวนการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เป็นต้น

2.2.3 ทักษะการจัดการ และทักษะการทำงานกลุ่ม หรือทำงานเป็นทีม

ดังนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางสติปัญญา จึงควรให้ครอบคลุมการเรียนรู้ทั้งทางด้านเนื้อหาความรู้ และทักษะกระบวนการที่จำเป็นต้องใช้ในการเรียนรู้ โดยให้ผู้เรียนได้สร้างความรู้ด้วยตนเอง และเน้นการฝึกฝนทักษะกระบวนการทั้งหลายเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้

3. เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมทางสังคมและอารมณ์ กิจกรรมการเรียนการสอนควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบตัว ซึ่งเปรียบเสมือนแหล่งความรู้ที่มีคุณค่า ได้แก่ บุคคลแวดล้อม สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมทางด้านสื่อ โสตทัศนวัสดุและเทคโนโลยีต่างๆ ซึ่งครูจำเป็นต้องวิเคราะห์ว่า ขณะที่ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล หรือสิ่งแวดล้อมรอบตัว ผู้เรียนควรเกิดอารมณ์หรือความรู้สึกใดที่จะนำไปสู่การเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ และพยายามแสวงหาวิธีการที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกดังกล่าว

กิจกรรมการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สติปัญญา และทางสังคมนั้น จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ได้ดี เนื่องจากการเรียนรู้ที่ได้ผ่านกระบวนการคิด กลั่นกรองโดยผู้เรียนเอง ผู้เรียนจะเกิดความเข้าใจและจำในสิ่งที่ตนเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูมีความจำเป็นต้องเข้าใจพัฒนาการ และเรียนรู้ความสนใจ ความสามารถและลักษณะนิสัยเฉพาะตัวของเด็กแต่ละคนที่คุณครูได้รับผิดชอบในขณะนั้น ๆ เป็นอย่างดี เพื่อให้การสนับสนุน การส่งเสริม หรือการกระตุ้น ช่วยเหลือให้เด็กทุกคนได้รับความสำเร็จในการทำกิจกรรมนั้น ๆ ได้อย่างเหมาะสม จนเด็กเกิดความภาคภูมิใจในตนเองและเกิดความใฝ่รู้ในสิ่งต่าง ๆ ต่อไป

บทบาทของครูในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

แคนสวอร์ค สุตทอน (2539 : 23 - 24) กล่าวถึงบทบาทครู อาจารย์ในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไว้ 6 ประการ คือ

1. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีโอกาสศึกษาอย่างอิสระ
2. จัดสภาพแวดล้อมให้เกิดการเรียนรู้มากที่สุด
3. เป็นผู้คอยชี้แนะช่วยเหลือ เมื่อนักเรียนมีปัญหาในการเรียน และคอยให้กำลังใจนักเรียนตลอดเวลา
4. ไม่เป็นผู้สกัดกั้นความคิดเห็นของนักเรียน รับฟังความคิดเห็นของนักเรียน
5. ให้โอกาสผู้เรียนแสวงหาความรู้

6. จัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ให้นักเรียน โดยสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน การจัดสภาพในห้องสอน การจัดป้ายนิเทศส่งเสริมการเรียนรู้ การจัดนิทรรศการ

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2543 : 30-35) ได้กล่าวถึงบทบาทครูปฐมวัยในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ไว้ดังนี้

1. ครูมีบทบาทเป็นผู้วางแผนการเรียนรู้ในฐานะผู้ช่วยหลักสูตรสู่กระบวนการเรียนการสอน และพัฒนาระบบการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้ที่นำไปสู่การเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติและสัมผัสกับสิ่งที่เรียนด้วยตนเอง

2. ครูมีบทบาทเป็นผู้จัดหน่วยการเรียนรู้ไปสู่สมรรถนะของการเรียนรู้ให้เป็นไปตามจุดประสงค์ของหลักสูตร

3. ครูมีบทบาทเป็นผู้พัฒนาการเรียนรู้ที่ทำหน้าที่จูงใจให้ผู้เรียนต้องการเรียนรู้ ซึ่งการเรียนอย่างอิสระนั้นมีความสำคัญมาก เพราะเป็นการเรียนอิสระโดยเฉพาะผลงานที่ผู้เรียนต้องทำตามข้อตกลง ผู้เรียนต้องศึกษาค้นคว้าอย่างมีความหมาย และเกิดการเรียนรู้จากกิจกรรมที่ตนเองทำ รู้ความก้าวหน้าในการเรียนของตนด้วยการประเมินผลงานสะสม ซึ่งการสะสมผลงานจะเป็นการรวบรวมชิ้นงานที่เป็นตัวอย่างของความสามารถเพื่อสะท้อนภาพ หรือการพัฒนาตามสภาพความเป็นจริง สร้างความมั่นใจให้กับเด็กในการเรียน และสนุกกับการเรียน ครูอาจจำเป็นต้องเลือกวิชา เลือกผลงานที่ประเมินได้เป็นอย่างดีเหมาะสม

นอกจากนี้ วัฒนาพร ระจิบัทธ (2542 : 12-14) ได้จำแนกบทบาทของครูในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางออกเป็นด้านต่าง ๆ คือ

1. ด้านการเตรียมการ ประกอบด้วย

1.1 การเตรียมตัวเอง ครูต้องเตรียมตนเองให้พร้อมสำหรับบทบาทของผู้เป็นแหล่งความรู้ สามารถให้คำแนะนำ ปรีกษา ให้ข้อมูลความรู้ที่ชัดเจนแก่ผู้เรียน ครูจึงจำเป็นต้องเตรียมตนเองด้วยการอ่าน การค้นคว้า การทดลองปฏิบัติในหัวข้อเนื้อหาที่ตนรับผิดชอบ รวมทั้งข้อมูลและประสบการณ์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องอันเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน

1.2 การเตรียมแหล่งข้อมูล เมื่อบทบาทครูเปลี่ยนไปจากผู้บอกเล่ามวลความรู้ ครูจึงต้องเตรียมแหล่งข้อมูลความรู้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองในสถานที่ต่าง ๆ ได้ทั้งในและนอกเวลาเรียน

1.3 การเตรียมกิจกรรมการเรียนรู้ ครูต้องวิเคราะห์จุดประสงค์ของการเรียนรู้ เพื่อให้ได้สาระสำคัญ และเนื้อหาข้อความรู้ อันจะนำไปสู่การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนมีบทบาทในการเรียนรู้ตามที่กำหนดตามความสามารถ และความสนใจของผู้เรียน

1.4 การเตรียมสื่อ วัสดุอุปกรณ์ ครูจะต้องพิจารณาและกำหนดว่า จะใช้สื่อ วัสดุอุปกรณ์ใด เพื่อให้กิจกรรมการเรียนรู้ดังกล่าวบรรลุผล พร้อมทั้งเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดเตรียมให้พร้อมเพื่อให้การเรียนรู้ในครั้งนั้น ๆ บรรลุผล

1.5 การเตรียมการวัดและประเมินผล โดยการวัดให้ตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้ และวัดให้ครอบคลุมทั้งในส่วนของการกระบวนการ และผลงานที่เกิดขึ้นทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะ โดยการเตรียมวิธีการวัดและเครื่องมือวัดให้พร้อมก่อนทุกครั้ง

2. บทบาทด้านการดำเนินการ เป็นบทบาทขณะผู้เรียนดำเนินการเรียนการสอน ประกอบด้วย

2.1 การเป็นผู้ช่วยเหลือให้คำแนะนำปรึกษา คอยให้คำตอบเมื่อผู้เรียนต้องการความช่วยเหลือ เช่น ให้อธิบายหรือความรู้ในเวลาที่คุณเรียนต้องการเพื่อให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.2 การเป็นผู้สนับสนุน และเสริมแรง ช่วยสนับสนุนหรือกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจเข้าร่วมกิจกรรมหรือลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง

2.3 การเป็นผู้ร่วมทำกิจกรรม โดยเข้าร่วมทำกิจกรรมในกลุ่มผู้เรียนพร้อมทั้งให้ความคิด และความเห็นหรือช่วยเหลือเชื่อมโยงประสบการณ์ส่วนตัวของผู้เรียนขณะทำกิจกรรม

2.4 การเป็นผู้ติดตามตรวจสอบการทำงานตามกิจกรรมของผู้เรียน เพื่อให้ถูกต้องชัดเจนและสมบูรณ์ก่อนให้ผู้เรียนสรุปเป็นข้อความที่ได้จากการเรียนรู้

2.5 การเป็นผู้สร้างเสริมบรรยากาศที่อบอุ่นเป็นมิตร โดยการสนับสนุนเสริมแรงและกระตุ้นให้ผู้เรียนได้เข้าร่วมทำงานกับกลุ่ม แสดงความคิดเห็นอย่างเปิดเผยเต็มที่ ยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน อภิปรายโต้แย้งแสดงความคิดเห็นด้วยท่วงท่าที่นุ่มนวล ให้เกียรติและเป็นมิตร โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เป้าหมายของกลุ่มบรรลุความสำเร็จ

3. บทบาทด้านการประเมินผล ครูผู้สอนต้องดำเนินการเพื่อตรวจสอบว่าสามารถจัดการเรียนการสอนบรรลุผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยเตรียมเครื่องมือและวิธีการให้พร้อมก่อนถึงขั้นตอนการวัดและประเมินผลทุกครั้ง และการวัดควรครอบคลุมทุกด้าน โดยเน้นการวัดจากสภาพจริงจากการปฏิบัติ และจากแฟ้มสะสมผลงาน ซึ่งในการวัดและประเมินนอกจากครูเป็นผู้ประเมินแล้ว ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนและสมาชิกของแต่ละกลุ่มมีบทบาทร่วมวัดและประเมินตนเองและกลุ่มด้วย

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น บทบาทของครูผู้สอนจะเปลี่ยนไปจากการเป็นผู้ป้อนความรู้ให้ผู้เรียนไปสู่การเป็นผู้วางแผน อำนวยความสะดวก และเป็นแหล่งข้อมูลความรู้ให้แก่ผู้เรียน เป็นผู้เสริมสร้างบรรยากาศ และสนับสนุนให้แรงเสริมกระตุ้นให้ผู้เรียนเข้าร่วมลงมือทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเอง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายแก่ผู้เรียนและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันของผู้เรียนได้

การประเมินการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้กำหนดการประเมินผู้เรียนไว้ในมาตรา 26 ว่า “ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม และการทดสอบ ควบคู่ไปในการกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับ และรูปแบบการศึกษา” ซึ่งปรับเปลี่ยนไปจากเดิมที่เน้นวัดความรู้และความจำทางด้านเนื้อหา มาเป็นการประเมินซึ่งมุ่งเน้นผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยต้องวัดและประเมินให้ครอบคลุมทุกด้าน ทั้งในส่วนของกระบวนการและผลงาน ทั้งด้านความรู้ ความรู้สึก และทักษะการแสดงออกทุกด้านและประเมินตามสภาพจริง สามารถประเมินระหว่างการเรียนการสอนและประเมินสรุปรวม ขั้นตอนในการประเมิน สรุปได้ดังนี้ (คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้. 2543: 65)

1. กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการประเมิน

2. พิจารณาขอบเขต เกณฑ์ วิธีการ และสิ่งที่จะประเมิน เช่น

- การประเมินพัฒนาการด้านศิลปะและดนตรี คณิตศาสตร์ ภาษา วิทยาศาสตร์ พัฒนาการทางร่างกาย พัฒนาการของบุคลิกภาพ เป็นต้น

- ขอบเขตที่จะประเมิน เช่น ด้านความรู้ ทักษะ ความรู้สึก และคุณลักษณะ เป็นต้น

3. พิจารณากำหนดองค์ประกอบและผู้ประเมินว่ามีใครบ้างที่จะเป็นผู้ประเมิน เช่น นักเรียนประเมินตนเอง เพื่อนนักเรียน ครูประจำชั้น ผู้ปกครอง ชุมชน หรือผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ประเมิน

4. เลือกใช้เทคนิคและเครื่องมือในการประเมินหลากหลายเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ และเกณฑ์ในการประเมิน เช่น การทดสอบ การสัมภาษณ์ การบันทึกพฤติกรรม แบบสำรวจความคิดเห็น บันทึกจากผู้เกี่ยวข้อง แฟ้มสะสมงาน ฯลฯ

5. กำหนดเวลาและสถานที่ที่จะประเมิน เช่น ประเมินระหว่างนักเรียนทำกิจกรรม ระหว่างการทำงานกลุ่ม/โครงการ วันใดวันหนึ่งของสัปดาห์ เหตุการณ์งานพิเศษ ฯลฯ

6. วิเคราะห์ผลและจัดการข้อมูลการประเมิน ได้แก่ รายการกระบวนการแฟ้มสะสมงาน การบันทึกข้อมูล ฯลฯ

7. สรุปผลการประเมินเพื่อพัฒนาและปรับปรุงข้อบกพร่องการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียน รวมทั้งปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอน ในกรณีที่เป็นการประเมินสรุปรวมเพื่อพิจารณาคัดสินการเลื่อนชั้น โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดให้ นำผลการประเมินระหว่างเรียนมาประกอบการพิจารณาด้วย

การประเมินการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ต้องกระทำอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ ซึ่งมีวิธีการในการปฏิบัติ ดังนี้ (บุญเชิด ภิญโญนนทพงษ์ อ้างถึงใน น.สายน้า, 2544 : 67)

1. การตัดสินใจก่อนเริ่มต้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยประเมินจาก

1.1 การทบทวนศึกษาลักษณะหลักสูตร แผนการสอน ตำรา หนังสือที่เกี่ยวข้องกับเกณฑ์ การประเมินผลที่ผู้เรียนจำเป็นต้องเรียนรู้

1.2 การสังเกต จดบันทึกผู้เรียนในระหว่างชั้นเรียน พูดยกกับครูคนอื่นที่เคยสอนผู้เรียนมาก่อน คะแนนผลการทดสอบต่าง ๆ เกรดของผู้เรียน ข้อมูล ภูมิหลังของครอบครัวผู้เรียน

1.3 การสังเกต แรงจูงใจ ความสนใจ ความเชื่อ และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่จะสอน การสังเกตท่าทีความรู้สึกของผู้เรียนต่อหัวข้อการเรียนรู้ ผลการสอบก่อนเรียน ผลการประเมินเดิมของครูผู้สอน

1.4 การสำรวจทบทวนกิจกรรมชนิดต่าง ๆ ที่ครูใช้มาก่อนว่าสามารถกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนได้ดีหรือไม่ วิเคราะห์ลำดับขั้นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องปฏิบัติ สำรวจทบทวนผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนกลุ่มอื่น ๆ ที่ได้ทำกิจกรรมดังกล่าว

1.5 สำรวจทบทวนเป้าหมายการศึกษาและวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ศึกษาทบทวนคำถามที่ผู้เรียนควรสามารถตอบได้ ศึกษาทบทวนทักษะการคิดและการปฏิบัติที่ผู้เรียนควรสามารถปฏิบัติได้หลังเกิดการเรียนรู้แล้ว สังเกตผู้เรียนตามความต้องการเรียนรู้พิเศษและความต้องการทางสังคม การสังเกตและจดจำพฤติกรรมผู้เรียนในช่วงกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผ่านมา

2. การตัดสินใจในช่วงระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ประเมินจากการสังเกตผู้เรียนในช่วงทำกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้เรียนตอบคำถามของครูหรือไม่ สังเกตปฏิสัมพันธ์ของผู้เรียน

3. การวินิจฉัยลักษณะความผิดพลาดของผู้เรียน หรือความคิดที่ผิดพลาดที่ผู้เรียนใช้คิดค้นหาวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิธีอื่น ๆ ระบุผู้เรียนคนที่ไม่ร่วมมือในการทำกิจกรรมการเรียนรู้หรือแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม

4. การสังเกตและประสบการณ์ในอดีตเกี่ยวกับปริมาณและชนิดของการประเมินผู้เรียนที่มีความต้องการแตกต่างกัน การทำการบ้านและผลสอบย่อย การสัมภาษณ์ผู้เรียน การสังเกตและตรวจสอบผลงานที่ทำสำเร็จเรียบร้อยแล้ว สอบถามความเข้าใจของผู้เรียน การบ้านของผู้เรียน ผลการทดสอบ และสอบย่อย ๆ

5. การตัดสินใจหลักการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ประเมินจากการใช้แบบทดสอบในชั้นเรียน ผลงานของโครงการระยะยาว การสังเกต การสัมภาษณ์ผู้เรียน ผลการทดสอบด้วยข้อสอบที่ครูสร้างขึ้น

6. การสังเกตการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนของผู้เรียนแต่ละคน ศึกษาทบทวนผลการทดสอบด้วยแบบทดสอบมาตรฐานด้านผลสัมฤทธิ์ และด้านความถนัด ศึกษาทบทวนสารสนเทศเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของครอบครัว

7. การดูผลจากกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน สอบย่อย การทดสอบ โครงการในชั้นเรียน รายงานผลการทดลองในห้องปฏิบัติการ การสังเกตเกี่ยวกับระดับผลสัมฤทธิ์ตามจุดหมายการเรียนรู้ที่ต้องการประเมิน ความรู้ที่เป็นผลเกิดขึ้นในช่วงระยะสั้นหรือช่วงระยะยาว

8. การสรุปผลการปฏิบัติในชั้นเรียนตามจุดหมายการเรียนรู้ที่สำคัญสรุปผลการตอบข้อคำถามที่สำคัญที่คัดเลือกจากแบบทดสอบมาตรฐาน สรุปผลจากระดับความชอบกิจกรรม และเนื้อหาในบทเรียน

9. การสรุปความสนใจของผู้เรียน และปฏิบัติต่อกิจกรรมและเนื้อหาการเรียนรู้ สรุปผลสัมฤทธิ์ในชั้นเรียนจากแบบทดสอบในชั้นเรียนตามหลักสูตร และสรุปผลการตอบในชั้นเรียนจากเนื้อหาที่คัดเลือกจากแบบทดสอบมาตรฐานอื่น ๆ

การประเมินตามสภาพจริง (กุลยา จันทิผลาชีวะ, 2545 :185) เป็นการประเมินจากข้อมูลเชิงประจักษ์ เน้นถึงผลงานและการกระทำตามธรรมชาติในชีวิตจริงเป็นหลัก เป็นวิธีการประเมินหนึ่งที่สามารถบอกผลการเรียนรู้ของเด็กโดยตรง ผลการเรียนรู้ของเด็กไม่ได้บอกเฉพาะผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กเท่านั้น แต่ยังสะท้อนภาพการจัดการเรียนการสอนของครู ที่ครูสามารถนำไปใช้ปรับปรุงการเรียนการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินการสอนของครูมาจากการสังเกตเด็ก การศึกษาผลงานของเด็ก และการประเมินตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ (2545 : 213) ที่กล่าวว่า การวัดและประเมินที่มีสภาพจริง เป็นการวัดที่มีคุณค่าให้ข้อมูลที่ลึกซึ้งมากกว่าที่เห็นที่เกิดขึ้นในห้องเรียน เป็นการวัดที่มีความหมายต่อผู้เรียน ดังนั้นวิธีการที่ใช้ในการประเมินสภาพจริงในระดับปฐมวัยประกอบไปด้วยวิธีการอย่างไม่เป็นทางการ ดังนี้

1. การประเมินด้วยการสร้างความรู้สึก
2. การประเมินด้วยการสังเกต
3. การประเมินด้วยการพูดคุย
4. การประเมินด้วยการสะสมผลงาน (Portfolio)
5. การประเมินด้วยการสาธิตหรือการปฏิบัติจริง
6. การประเมินด้วยสถานการณ์จำลอง (Simulations)
7. การประเมินตนเอง

ในที่นี้ผู้วิจัยจะกล่าวถึงการประเมินด้วยการสังเกต และการประเมินด้วยการสะสมผลงาน ซึ่งเป็น การประเมินที่ใช้กันมากในการประเมินระดับปฐมวัยในปัจจุบัน

การประเมินด้วยการสังเกต

การสังเกตเป็นเครื่องมือประเมินการเรียนรู้ที่ใช้มากที่สุดในการเรียนการสอนระดับอนุบาล ศึกษา เพราะการสังเกตเป็นการมองพฤติกรรมเด็กอย่างเป็นระบบ และเป็นแบบแผน สามารถเห็นการเปลี่ยนแปลงของเด็กได้ บอกปัญหาและความก้าวหน้าของเด็ก ในการสังเกตพฤติกรรมแต่ละครั้งครูจะกำหนดตัว เงื่อนไข (Input) การกระทำของเด็ก (Process) และการแสดงออกของพฤติกรรม (Output) ครูปฐมวัยใช้การ สังเกตเด็กเพื่อประเมินภาพการเรียนรู้ของเด็กในแต่ละครั้ง แต่ละเรื่อง การสังเกตเด็กเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง เหนือกว่าการประเมินอื่น ๆ เนื่องจากเป็นวิธีการประเมินที่ไม่ขัดจังหวะการเล่นของเด็กหรือการทำกิจกรรม อื่น ๆ ของเด็ก ที่สำคัญเด็กเองยังไม่ทราบด้วยว่ามีใครสังเกตตนอยู่ นอกจากนี้ การสังเกตยังเป็นเครื่องมือ สำคัญสำหรับครูในการสอน และปรับปรุงการสอนของครู สิ่งที่ครูพึงตระหนักตลอดเวลา คือ การตระหนักใน ตน ตระหนักในเด็ก และการตระหนักถึงสิ่งแวดล้อม ครูต้องเตรียมแผนการสอนของตนเองอย่างเป็นระบบ แล้ววัดการสอนของครูจากความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของเด็ก ปัญหาและการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับครู ข้อมูล ป้อนกลับที่ครูได้รับการประเมินภาพการสอนจะช่วยให้พัฒนาเด็กและประสิทธิภาพการสอนของครู การสังเกตที่ดีต้องเป็นการสังเกตอย่างมีจุดประสงค์ และไม่แปลความในทันที สิ่งที่ครูสังเกต ได้แก่ (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2545 : 185-188)

2.1. ความสนใจของเด็กในการเรียนการสอนของครู

2.2. การแสดงออกของเด็กในการทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น

2.3. การพูด การสื่อสาร การซักถามของเด็กกับครู

2.4. ความคล่องแคล่วในการคิด การแก้ปัญหา และการแสดงออกที่สัมพันธ์กับจุดมุ่งหมาย การสอนของครู

2.5. ความสำเร็จจากผลงานของเด็ก

เครื่องมือประกอบการสังเกตมีหลายชนิดขึ้นอยู่กับครูที่จะเลือกใช้ตามความเหมาะสม ได้แก่ บันทึก ปรากฏการณ์ประจำวัน บันทึกพฤติกรรม ภาพถ่าย วิดิทัศน์ บันทึกผลงาน รวมผลงานสะสม เป็นต้น

การประเมินด้วยการสะสมผลงาน (Portfolio Assessment)

การประเมินด้วยการสะสมผลงาน (Portfolio Assessment) (กุลยา ตันติผลาชีวะ .2545 : 188-189)คือการสะสมงานของเด็ก บันทึกพฤติกรรมที่ครูจด และการประเมินตนเองของเด็กที่ครอบคลุมที่ สามารถช่วยให้ครูและเด็กมีส่วนร่วมในการประเมิน เป็นไปตามเป้าหมายและจุดประสงค์ของการเรียน หลัก การประเมินผลงานสะสมสำหรับเด็กอนุบาล ได้แก่ 1) ต้องมีชิ้นงาน 2) ต้องมีจุดประสงค์การประเมิน 3) มี เกณฑ์ประเมินที่เชื่อถือได้ และ 4) เด็กมีส่วนร่วมในการเก็บผลงานของตนเอง ถ้าเด็กสามารถร่วมมือได้ เป้า หมายเพื่อให้เห็นความก้าวหน้าของเด็กตามจริง การสะสมผลงานมีความหมายมากสำหรับเด็กปฐมวัย ผล งานของเด็กจะช่วยให้ครูทราบความก้าวหน้าของการพัฒนาของเด็ก การแสดงออกของเด็ก ความคิดและ ความรู้สึกของเด็กที่สามารถทำให้ครูวางแผนการสอนที่เหมาะสมกับเด็กได้ ซึ่งการสะสมผลงานมีมากมาย หลายชนิดส่วนใหญ่ใช้จุดมุ่งหมายของการประเมินเป็นเกณฑ์การแบ่ง ถ้ามีจุดมุ่งหมายจะแสดงผลงานจาก

การปฏิบัติขั้นที่ดี่ที่สุดในด้านใดด้านหนึ่ง ต้องให้นักเรียนทำหลายชิ้นงาน และเลือกชิ้นที่ยอดเยี่ยม หรือถ้ามีจุดมุ่งหมายที่ปรับปรุงพัฒนาการนักเรียนตั้งแต่แรกและต่อเนื่อง ๆ ไป เก็บชิ้นงานต่อเนื่องกัน การสะสมผลงานโดยทั่วไปอาจแบ่งเป็นสองประเภทสำคัญ (สิริมา ภิญโญนนตพงษ์. 2545 : 225) คือ

1. แฟ้มสะสมผลงานยอดเยี่ยม เน้นการนำเสนอการประเมินผลงานชิ้นสุดท้ายที่ดีที่สุดของนักเรียน ตัวอย่างเช่น สะสมผลงานด้านศิลปะ ด้านการเขียน ด้านการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ แฟ้มสะสมผลงานชนิดนี้สร้างขึ้นสำหรับการประเมินผลสรุปรวมพัฒนาการของเด็ก เช่น พัฒนาการด้านการเข้าสังคม พัฒนาการด้านสติปัญญา เป็นต้น

2. แฟ้มสะสมผลงานแสดงความเจริญงอกงามและความก้าวหน้าในการเรียนรู้ จะไม่เน้นผลงานชิ้นสุดท้ายของเด็ก แต่เน้นรายงานความก้าวหน้าในพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก รวมทั้งงานวินิจฉัยปัญหาในการเรียนรู้ ทั้งนี้เพื่อให้ครูได้หาแนวทางแก้ไขปัญหาการเรียนรู้ให้กับเด็ก ในการตัดสินใจเลือกชิ้นงาน ควรให้เด็กแสดงความคิดเห็นประเมินตนเอง หรืออาจให้ครูผู้สอนเองมีส่วนร่วมในการแสดงความเห็นของงานชิ้นนั้น ๆ ในระดับปฐมวัย ครูอาจทำสัญลักษณ์เพื่อสื่อให้เด็กเข้าใจ สามารถประเมินตนเองได้ หรืออาจใช้การถามแล้วครูจดบันทึกความรู้สึก สิ่งที่เด็กประเมินตนเอง

ดังจะเห็นได้ว่า การประเมินผลการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้เปิดโอกาสให้ผู้เรียน พ่อแม่ ผู้ปกครอง ได้มีส่วนร่วมในการประเมิน ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้การมองสิ่งต่าง ๆ อย่างเป็นองค์รวม มองอย่างเชื่อมโยง หยั่งรู้ และสามารถค้นพบตนเองได้ว่ามีความสามารถ มีจุดเด่นจุดด้อย และควรปรับปรุงพัฒนาในส่วนที่ตนขาดได้อย่างไร ตลอดจนการยอมรับความคิดเห็น และความสามารถของผู้อื่น

การจัดการศึกษาของสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

การจัดการศึกษาของสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานครมีลักษณะ ดังนี้ (สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร. 2545)

1. การจัดการศึกษาระดับปฐมวัย

จัดอนุบาล 3 ขวบ 13 โรงเรียน (จนถึงสิ้นปีการศึกษา 2545)

จัดอนุบาล 1-2 36 โรงเรียน

2. การจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา

จัดการศึกษาระดับประถมศึกษา ให้เด็กกลุ่มอายุย่างเข้าปีที่ 7 ถึงย่างเข้าปีที่ 16 ตามศักยภาพของโรงเรียน จำนวน 38 โรงเรียน และให้ความสำคัญกลุ่มเด็กด้อยโอกาส เด็กพิการ โดยจัดรูปแบบที่หลากหลายรวมถึงส่งเสริมเด็กที่มีความสามารถพิเศษเฉพาะด้านให้ได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ

3. การปฏิรูปการเรียนรู้

เตรียมความพร้อมให้ครูสามารถจัดทำหลักสูตรระดับสถานศึกษา จัดหาและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษาปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้ โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พัฒนาเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้มีความรู้ความสามารถเต็มตามศักยภาพ ตลอดจนการประเมินเด็กตามสภาพจริงจากผลงานของเด็ก และการสังเกตพฤติกรรมและพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน คือด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา

4. การปฏิรูปครูและบุคลากร

พัฒนาครูให้มีความสามารถในการปฏิรูปการเรียนรู้ พัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้สามารถบริหารจัดการ โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเตรียมบุคลากร เพื่อเข้าสู่โครงสร้างใหม่ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีคุณธรรม จริยธรรม ดำรงชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

จากการดำเนินงานดังกล่าวข้างต้น สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ได้กำหนดนโยบาย เป้าหมายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาปฐมวัย คือ ปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย โดยร่วมมือกับครอบครัว ชุมชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานในพื้นที่เพื่อให้เด็กปฐมวัยได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพ ตามศักยภาพที่โรงเรียนในสังกัดสามารถรับได้ ดำเนินการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยกลุ่มอายุ 3 ขวบ จำนวน 13 โรงเรียน และกลุ่มอายุ 4-5 ขวบ จำนวน 36 โรงเรียนไปจนถึงสิ้นปีการศึกษา 2545 และจะถ่ายโอนการจัดการศึกษาให้กรุงเทพมหานครต่อไป โดยมีเป้าหมายดังนี้

1. จัดการศึกษาเด็กกลุ่มอายุ 3 ขวบ จำนวน 13 โรงเรียน (ไม่เปิดขยายเพิ่มอีก)
2. จัดการศึกษาในชั้นอนุบาล 1-2 จำนวน 36 โรงเรียน
3. การจัดการศึกษาทั้ง 2 กลุ่ม ได้รับการพัฒนาความพร้อมทางร่างกายจิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ตามตามศักยภาพตามวัย

นอกจากนี้สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ภายใต้สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติได้ทำหน้าที่นำแนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้ที่จัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข โดยกระบวนการเรียนรู้ 5 ลักษณะ ได้แก่ การเรียนรู้อย่างมีความสุข การเรียนรู้แบบองค์รวม การเรียนรู้จากการคิดและปฏิบัติจริง การเรียนรู้ร่วมกับบุคคลอื่น และการเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้ของตนเอง (คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้. 2543 :31-33) มาสู่การขยายผลโดยการให้การอบรม ข้อมูล ความรู้ พัฒนาโรงเรียนแกนนำ และครูแกนนำ เพื่อสนับสนุนเผยแพร่กระแสปฏิรูปการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง

* งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศเกี่ยวกับการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในระดับเด็กปฐมวัยส่วนใหญ่เป็นการวิจัยเจาะจงรูปแบบการสอน เพื่อศึกษาผลที่เกิดจากรูปแบบซึ่งจำแนกเป็นกลุ่มได้ดังนี้

- 1.) การสอนแบบไฮ/สโคป ผลงานวิจัยสำหรับปฐมวัย ปีพุทธศักราช 2537- 2544 ได้แก่

ชาติชาย ปิลวาสน์ (2544 : บทคัดย่อ) ศึกษาเกี่ยวกับความแตกต่างและการเปลี่ยนแปลงความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย โดยใช้กระบวนการวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยก่อนจัดกิจกรรมและระหว่างการจัดกิจกรรมโดยใช้กระบวนการวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน มีความสามารถในการแก้ปัญหาโดยเฉลี่ยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ชไมมน ศรีสุภักษ์ (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาและเปรียบเทียบความสัมพันธ์ทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มแบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน และแบบปกติ ผลการวิจัย พบว่า กระบวนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มแบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ตามแนวคิดไฮ/สโคป ส่งผลให้เด็กมีพัฒนาการด้านความสัมพันธ์ทางสังคมสูงกว่าเด็กที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.) การสอนแบบมอนเตสซอรี ผลงานวิจัยสำหรับปฐมวัย ปีพุทธศักราช 2537-2542 ได้แก่

อิชยา แสงบรรเจิดศิลป์ (2538 : บทคัดย่อ) ศึกษาเกี่ยวกับความสามารถทางสติปัญญาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นมุมไม้บล็อกตามแนวคิดมอนเตสซอรี ผลการวิจัย พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นมุมไม้บล็อกแบบเต็มรูปแบบมีความสามารถทางสติปัญญาสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นมุมไม้บล็อกแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.) การสอนแบบอื่น ๆ ผลงานวิจัยสำหรับปฐมวัย ปีพุทธศักราช 2537- 2544

สำเนา ศรีบุญแก้ว (2533 : 34) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยระหว่างการสอนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลางกับผู้สอนเป็นศูนย์กลาง ผลการวิจัยพบว่า หลักการเรียนรู้วิชาหลักและการใช้ภาษาไทย โดยใช้แผนการสอนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของกลุ่มทดลอง และการสอนแบบผู้สอนเป็นศูนย์กลางของกลุ่มควบคุม ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มทดลองสูงกว่าผลสัมฤทธิ์ของกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุนันทา ศิริวัฒนานนท์ (2544 : บทคัดย่อ) ศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการส่งเสริมพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยโดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบหัวเรื่องตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ ผลการวิจัย พบว่า กระบวนการส่งเสริมพฤติกรรมความร่วมมือตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ ส่งผลให้เด็กมีการพัฒนาพฤติกรรมความร่วมมือในด้านการช่วยเหลือ การเป็นผู้นำ ความรับผิดชอบ และการแก้ปัญหาขัดแย้ง

พิศเพลิน ภิรมย์ไกรภักดิ์ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความคิดรวบยอดทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมคณิตศาสตร์ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ทั้ง 4 ประการ คือ ปฏิสัมพันธ์ ประสบการณ์เดิม การกระทำ และการไตร่ตรอง เมื่อใช้ในการจัดกิจกรรมคณิตศาสตร์ 3 ระยะ ส่งผลให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในเรื่องของการจัดประเภท การเปรียบเทียบ การเรียงลำดับ การวัดและการอนุรักษ์

จะเห็นได้ว่าการศึกษাপฐมวัยมีการนำวิธีการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมาใช้อย่างหลากหลาย อาทิ การสอนแบบไฮ/สโคป การสอนแบบมอนเตสซอรี การสอนแบบคอนสตรัคติวิสต์ เป็นต้น ซึ่งจากงานวิจัยดังกล่าวข้างต้น ได้แสดงให้เห็นว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนตามวิธีการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสูงกว่าวิธีการสอนที่เน้นผู้สอนเป็นสำคัญ

จากเอกสารและงานวิจัยได้ศึกษา พบว่า ลักษณะของการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีวิธีการสอนที่หลากหลายรูปแบบ และสถานศึกษাপฐมวัยในประเทศไทยหลายแห่งได้นำวิธีการสอนรูปแบบต่าง ๆ อันได้แก่ การสอนแบบไฮ/สโคป การสอนแบบมอนเตสซอรี การสอนแบบเรกจิโอ การสอนแบบวอลดอร์ฟ เป็นต้น มาใช้จัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาของตน ซึ่งบางสถานศึกษาประสบความสำเร็จ และบางสถานศึกษากลับเกิดปัญหาในด้านต่าง ๆ ตามมา เนื่องจาก การนำวิธีการเรียนการสอนรูปแบบต่าง ๆ มาใช้นั้น จำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยน และพัฒนาให้สอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบันและการเรียนรู้ของเด็ก ตลอดจนจนสภาพพื้นฐานหรือบริบทของสถานศึกษาในแต่ละแห่ง ทั้งนี้เพราะการสอนแต่ละรูปแบบมีความเจาะจงและมีเงื่อนไขที่แตกต่างกัน (กุลยา ตันติผลาชีวะ.2545 : 183) ครูผู้สอนต้องมีความรู้ ความเข้าใจถึงวิธีการสอนที่จะนำมาปฏิบัติใช้กับผู้เรียนของตน และสามารถประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสมกับศักยภาพของครูผู้สอน โรงเรียน และผู้เรียน เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุด แต่จากการสัมภาษณ์ และการศึกษาเอกสาร เช่นบทสัมภาษณ์ของสมณฑา พรหมบุญ ในหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ ฉบับประจำวัน ที่ 15 มกราคม พุทธศักราช 2545 และบทความของวราภรณ์ รักวิจัย ให้ข้อสังเกตว่า ครูยังขาดความรู้ ความเข้าใจ และขาดแนวทางที่ชัดเจนในการ

ดำเนินการ มีความเข้าใจว่ารูปแบบการสอนหนึ่งสามารถนำไปใช้ได้กับทุกสถานการณ์ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัญหาในการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เผยแพร่ ความรู้ และพัฒนาหลักสูตรพื้นฐานด้านปฐมวัยให้แก่ครูปฐมวัย เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจและตระหนักถึงการนำวิธีการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญลงสู่การปฏิบัติให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริงต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาระดับปัญหาการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาค้นคว้าเป็นลำดับขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็น ครูผู้สอนระดับอนุบาลที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จำนวน 36 โรงเรียน มีครูทั้งสิ้น 238 คน (สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ปี 2545)

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นครูที่สอนระดับอนุบาลที่ปฏิบัติการสอนในปีการศึกษา 2545 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ได้มาโดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) จากร้อยละ 50 ของจำนวนโรงเรียน ได้จำนวน 18 โรงเรียน และกำหนดให้ครูทุกคนที่สอนระดับชั้นอนุบาลในโรงเรียนที่สุ่มได้เป็นกลุ่มตัวอย่าง รวมครูทั้งหมด 109 คนตามตารางนี้

ตาราง 1 โรงเรียน และจำนวนตัวอย่าง

โรงเรียน	จำนวนครูกลุ่มตัวอย่าง
พญาไท	8
โสมสิตสโมสร	5
วัดโบสถ์	4
วัดใหม่ช่องลม	2
พระยาประเสริฐสุนทราศรัย	8
ไทยรัฐวิทยา 75	3
วัดพลับพลาชัย	6
มหาวิทยาลัยวัด	6
วัดชัยชนะสงคราม	5
วัดเวตวันธรรมมาวาส	8
วัดเจ้ามูล	5
วัดช่างเหล็ก	5
วัดนาคนปรก	3
อนุบาลวัดนางนอง	14
วัดสังข์กระจาย	6
คาราคาม	2
ประถมนนทรี	4
สายน้ำทิพย์	8
วัดมหาบุศย์	7
รวม	109

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นแบบสอบถามแบบตรวจรายการ และแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 6 ระดับ ประกอบด้วยข้อคำถาม 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 6 ข้อ เป็นแบบตรวจรายการ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาของครูในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งสิ้นจำนวน 48 ข้อ เป็นแบบมาตราประมาณค่า 6 ระดับ โดยจำแนกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

ก. หลักการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	จำนวน 12 ข้อ
ข. ทักษะการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	จำนวน 12 ข้อ
ค. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	จำนวน 12 ข้อ
ง. การประเมินตามสภาพจริง	จำนวน 12 ข้อ

ตัวอย่าง

ข้อ	การจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	ระดับปัญหา					
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่มีปัญหา
1	การจัดการสอนที่เริ่มต้นจากความสนใจ และความสามารถของผู้เรียนเป็นหลัก						
2	การจัดการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน						

เกณฑ์การให้คะแนนในการประเมินตามแบบมาตรฐานค่าของแบบสอบถาม เป็นดังนี้

ก. ระดับปัญหามากที่สุด หมายถึง ครูไม่สามารถจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้

ข. ระดับปัญหามาก หมายถึง ครูสามารถจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้น้อยมาก

ค. ระดับปัญหাপานกลาง หมายถึง ครูสามารถจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้บ้างแต่สามารถปรับปรุงได้

ง. ระดับปัญหาน้อย หมายถึง ครูสามารถจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้เป็นส่วนใหญ่

จ. ระดับปัญหาน้อยที่สุด หมายถึง ครูสามารถจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้มากที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการแก้ไขปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และความต้องการการสนับสนุนส่งเสริมการจัดการสอน

การหาคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยดำเนินการสร้าง และหาคุณภาพเครื่องมือตามลำดับดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าตำรา เอกสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีการจัดประสบการณ์แบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางสำหรับปฐมวัย

2. สร้างแบบสอบถาม โดยแบ่งสอบถามออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานของครูอนุบาล ซึ่งมีทั้งสิ้น 6 ข้อ ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับปัญหาด้านหลักการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยจำแนกเป็น ด้านหลักการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการประเมินตามสภาพจริง โดยแบ่งเป็นด้านละ 12 ข้อ รวมทั้งสิ้น 48 ข้อ และตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิด เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางในการแก้

ไขปัญหาการจัดการเรียนการสอน และความต้องการการสนับสนุน ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

3. นำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีประสบการณ์ด้านการปฐมวัย เป็นผู้ตรวจสอบความตรงของแบบสอบถาม โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ดังนี้

1. ดร.วรนาท รักสกุลไทย	ผู้อำนวยการแผนกอนุบาลโรงเรียนเกษมพิทยา
2. อาจารย์ธิดา พัทธสินสุข	ผู้จัดการโรงเรียนอนุบาลหุ่นน้อย
3. ผศ. ขวัญฟ้า ริงสิยานนท์	เลขานุการสำนักทดสอบและวิจัย สถาบันราชภัฏสวนดุสิต
4. อาจารย์ยุริรัตน์ กิตติภูมิชัย	หัวหน้าศึกษานิเทศสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร
5. อาจารย์สายสมร นาคประเสริฐ	อาจารย์ 2 ระดับ 7 โรงเรียนอนุบาลวัดนางนอง

ผู้วิจัยได้นำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยจากคณะบดี บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ ไปพบผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อแจ้งความประสงค์เกี่ยวกับการขอความอนุเคราะห์ ตรวจสอบ แก้ไข และให้ข้อเสนอแนะ สำหรับปรับปรุงแบบสอบถาม โดยตัดสินตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ใน 5 ท่าน เป็นเกณฑ์ จากผลการตรวจสอบแบบสอบถาม ผู้ทรงคุณวุฒิให้ตัดข้อคำถามจำนวน 12 ข้อ เนื่องจากข้อคำถามมีความซ้ำซ้อนกัน และการใช้ภาษาไม่ชัดเจน เหลือข้อคำถามที่ใช้ได้ 36 ข้อ จำแนกเป็น ด้านหลักการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านทักษะ วิธีการสอน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการประเมินตามสภาพจริง จำนวนด้านละ 9 ข้อ และให้ปรับปรุง เพิ่มเติมถ้อยคำ สำนวน เนื้อหาในข้อรายการคำถามให้มีความชัดเจนขึ้น

5. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้ว ไปทดลองใช้ (Try-out) กับครูผู้สอนระดับอนุบาลจำนวน 50 คน ในโรงเรียนบ้านหนองบอน โรงเรียนวัดชนะสงคราม โรงเรียนอมรินทราราม โรงเรียนบางบัว โรงเรียนวัดอุทัยธาราม โรงเรียนอนุบาลพิบูลย์เวช โรงเรียนประถมทวีธาภิเศก โรงเรียนวัดหงส์รัตนาราม ซึ่งมีลักษณะเหมือนกลุ่มตัวอย่างแต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แล้วนำคำตอบมาหาค่าอำนาจจำแนกโดยใช้เทคนิค 25% โดยการทดสอบด้วยสถิติ (t-test) โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .05 มาใช้เป็นข้อคำถาม ซึ่งมีข้อคำถามที่สามารถนำมาใช้ได้ 36 ข้อ และหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 2538 : 200) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.98

6. นำแบบสอบถามที่ผ่านขั้นตอนในข้อที่ 5 แล้ว นำไปใช้จริงในการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถึงสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามและการเก็บรวบรวมข้อมูลจำนวน 109 ฉบับ

2. ส่งแบบสอบถามให้ผู้อำนวยการโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ที่เปิดทำการสอนระดับอนุบาล ส่งให้ครูผู้สอนชั้นอนุบาลศึกษาในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยมีหนังสือขอความร่วมมือจากสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และผู้วิจัยแนบไปด้วย โดยขอความร่วมมือครูส่งแบบสอบถามคืนมายังผู้วิจัย ระหว่างวันที่ 15 เดือนมิถุนายน ถึง 31 เดือนกรกฎาคม พุทธศักราช 2545 ได้จำนวน 109 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ของแบบสอบถามที่ส่งไปทั้งหมด จำนวน 109 ฉบับ

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยกระทำการประมวลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC+ (Statistical Package for the Social Sciences/Personal Computer plus) โดยดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

- 1. วิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามโดยหาค่าร้อยละ
- 2. วิเคราะห์ปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูอนุบาล โดยแบ่งออกเป็น 6 ระดับดังนี้

คะแนน	4.51 – 5.00	หมายถึง	มีปัญหามากที่สุด
คะแนน	3.51 – 4.50	หมายถึง	มีปัญหามาก
คะแนน	2.51 – 3.50	หมายถึง	มีปัญหาปานกลาง
คะแนน	1.51 - 2.50	หมายถึง	มีปัญหาน้อย
คะแนน	0.51 – 1.50	หมายถึง	มีปัญหาน้อยที่สุด
คะแนน	0.00 - 0.50	หมายถึง	ไม่มีปัญหา

- 3. เปรียบเทียบปัญหาในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ระหว่างกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม โดยใช้การทดสอบค่าที (t- test for independent samples)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่

- 1. สถิติพื้นฐาน
 - 1.1 ค่าร้อยละ
 - 1.2 หาค่าเฉลี่ยโดยใช้สูตร (ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2541 : 40)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย
 $\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

1.3 หาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้สูตร (ชูศรี วงศ์รัตน์.2544 : 164)

$$S = \sqrt{\frac{N\sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ	S	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	$\sum X^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
	$(\sum X)^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง
	N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

2. สถิติสำหรับวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ

หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่าโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (พวงรัตน์ ทวีรัตน์.2531 : 132-133)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum s_i^2}{s_t^2} \right]$$

เมื่อ	α	แทน	ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม
	n	แทน	จำนวนข้อของแบบสอบถาม
	$\sum s_i^2$	แทน	ผลรวมของค่าความแปรปรวนของคะแนนเป็นรายข้อ
	s_t^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนของแบบสอบถามทั้งฉบับ

3. สถิติสำหรับทดสอบสมมติฐาน

เปรียบเทียบปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญระหว่างกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม โดยใช้ t-test for independent samples โดยใช้สูตร (ชูศรี วงศ์รัตน์. 2544 : 164)

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2}}}$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t - distribution
	$\bar{X}_1, \bar{X}_2$	แทน	ค่าเฉลี่ยของกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ตามลำดับ
	S_1^2, S_2^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของคะแนนกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ตามลำดับ
	n_1, n_2	แทน	ขนาดของกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ตามลำดับ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการสื่อความหมาย การวิเคราะห์ข้อมูล และการแปลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไปนี้

N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
S	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t-distribution
df	แทน	ระดับความเป็นอิสระ (Degree of Freedom)
*	แทน	ความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
**	แทน	ความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ในรูปแบบของตารางประกอบความเรียง แบ่งออกเป็น 3 ตอนตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ปัญหาการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบปัญหาการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

จำนวนครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จำแนกตาม อายุ วุฒิทางการศึกษา ประสบการณ์ในการสอนชั้นอนุบาล รายได้ ระดับชั้นที่สอน และประสบการณ์การอบรมการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยใช้ความถี่ และร้อยละ ดังปรากฏในตาราง 2

ตาราง 2 ร้อยละปัจจัยพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลส่วนตัว	จำนวน (N = 109)	ร้อยละ
อายุ		
ต่ำกว่า 45 ปี	56	51.40
45 ปีขึ้นไป	53	48.60
รวม	109	100.00
วุฒิการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	8	7.30
ปริญญาตรีขึ้นไป	101	92.70
รวม	109	100.00
ประสบการณ์ในการสอนชั้นอนุบาล		
ต่ำกว่า 10 ปี	68	62.40
10 ปีขึ้นไป	41	37.60
รวม	109	100.00
รายได้		
ต่ำกว่า 10,000 บาท	38	34.90
ตั้งแต่ 10,001 บาทขึ้นไป	71	65.10
รวม	109	100.00
ระดับชั้นที่สอน		
อนุบาลปีที่ 1 และอนุบาล 3 ขวบ	60	55.00
อนุบาลปีที่ 2	49	45.00
รวม	109	100.00
ประสบการณ์การอบรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ		
เคย	97	89.00
ไม่เคย	12	11.00
รวม	109	100.00

จากตาราง 2 พบว่า ครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานครที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุไม่เกิน 46 ปี คิดเป็นร้อยละ 51.40 ด้านประสบการณ์การสอนระดับชั้นอนุบาล พบว่า ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การสอนไม่เกิน 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 62.40 ด้านวุฒิทางการศึกษา

พบว่า ครูส่วนใหญ่มีวุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 92.70 ด้านรายได้ พบว่า ครูส่วนใหญ่มีรายได้ตั้งแต่ 10,001 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 65.10 ด้านระดับชั้นที่สอน พบว่า ครูส่วนใหญ่สอนระดับอนุบาล 1 และอนุบาล 3 ขวบ คิดเป็นร้อยละ 55.00 ด้านประสบการณ์การอบรมการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พบว่า ครูส่วนใหญ่เคยได้รับการอบรมการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คิดเป็นร้อยละ 89.00

ตอนที่ 2 ปัญหาของครูอนุบาลที่มีต่อการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในปัญหา 4 ด้าน คือ ด้านหลักการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านทักษะการสอน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน และด้านการประเมินตามสภาพจริง ดังปรากฏในตาราง 3

ตาราง 3 ระดับปัญหาของครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ที่มีต่อการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ปัญหาการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	$\bar{X}$	S	ระดับ
1 ด้านหลักการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	2.424	1.108	น้อย
2 ด้านทักษะการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	2.302	1.099	น้อย
3 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน	2.405	1.114	น้อย
4 ด้านการประเมินตามสภาพจริง	2.213	1.068	น้อย
รวม	2.336	1.004	น้อย

จากตาราง 3 แสดงว่า ครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร มีปัญหาการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับน้อย โดยปัญหาด้านหลักการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนปัญหาด้านการประเมินตามสภาพจริงมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัญหาการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู
อนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ด้านหลักการจัดการสอนที่เน้นผู้
เรียนเป็นสำคัญ

ข้อ	ปัญหาด้านหลักการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	$\bar{X}$	S	ระดับ
1	การจัดการเรียนการสอนต้องเริ่มต้นจากความสนใจ และความ สามารถของผู้เรียนเป็นหลัก	2.40	1.45	น้อย
2	การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการเรียน การสอน	2.46	1.40	น้อย
3	การจัดการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนได้รับผิดชอบการเรียนรู้ของ ตนเอง	2.66	1.28	ปานกลาง
4	การจัดการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนสร้างองค์แห่งความรู้ให้ เกิดขึ้นได้ด้วยตนเอง	2.77	1.27	ปานกลาง
5	การจัดการเรียนการสอนที่ผู้สอนจะเป็นผู้อำนวยการเรียนรู้แทน การเป็นผู้บอกเล่าองค์ความรู้ให้แก่ผู้เรียน	2.46	1.13	น้อย
6	การจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนและผู้สอนมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน	2.19	1.32	น้อย
7	การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ต้องทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาอย่าง ต่อเนื่อง	2.27	1.20	น้อย
8	การจัดการเรียนการสอนบนพื้นฐานความเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนมี สิทธิที่บรรลุศักยภาพสูงสุดของตนเอง	2.48	1.27	น้อย
9	การจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ ประโยชน์ในชีวิตจริงได้	2.13	1.38	น้อย
รวม		2.42	1.10	น้อย

จากตาราง 4 แสดงว่า ครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร มี
ปัญหาการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านหลักการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยรวม
อยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่ครูมีปัญหาการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอยู่
ในระดับปานกลาง คือ ข้อ 3 การจัดการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนได้รับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง และข้อ 4
การจัดการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนสร้างองค์แห่งความรู้ให้เกิดขึ้นได้ด้วยตนเอง ส่วนข้ออื่น ๆ ครูมีปัญหา
อยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 4 การจัดการเรียนการสอนที่
ทำให้ผู้เรียนสร้างองค์แห่งความรู้ให้เกิดขึ้นได้ด้วยตนเอง ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ข้อ 9 การจัด
กระบวนการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงได้

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัญหาการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู
อนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ด้านทักษะการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็น
สำคัญ

ข้อ	ปัญหาด้านทักษะการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	$\bar{X}$	S	ระดับ
1.	การนำเข้าสู่บทเรียน ผู้สอนต้องใช้ความรู้ด้านจิตวิทยาเพื่อจูงใจให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นและสนใจจะเรียน	2.25	1.32	น้อย
2.	การสร้างสถานการณ์จำลองทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกเหมือนอยู่ในสถานการณ์จริง เพื่อกระตุ้นให้เกิดความสนใจต่อกิจกรรมที่เรียน	2.50	1.27	น้อย
3.	การวางแผนการเรียนรู้ เพื่อนำการเรียนรู้สู่การปฏิบัติการและสัมผัสกับสิ่งที่เรียนด้วยตัวผู้เรียนเอง	2.50	1.33	น้อย
4.	การพัฒนาสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิดและเกิดองค์ความรู้	2.69	1.30	ปานกลาง
5.	การจูงใจให้ผู้เรียนต้องการเรียนรู้ทั้งก่อนและระหว่างการทำกิจกรรม	2.38	1.18	น้อย
6.	การช่วยเหลือแนะนำ ให้คำปรึกษาเมื่อผู้เรียนต้องการความช่วยเหลือ	2.04	1.27	น้อย
7.	การเป็นผู้สนับสนุน และเสริมแรงให้ผู้เรียนสนใจเข้าร่วมกิจกรรม หรือลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง	2.01	1.36	น้อย
8.	การจัดหน่วยการเรียนรู้ไปสู่แนวคิดของการเรียนรู้ให้เป็นไปตามจุดหมายของหลักสูตร	2.26	1.29	น้อย
9.	การสรุปบทเรียน เพื่อให้ผู้เรียนรู้ว่ากำลังเรียนอะไร และนำความรู้ใหม่ไปสัมพันธ์กับความรู้เดิม	2.12	1.22	น้อย
รวม		2.30	1.09	น้อย

จากตาราง 5 แสดงว่า ครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร มีปัญหาการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านทักษะการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่ครูมีปัญหาในระดับปานกลาง คือ ข้อ 4 การพัฒนาสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิดและเกิดองค์ความรู้ ส่วนข้ออื่น ๆ ครูมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 4 การพัฒนาสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิดและเกิดองค์ความรู้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ข้อ 7 การเป็นผู้สนับสนุน และเสริมแรงให้ผู้เรียนสนใจเข้าร่วมกิจกรรม หรือลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัญหาการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู
อนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ข้อ	ปัญหาด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	$\bar{X}$	S	ระดับ
1	การจัดกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนสนใจ สนุกสนาน	1.97	1.40	น้อย
2	การจัดกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนกระตือรือร้นในการทำงาน	2.13	1.29	น้อย
3	การจัดกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น	2.45	1.21	น้อย
4	การจัดกิจกรรมให้มีความหลากหลายตามความสนใจของผู้เรียน	2.50	1.34	น้อย
5	การจัดกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และเกิดความคิดสร้างสรรค์	2.74	1.34	ปานกลาง
6	การจัดกิจกรรมในสิ่งที่ผู้เรียนต้องการ และสนใจที่จะเรียนรู้	2.50	1.32	น้อย
7	การจัดกิจกรรมที่มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน	2.61	1.21	ปานกลาง
8	การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสุนทรียภาพอย่างครบถ้วน ทั้งด้านดนตรี นาฏศิลป์ ศิลปะ และกีฬา	2.43	1.26	น้อย
9	การใช้สื่อในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้	2.31	1.23	น้อย
รวม		2.40	1.11	น้อย

จากตาราง 6 แสดงว่า ครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร มีปัญหาการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่ครูมีปัญหายุ่งยากอยู่ในระดับปานกลาง คือ 5 การจัดกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนรู้จักคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ และเกิดความคิดสร้างสรรค์ และข้อ 7 การจัดกิจกรรมที่มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ส่วนข้ออื่น ๆ ครูมีปัญหายุ่งยากอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ข้อ 5 การจัดกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนรู้จักคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ และเกิดความคิดสร้างสรรค์ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ข้อ 1 การจัดกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนสนใจ สนุกสนาน

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัญหาการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู
อนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ด้านการประเมินตามสภาพจริง

ข้อ	ปัญหาด้านการประเมินตามสภาพจริง	$\bar{X}$	S	ระดับ
1	การสำรวจทบทวนกิจกรรมชนิดต่าง ๆ ที่ครูเคยใช้มา ว่าสามารถกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนได้ดีหรือไม่	2.05	1.00	น้อย
2	การสำรวจทบทวนเป้าหมายการเรียนรู้และวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ของการเรียนรู้	2.16	1.12	น้อย
3	การสังเกตแรงจูงใจ ระหว่างการให้ประสบการณ์ที่เกี่ยวกับเนื้อหาที่สอน	2.28	1.15	น้อย
4	การสังเกตความสนใจระหว่างการให้ประสบการณ์ที่เกี่ยวกับเนื้อหาที่สอน	2.27	1.18	น้อย
5	การสรุปความสนใจของผู้เรียน ที่มีต่อกิจกรรมและเนื้อหาการเรียนรู้	2.20	1.18	น้อย
6	การสรุปผลการปฏิบัติในชั้นเรียนตามจุดหมายการเรียนรู้ที่สำคัญ	2.15	1.15	น้อย
7	การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนประเมินตนเองและเพื่อน	2.36	1.30	น้อย
8	การเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมินผู้เรียน	2.28	1.27	น้อย
9	การทำรายงานผลการเรียน	2.18	1.33	น้อย
รวม		2.21	1.06	น้อย

จากตาราง 7 แสดงว่า ครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร มีปัญหาการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านการประเมินตามสภาพจริงโดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ข้อ 7 การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนประเมินตนเองและเพื่อน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ข้อ 1 การสำรวจทบทวนกิจกรรมชนิดต่าง ๆ ที่ครูเคยใช้มา ว่าสามารถกระตุ้นให้ความสนใจของผู้เรียนได้ดีหรือไม่

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบปัญหาการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

3.1 เปรียบเทียบปัญหาการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จำแนกตามอายุ เพื่อทดสอบสมมุติฐานข้อที่ 1 ที่ว่า ครูที่มีอายุต่างกัน มีปัญหาในการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญทั้ง 4 ด้าน แตกต่างกัน โดยใช้ t -test ดังปรากฏในตาราง 8

ตาราง 8 เปรียบเทียบปัญหาการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จำแนกตามอายุ โดยรวม และรายด้าน

	อายุไม่เกิน 45 ปี (N = 56)		อายุ 45 ปีขึ้นไป (N = 53)		t	P
ปัญหาการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	$\bar{X}$	s	$\bar{X}$	s		
1. ด้านหลักการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	2.458	1.032	2.387	1.192	0.330	.742
2. ด้านทักษะการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	2.464	1.054	2.132	1.123	1.592	.114
3. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	2.480	1.069	2.327	1.165	0.715	.476
4. ด้านการประเมินตามสภาพจริง	2.315	1.067	2.104	1.069	1.029	.306
รวม	2.429	0.981	2.237	1.028	0.995	.322

จากตาราง 8 แสดงว่า ครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ที่มีอายุต่างกัน มีปัญหาในการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านหลักการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านทักษะการสอน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านการประเมินตามสภาพจริง แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3.2 เปรียบเทียบปัญหาการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จำแนกตามประสบการณ์การสอนระดับอนุบาล เพื่อทดสอบสมมุติฐานข้อที่ 2 ที่ว่า ครูที่มีประสบการณ์การสอนระดับอนุบาลต่างกัน มีปัญหาในการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญทั้ง 4 ด้าน แตกต่างกัน โดยใช้ t –test ดังปรากฏในตาราง 9

ตาราง 9 ผลการเปรียบเทียบปัญหาการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จำแนกตามประสบการณ์การสอนระดับอนุบาล โดยรวมและรายด้าน

ปัญหาการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	ประสบการณ์ไม่ เกิน 10 ปี (N = 68)		ประสบการณ์ 10 ปีขึ้นไป (N = 41)		t	P
	X	S	X	S		
1. ด้านหลักการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	2.526	1.009	2.254	1.250	1.241	.217
2. ด้านทักษะการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	2.472	1.025	2.021	1.164	2.111*	.037
3. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน	2.585	1.016	2.108	1.216	2.200*	.030
4. ด้านการประเมินตามสภาพจริง	2.372	0.969	1.948	1.181	2.036*	.044
รวม	2.489	0.926	2.083	1.086	2.073*	.041

จากตาราง 9 แสดงว่า ครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ที่มีประสบการณ์การสอนระดับอนุบาลต่างกัน มีปัญหาในการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านทักษะการสอน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน และด้านการประเมินตามสภาพจริง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูอนุบาลที่มีประสบการณ์ไม่เกิน 10 ปี มีปัญหาการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญทั้ง 3 ด้านสูงกว่าครูอนุบาลที่มีประสบการณ์ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป ส่วนด้านหลักการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญครูทั้ง 2 กลุ่มมีปัญหาการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แตกต่างกันอย่างไม่มีความนัยสำคัญทางสถิติ

3.3 เปรียบเทียบปัญหาการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จำแนกตามวุฒิทางการศึกษา เพื่อทดสอบสมมุติฐานข้อที่ 3 ที่ว่า ครูที่มีวุฒิทางการศึกษาค้างกัน มีปัญหาในการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญทั้ง 4 ด้าน แตกต่างกัน โดยใช้ t-test ดังปรากฏในตาราง 10

ตาราง 10 ผลการเปรียบเทียบปัญหาการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จำแนกตามวุฒิทางการศึกษา โดยรวม และรายด้าน

ปัญหาการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	ต่ำกว่าปริญญาตรีและอื่น ๆ (N = 8)		ปริญญาตรี (N = 101)		t	P
	X	S	X	S		
1 ด้านหลักการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	2.555	1.221	2.413	1.105	0.347	.729
2 ด้านทักษะการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	2.652	1.308	2.275	1.080	0.938	.351
3 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน	2.500	1.264	2.398	1.108	0.247	.805
4 ด้านการประเมินตามสภาพจริง	2.638	1.255	2.179	1.052	1.173	.243
รวม	2.586	1.239	2.316	0.988	0.731	.565

จากตาราง 10 แสดงว่า ครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ที่มีวุฒิทางการศึกษาค้างกัน มีปัญหาในการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านหลักการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านทักษะการสอน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน และด้านการประเมินตามสภาพจริง แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3.4 เปรียบเทียบปัญหาการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จำแนกตามอายุ เพื่อทดสอบสมมุติฐานข้อที่ 4 ที่ว่า ครูที่มีรายได้ต่างกัน มีปัญหาในการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญทั้ง 4 ด้าน แตกต่างกัน โดยใช้ t-test ดังปรากฏในตาราง 11

ตาราง 11 ผลการเปรียบเทียบปัญหาการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จำแนกตามรายได้ โดยรวม และรายด้าน

ปัญหาการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	รายได้ไม่เกิน 10,000บาท (N = 38)		รายได้ 10,001 บาทขึ้นไป (N = 71)		t	P
	X	s	X	s		
1. ด้านหลักการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	2.555	0.935	2.353	1.191	0.974	.333
2. ด้านทักษะการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	2.599	0.941	2.144	1.145	2.099*	.038
3. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	2.640	0.910	2.280	1.197	1.758	.082
4. ด้านการประเมินตามสภาพจริง	2.374	0.883	2.126	1.150	1.247	.216
รวม	2.542	0.838	2.226	1.072	1.577	.118

จากตาราง 11 แสดงว่า ครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ที่มีรายได้ต่างกัน มีปัญหาในการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านทักษะการสอน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูที่มีรายได้ไม่เกิน 10,000 บาท มีปัญหาด้านทักษะ วิธีการสอน มากกว่าครูที่มีรายได้มากกว่า 10,000 บาท ส่วนด้านหลักการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านการประเมินตามสภาพจริงครูทั้ง 2 กลุ่มมีปัญหาแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3.5 เปรียบเทียบปัญหาการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จำแนกตามระดับชั้นที่สอน เพื่อทดสอบสมมุติฐานข้อที่ 1 ที่ว่า ครูที่มีระดับชั้นที่สอนต่างกัน มีปัญหาในการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญทั้ง 4 ด้าน แตกต่างกัน โดยใช้ t -test ดังปรากฏในตาราง 12

ตาราง 12 ผลการเปรียบเทียบปัญหาการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จำแนกตามระดับชั้นที่สอน โดยรวม และรายด้าน

ปัญหาการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	อนุบาล 3 ขวบ รวม อนุบาลปีที่ 1 (N = 60)		อนุบาลปีที่ 2 (N = 49)		t	P
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S		
1. ด้านหลักการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	2.468	1.016	2.369	1.220	0.462	.645
2. ด้านทักษะการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	2.333	0.991	2.265	1.222	0.321	.749
3. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน	2.459	1.000	2.340	1.247	0.553	.581
4. ด้านการประเมินตามสภาพจริง	2.244	1.004	2.174	1.151	0.338	.736
รวม	2.376	0.878	2.287	1.147	0.458	.648

จากตาราง 12 แสดงว่า ครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ที่มีระดับชั้นที่สอนต่างกัน มีปัญหาในการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านหลักการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านทักษะการสอน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน และด้านการประเมินตามสภาพจริง แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3.6 เปรียบเทียบปัญหาการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จำแนกตามอายุ เพื่อทดสอบสมมุติฐานข้อที่ 6 ที่ว่า ครูที่ได้รับประสบการณ์ในการอบรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญต่างกัน มีปัญหาในการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญทั้ง 4 ด้าน แตกต่างกัน โดยใช้ t -test ดังปรากฏในตาราง 13

ตาราง 13 ผลการเปรียบเทียบปัญหาการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จำแนกตามการได้รับการอบรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยรวมและรายด้าน

ปัญหาการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	ไม่เคยได้รับการอบรม (N = 12)		เคยรับการอบรม (N = 97)		t	P
	X	s	X	s		
1. ด้านหลักการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	3.046	0.709	2.347	1.127	2.979*	.008
2. ด้านทักษะการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	2.963	0.963	2.221	1.088	2.253*	.026
3. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	2.879	0.974	2.347	1.121	1.572	.119
4. ด้านการประเมินตามสภาพจริง	2.620	0.989	2.162	1.071	1.406	.163
รวม	2.877	0.776	2.269	1.012	2.005*	.047

จากตาราง 13 แสดงว่า ครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ที่มีประสบการณ์การได้รับการอบรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีปัญหาในการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยรวมสำคัญแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านหลักการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และด้านทักษะการสอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูที่ไม่เคยรับการอบรมมีปัญหาทั้ง 2 ด้านสูงกว่าครูที่เคยได้รับการอบรมส่วนด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านการประเมินตามสภาพจริงครูทั้ง 2 กลุ่มมีปัญหาแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาค้นคว้าปัญหาการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้สรุปผลของการวิจัยดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัญหาการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านทักษะการสอน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน และด้านการประเมินตามสภาพจริง
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับปัญหาการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร โดยจำแนกตาม อายุ ประสบการณ์การสอนระดับชั้นอนุบาล วุฒิทางการศึกษา รายได้ ระดับชั้นที่สอน และประสบการณ์การอบรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการวิจัยนี้ทำให้ทราบถึงระดับปัญหาตามสภาพจริงของครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร เพื่อนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐาน ของการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครู เผยแพร่ความรู้ และ พัฒนาหลักสูตรพื้นฐานด้านปฐมวัยให้แก่ครูปฐมวัยเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจและตระหนักถึงการนำวิธีการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริงในการปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพเป็นไปตามเจตนารมณ์ของการปฏิรูปการศึกษาต่อไป

สมมติฐานในการวิจัย

1. ครูที่มีอายุต่างกัน มีปัญหาในการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแตกต่างกัน
2. ครูที่มีประสบการณ์การสอนระดับชั้นอนุบาลต่างกัน มีปัญหาในการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแตกต่างกัน
3. ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีปัญหาในการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแตกต่างกัน
4. ครูที่มีรายได้ต่างกัน มีปัญหาในการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแตกต่างกัน
5. ครูที่สอนระดับชั้นต่างกัน มีปัญหาในการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแตกต่างกัน
6. ครูที่ได้รับประสบการณ์การอบรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญต่างกัน มีปัญหาในการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ศึกษาค้างนี้เป็น ครูผู้สอนระดับอนุบาลที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานครทั้งหมด กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 36 โรงเรียน มีครูทั้งสิ้น 238 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้เป็นครูผู้สอนระดับอนุบาลที่ปฏิบัติการสอนปีการศึกษา 2545 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ได้มาโดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) จากร้อยละ 50 ของจำนวนโรงเรียน ได้จำนวน 18 โรงเรียน และกำหนดให้ครูทุกคนที่สอนระดับชั้นอนุบาลของโรงเรียนที่สุ่มได้เป็นกลุ่มตัวอย่าง รวมครูทั้งหมด 109 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามปัญหาการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับปัญหาของครูในการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในด้านหลักการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญด้านทักษะ วิธีการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านการประเมินตามสภาพจริง ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง มีความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.98

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถึงสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามและการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ส่งแบบสอบถามให้ผู้เฒ่าหน่วยการโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ที่เปิดทำการสอนระดับอนุบาล ส่งให้ครูผู้สอนชั้นอนุบาลศึกษาในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยมีหนังสือขอความร่วมมือจากสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และผู้วิจัยแนบไปด้วย โดยขอความร่วมมือครูส่งแบบสอบถามคืนมายังผู้วิจัย ระยะเวลาระหว่าง วันที่ 15 เดือนมิถุนายน ถึง 31 เดือนกรกฎาคม พุทธศักราช 2545 ได้จำนวน 109 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ของแบบสอบถามที่ส่งไปทั้งหมด

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเสร็จเรียบร้อยแล้ว ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows ดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่ และคำนวณหาค่าร้อยละ

2. วิเคราะห์ปัญหาการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ทั้ง 4 ด้าน โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S) เป็นรายข้อและรายด้าน

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม โดยใช้ t- test

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จากกลุ่มตัวอย่างครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานครที่ตอบแบบสอบถามจำนวน 109 คน พบว่า ครูอนุบาลที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุไม่เกิน 45 ปี คิดเป็นร้อยละ 51.40 มีประสบการณ์ในการสอนระดับชั้นอนุบาลส่วนใหญ่ไม่เกิน 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 62.40 ด้านวุฒิการศึกษา พบว่า ครูส่วนใหญ่มีวุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 92.70 ส่วนด้านรายได้ พบว่า ครูส่วนใหญ่มีรายได้ตั้งแต่ 10,001 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 65.10 ด้านระดับชั้นที่สอน พบว่า ครูส่วนใหญ่สอนระดับชั้นอนุบาล ปีที่ 1 และอนุบาล 3 ขวบ คิดเป็นร้อยละ 55.00 ด้านประสบการณ์การอบรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พบว่า ครูส่วนใหญ่เคยได้รับการอบรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คิดเป็นร้อยละ 89.00 จากการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานครมีปัญหาในการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอยู่ในระดับน้อยทุกด้าน (ระหว่าง $\bar{X}$ 2.213 – $\bar{X}$ 2.424)

2. ปัญหาการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร เมื่อจำแนกตามปัจจัยพื้นฐาน พบว่า ครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ที่มีอายุ วุฒิทางการศึกษา รายได้ และระดับชั้นที่สอนต่างกัน มีปัญหาในการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่ครูที่มีประสบการณ์การสอนระดับชั้นอนุบาล และประสบการณ์การรับการอบรมการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญต่างกัน มีปัญหาในการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานครมีปัญหาการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับน้อย และจากข้อมูล พบว่า ครูที่ตอบแบบสอบถามร้อยละ 89.00 เคยได้รับประสบการณ์การอบรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สามารถอภิปรายได้ว่า การที่ครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานครมีปัญหาในน้อย อาจเนื่องจากผลของการอบรมสามารถช่วยให้ครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานครเกิดความรู้ ความเข้าใจ และสามารถจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้อย่างเหมาะสม ถูกต้อง และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ (2541 : 86) พบว่า ครูที่ผ่านการอบรมก่อนการปฏิบัติหน้าที่จะได้รับความรู้

ความเข้าใจ จึงมีพฤติกรรมการสอนนักศึกษาที่ถูกต้องและเหมาะสมกับทฤษฎีการเรียนรู้ เมื่อพิจารณารายด้าน พบประเด็นดังนี้

1. ด้านหลักการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พบว่า ครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานครมีปัญหา ข้อ 3 การจัดการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนได้รับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง และ ข้อ 4 การจัดการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนสร้างองค์แห่งความรู้ให้เกิดขึ้นได้ด้วยตนเองอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการสอนให้ผู้เรียนได้รับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง และสร้างองค์แห่งความรู้ให้เกิดขึ้นได้ด้วยตนเองเป็นความรู้ใหม่จากทฤษฎีสร้างองค์ความรู้ (Constructivist) ที่เป็นนวัตกรรมและอยู่ระหว่างการเผยแพร่ และต้องอาศัยเวลาในการฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง ครูต้องได้รับการฝึกฝนมาก่อนการนำมาใช้กับเด็กปฐมวัยจึงเป็นการยาก เพราะเด็กต้องการสอน ชี้แนะตามแนวคิดของบรูเนอร์ (ทิตนา แชมมณี และคณะ.2540 : 36) ที่กล่าวว่า เด็กเริ่มต้นเรียนรู้จากการกระทำ ต่อไปจึงจะสามารถจินตนาการ สร้างภาพในใจหรือในความคิดขึ้นได้ แล้วจึงถึงขั้นการคิดและเข้าใจในสิ่งที่เป็นนามธรรม

2. ด้านทักษะการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พบว่า ครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร มีปัญหา ในข้อ 4 การพัฒนาสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิดและเกิดองค์ความรู้ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการสอนให้คิดเป็นเรื่องใหม่สำหรับครูไทย ครูยังไม่คุ้นเคยกับการพัฒนาสื่อที่สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิดและเกิดองค์ความรู้ได้ ตลอดจนการสอนระดับอนุบาลในประเทศไทยส่วนใหญ่จะมีครูประจำชั้นเป็นผู้ทำหน้าที่รับผิดชอบคอยดูแลเด็กอย่างใกล้ชิดตลอดทั้งวันทำให้ครูไม่สามารถจัดหาเวลาในการทำสื่อการเรียนการสอนได้ นอกจากนี้กระบวนการคิดหรือการสอนให้ผู้เรียนคิดเป็น ยังเป็นเรื่องที่มีความคลุมเครืออยู่มาก กระบวนการคิดนั้น ไม่ได้มีลักษณะเป็นเนื้อหาที่ครูจะสามารถเห็นได้ง่าย และสามารถนำไปสอนได้ง่าย การคิดมีลักษณะเป็นกระบวนการ ที่นอกจากผู้สอนกระบวนการคิดจะต้องมีความเข้าใจว่ากระบวนการคิดนั้นมีลักษณะอย่างไร แล้วต้องรู้ว่าเกิดขึ้นได้อย่างไร และประกอบไปด้วยอะไร จึงจะสามารถสอนให้คิดได้(ทิตนา แชมมณีและคณะ.2540 : 36)

3. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่า ครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร มีปัญหาในข้อ 5 การจัดกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และเกิดความคิดสร้างสรรค์ และ ข้อ 7 การจัดกิจกรรมที่มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการสอนที่ทำให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และเกิดความคิดสร้างสรรค์ ต้องสอนอย่างต่อเนื่องกันไปเป็นลำดับ และรวมถึงการจัดกิจกรรมต่างๆ การปรับปรุงสภาพแวดล้อมต่างๆ ตลอดจนความเข้าใจเรื่องพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ของเด็กและความสามารถในการแสดงออก (อารี พันธุ์ณี 2543 : 121) ซึ่งเด็กปฐมวัยต้องใช้วิธีการที่ง่าย และสอดคล้องกับพัฒนาการตามวัยของเด็ก ส่วนกระบวนการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาระดับชาติสู่หลักสูตรสำหรับท้องถิ่น มีองค์ประกอบสำคัญที่ต้องนำมาพิจารณา คือ ปรัชญาของท้องถิ่น และปรัชญาการศึกษาที่สัมพันธ์กับบริบทของท้องถิ่นและตัวป้อน ซึ่งหมายถึงผู้เรียน หลักสูตร ครู และโรงเรียน เพื่อกำหนดสิ่งที่ต้องการสำหรับท้องถิ่นและการศึกษา หรือจุดประสงค์ของหลักสูตร ที่สอดคล้องกับปรัชญา แล้วจึงกำหนดเป็นสาระหลักสูตรสำหรับท้องถิ่น เข้าสู่กระบวนการนำไปใช้และติดตามผลผลิตซึ่งหมายถึงคุณภาพของเด็กที่จบหลักสูตรว่าเป็นไปตามจุดประสงค์หรือไม่ ต้องพัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตรอย่างไร จึงจะมีประสิทธิภาพที่สุด (กุลยา ตันติผลาชีวะ.2545 : 8) ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือกันหลายฝ่าย และทุกฝ่ายต้องมีความรู้ความเข้าใจในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนที่จะดำเนินการไปในทิศทางเดียวกัน และควรมีการวางแผน มีการอบรมเผยแพร่ความรู้ มีการประเมินและติดตามผลอย่างต่อเนื่อง เพราะในแต่ละท้องถิ่นที่

สถานศึกษาตั้งอยู่นั้นมีบริบทที่แตกต่างกันไป สำหรับภูมิปัญญาท้องถิ่นกรุงเทพมหานครมีลักษณะที่ไม่เด่นชัด เนื่องจากกรุงเทพมหานครเป็นศูนย์กลางที่ประชาชนจากถิ่นอื่นๆ ย้ายถิ่นฐานมาอยู่รวมกันอย่างหลากหลาย และมีสภาพเป็นชุมชนที่อยู่ติดกันมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว ตลอดจนมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม และเศรษฐกิจอย่างกว้างขวาง ครูจำเป็นต้องสืบค้นถึงชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมที่สถานศึกษาตั้งอยู่ เช่น ชุมชนเยาวราชมีชื่อเสียงในการทำเครื่องทอง ชุมชนตลาดเจริญผลมีชื่อในการทำขนมชั้นหวานดำรงค์ เป็นต้น

4. ด้านการประเมินตามสภาพจริง พบว่า ครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานครมีปัญหาด้านการประเมินตามสภาพจริงอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเนื่องจากครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานครได้รับการอบรมให้มีความรู้ ความเข้าใจถึงกระบวนการเรียนรู้ที่จะนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพของเด็กเป็นอย่างดี และเนื่องจากการประเมินระดับปฐมวัยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันได้ใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรม และการบันทึกพัฒนาการของเด็กมาโดยตลอด เพราะการเรียนการสอนในระดับปฐมวัย มีลักษณะเฉพาะและต่างจากการจัดการศึกษาในระดับอื่น สำหรับการศึกษาในระดับอนุบาลมีจุดประสงค์เพื่อจัดการศึกษาเป็นการบริการการดูแล และเลี้ยงดูเด็กให้เป็นไปอย่างเหมาะสมกับพัฒนาการ พร้อมกันนั้นยังเป็นการให้การศึกษาเพื่อส่งเสริมการปรับตัวเข้ากับสังคม เพื่อทักษะทางปัญญา และพัฒนาการทุกด้านให้กับเด็ก (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2545 : 6) จึงทำให้ครูอนุบาลมีทักษะ ความรู้ ความเข้าใจในการประเมิน สอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2534 : 1) ที่กล่าวว่า การประเมินผลในชั้นปฐมวัยศึกษา มีจุดมุ่งหมายเพื่อประเมินผลพัฒนาการทุกด้าน และความพร้อมในการเรียน ซึ่งครูอาจประเมินโดยการสังเกต การสนทนา การตรวจผลงาน เป็นต้น ทั้งนี้ควรบันทึกผลการประเมินการปฏิบัติกิจกรรมไว้เพื่อเป็นแนวทางประกอบการพิจารณาความพร้อมของเด็ก ตลอดจนเพื่อการแก้ไขช่วยเหลือหรือส่งเสริมให้มีความพร้อมมากขึ้น ซึ่งเป็นลักษณะของการประเมินตามสภาพจริงของสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานครที่ได้มีการจัดอบรม ให้ความรู้ครูผู้สอนระดับปฐมวัยว่า การประเมินพัฒนาการเด็กระดับก่อนประถมศึกษาเป็นกระบวนการต่อเนื่องและเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมปกติตามตารางกิจกรรมประจำวัน และครอบคลุมพัฒนาการของเด็กทุกด้าน ได้แก่ ร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา เพื่อนำผลมาใช้ในการจัดกิจกรรมหรือประสบการณ์ พัฒนาเด็กให้เต็มตามศักยภาพของแต่ละคน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2540 : 68) เมื่อพิจารณาตามค่าเฉลี่ย พบว่า ข้อ 1 การสำรวจบทวนกิจกรรมชนิดต่างๆ ที่ครูเคยใช้มา ว่าสามารถกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนได้ดีหรือไม่ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การจัดการเรียนการสอนระดับอนุบาลเป็นการจัดการเรียนการสอนให้เด็กเกิดการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ครูผู้สอนในระดับอนุบาลจึงมีความรู้ ความเข้าใจ ตลอดจนความสามารถที่จะจัดกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกุลยา ตันติผลาชีวะ (2545 : 33) ที่กล่าวว่า การสอนเด็กปฐมวัยไม่ใช้การบอกหรือให้ข้อมูล หรือบรรจุสิ่งที่ผู้ใหญ่คิดว่าต้องรู้ลงในสมองเด็ก แต่การสอนระดับปฐมวัยเป็นการสร้างสรรค์ให้เด็กเรียนรู้ โดยผ่านกิจกรรมที่ทำหาย กระตุ้นให้เด็กคิด และค้นพบความรู้ด้วยตนเอง

เปรียบเทียบปัญหาการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จำแนกตามตัวแปรดังต่อไปนี้ อายุ ประสบการณ์สอนระดับชั้นอนุบาล วุฒิทางการศึกษา รายได้ ระดับชั้นที่สอน และประสบการณ์การอบรมการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สามารถอภิปรายได้ ดังนี้

2 จากการศึกษา พบว่า ครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานครที่มีอายุ วุฒิทางการศึกษา รายได้ และระดับชั้นที่สอนต่างกัน มีปัญหาการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติซึ่งได้ตราไว้เป็นกฎหมายที่สถานศึกษา และครูทุกคนต้องถือปฏิบัติ กำหนดว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ.2542.หมวด 4 มาตรา 22) ดังนั้นสถานศึกษา และครูจึงมีความตื่นตัวที่จะศึกษา ทำความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และหลักสูตรการอบรมครูปฐมวัยในปัจจุบันก็ได้ให้ความสำคัญในการให้ความรู้แก่นักศึกษาครูในด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ นอกจากนี้หน่วยงานต่าง ๆ ยังได้มีการจัดทำข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างมากมายและหลากหลายรูปแบบ เช่นวารสารปฐมวัยของสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วารสารสานปฏิรูปและเว็บไซต์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (www.onec.go.th) เป็นต้น ทำให้ครูสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลความรู้เหล่านี้ได้อย่างทั่วถึง ตลอดจนมีการจัดอบรม สัมมนาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนให้แก่ครูอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้ครูเกิดความรู้ ความเข้าใจได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้จากการศึกษาครั้ง พบว่า ครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานครที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จะมีอายุไม่เกิน 45 ปี คิดเป็นร้อยละ 51.40 มีรายได้ตั้งแต่ 10,001 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 65.10 และส่วนใหญ่มีวุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 92.70 สามารถอภิปรายได้ว่า ครูส่วนใหญ่ที่ตอบแบบสอบถามอยู่ในช่วงวัยที่มีความตื่นตัวในการทำงาน มีความรู้ และรายได้เพียงพอ จึงทำให้ตัวแปรด้าน อายุ รายได้ วุฒิทางการศึกษาไม่มีผลกระทบต่อปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร-ในชั้นของระดับชั้นที่สอน พบว่า-หลักการจัดการเรียนการสอนระดับชั้นอนุบาลมีหลักการที่เหมือนกัน คือ การสอนระดับอนุบาลจะไม่สอนเป็นรายวิชา แต่จัดเป็นกิจกรรมบูรณาการให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านการเล่น และการทำกิจกรรมเป็นหลัก (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.2540 : 79) จึงทำให้ครูที่สอนระดับชั้นต่างกัน มีปัญหาในการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไม่แตกต่างกัน

2.3 ครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ที่มีประสบการณ์การสอนระดับชั้นอนุบาล และประสบการณ์การอบรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญต่างกัน มีปัญหาในการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานครที่มีประสบการณ์การอบรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และมีการสอนระดับชั้นอนุบาลตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไปย่อมได้รับความรู้ ความเข้าใจจากการอบรม และการฝึกปฏิบัติโดยผู้เชี่ยวชาญ สามารถนำความรู้ที่ได้รับมาเชื่อมโยงกับประสบการณ์ในอาชีพของตน สามารถนำมาพัฒนาการเรียนการสอน เนื่องจากประสบการณ์ที่สั่งสมเป็นแหล่งความรู้ที่มีคุณค่า สามารถนำมาปรับใช้หรือ แก้ปัญหาในการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับแนวคิดของ เอกสตรันด์ และโดมิโนสกี (Ekstrand and Dominoski. 1971 : 9) ที่กล่าวว่า การแก้ปัญหาเป็นกิจกรรมที่เป็นทั้งการแสดงความรู้ ความคิดจากประสบการณ์เดิม และส่วนประกอบของสถานการณ์ที่เป็นปัญหาในปัจจุบันมาจัดเรียงลำดับใหม่ เพื่อผลของความสำเร็จในจุดมุ่งหมายเฉพาะอย่าง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ โนลต์ (สัทพ์ณ วัฒนวงศ์.2538 : 137) ที่กล่าวว่า ประสบการณ์นั้นนับว่าเป็นแหล่งที่มีคุณค่าสูงยิ่งสำหรับการเรียนรู้ รวมทั้งเป็นการช่วยขยายโลกทัศน์ของผู้ใหญ่คนอื่นๆ ให้กว้างขวางขึ้น เพื่อการเรียนรู้สื่อใหม่ ๆ ทั้งหลายด้าน จึงส่งผลให้ครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา

กรุงเทพมหานครที่มีประสิทธิภาพการอบรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และมีประสิทธิภาพการสอนระดับชั้นอนุบาลตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป มีปัญหาในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญน้อยกว่าครูอนุบาลที่ไม่เคยรับการอบรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และมีประสิทธิภาพการสอนระดับชั้นอนุบาลไม่เกิน 10 ปี

ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากผลการวิจัยครั้งนี้ มีข้อเสนอแนะของการนำไปใช้ โดยจำแนกได้ ดังนี้

1. ด้านการอบรม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัยควรมุ่งเน้นการจัดการอบรมที่สร้างความรู้ ความเข้าใจด้านหลักการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในหัวข้อการจัดการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนได้รับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง และการจัดการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ให้เกิดขึ้นได้ด้วยตนเอง ด้านทักษะการสอนในหัวข้อการพัฒนาสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการคิด และเกิดองค์ความรู้ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในหัวข้อการจัดกิจกรรมที่มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และเกิดความคิดสร้างสรรค์ ให้แก่ครูปฐมวัยเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาปฐมวัยอย่างกว้างขวาง

2. ด้านการพัฒนาหลักสูตรพื้นฐานด้านการศึกษาศึกษาปฐมวัยสำหรับครูปฐมวัยระดับปริญญาตรี ควรมีหลักสูตรการพัฒนาสื่อ วัสดุ อุปกรณ์การเรียนการสอนที่สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการคิดและเกิดองค์ความรู้

3. ด้านการเผยแพร่ความรู้ ควรจัดสื่อ ข้อมูล ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เฉพาะอย่างยิ่งด้านการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้าสู่การจัดการเรียนการสอน เนื่องจากหลักสูตรท้องถิ่นด้านการศึกษาศึกษาปฐมวัย เป็นการจัดการศึกษาที่ท้องถิ่นมีส่วนร่วมโดยครู โรงเรียน และชุมชนนำไปออกแบบภายใต้เหตุผล และการตัดสินใจร่วมกัน การสร้างความรู้ความเข้าใจ เพื่อความร่วมมือของประชาชนทั่วไป และเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริม สนับสนุนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญร่วมกับสถานศึกษา มีส่วนสำคัญที่จะนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์สูงสุดตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาเรื่องการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในกลุ่มประชากรครูอนุบาลในสังกัดหน่วยงานอื่น ๆ ทั่วประเทศ เพื่อให้ทราบระดับปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของครูอนุบาลในสังกัดต่าง ๆ ที่ต่างไปจากโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานครเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการหาแนวทางแก้ไขปัญหาคต่อไป

2. ควรทำการศึกษาเรื่องปัญหาการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนระดับปฐมวัยของครูในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร และครูในสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร เพื่อให้ทราบปัญหาตามสภาพจริงของครูผู้สอนในเขตกรุงเทพมหานคร

3. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญระหว่างครูกับผู้ปกครอง และครูกับผู้บริหาร เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการหาแนวทางแก้ไข และให้การอบรมความรู้แก่กลุ่มผู้ที่ขาดความรู้ ความเข้าใจการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2543). พิมพ์ครั้งที่ 5. *ปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้เรียนสำคัญที่สุด*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ. (2540). *คู่มือหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 (อายุ 3-6 ปี)*.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงาน. (2541). *คู่มือการจัดกิจกรรมที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2543). *การสอนแบบจิตปัญญา : แนวการใช้ในการสร้างแผนการสอนระดับอนุบาลศึกษา*.
กรุงเทพฯ : บริษัท เอ็ดดูเคชั่น เพรสโปรดักส์ จำกัด.
- . (2544,กรกฎาคม). "การสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ," *วารสารการศึกษาปฐมวัย*. 5(3).
- . (2545,กรกฎาคม). "ศูนย์หรือมุมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย," *วารสารการศึกษาปฐมวัย*. 6(3).
- . (2545). *รูปแบบการเรียนรู้การสอนปฐมวัยศึกษา*. กรุงเทพฯ : บริษัท เอ็ดดูเคชั่น เพรสโปรดักส์ จำกัด.
- . (2545). *คุณค่าของหลักสูตรท้องถิ่นด้านการศึกษานปฐมวัย*. เอกสารประกอบการบรรยาย ระหว่างวันที่ 5-6 ตุลาคม 2545. ณ ห้องประชุมศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- โกวิท ประวาลพฤกษ์. (2525). *ทัศนคติกับการพัฒนาสังคม การศึกษา การเปลี่ยนแปลงทางสังคม*. กรุงเทพฯ : ศึกษาสัมพันธ์.
- คณะกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้. (2543). *การปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้เรียนสำคัญที่สุด*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- จิรพันธุ์ พลพัฒน์. (2542). "การศึกษาออลดอร์ฟ," ใน *การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ : บริษัท เซเว่นพรินติ้ง กรุ๊ป จำกัด.
- ชาติชาย ปิลาวสน์. (2544). *การศึกษาความแตกต่างและการเปลี่ยนแปลงความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย โดยใช้กระบวนการวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน*. ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชไมมน ศรีสุรักษ์ (2540). *การศึกษาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มแบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน และแบบปกติ*. ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2541). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย*. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- . (2544). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: เทพเนรมิตการพิมพ์.
- แดนสวรรค์ สุตทน. (2539). *การพัฒนาตนเองโดยใช้กระบวนการกลุ่ม*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : จงเจริญการพิมพ์.
- ทิตินา แหมมณี และคณะ. (2540). "การเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด," *วารสารครุศาสตร์*. 26(1).

- น.สายน้ำ. (2544). "แนวคิดและวิธีการการประเมินการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ". วารสารร่วมขวัญ. 26(137).
- บุษบง ทันติวงศ์. (2542). "การศึกษาออลคอร์ฟ," ใน การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ : บริษัท เซเวน พรินติ้ง กรุป จำกัด.
- ประอร อิศรเสนา ณ อยุธยา. (2544, เมษายน). "ความสำเร็จของการศึกษาปฐมวัย," วารสารการศึกษาปฐมวัย. 5(2).
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2531). วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ แมส พับบลิชซิง จำกัด.
- พัชรี ผลโยธิน. (2542). "การสอนแบบโครงการ," ใน การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ : บริษัท เซเวน พรินติ้ง กรุป จำกัด.
- พัฒนา ชัยพงศ์. (2542, มิถุนายน). "เทคนิคการจัดกิจกรรมเสรีแบบ Child-centered," นิตยสารรักลูก 17(197).
- ไพฑูรย์ สินลารัตน์. (2543). "ปฏิรูปการศึกษาครั้งที่สอง : ก้าวแรกเริ่มต้นแล้วแต่เส้นทางยังอีกยาวไกล," การปฏิรูปการศึกษา : แนวคิดและหลักการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เดือนตุลา จำกัด.
- เยาวพา เตะคุปต์. (2542). การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แม็ค จำกัด.
- วราภรณ์ รักวิจัย. (2544). แนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. เอกสารประกอบการอบรมครูโรงเรียนเอกชน ระดับก่อนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2543). ปฏิรูปการเรียนรู้ : ผู้เรียนสำคัญที่สุด สู่ความสำเร็จหรือกระบวนการ. เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนวิชา CE.521 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อุดรธานี.
- วัฒนา มัคคสมัน. (2541, ตุลาคม). "การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ," วารสารการศึกษาปฐมวัย. 2(4).
- วัฒนาพร ระบับทุกข์. (2542). แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : แอล ที เพรส.
- ลีปนันท เกตุทัต และคณะ. (2538, 18 ตุลาคม). การศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์ : สู่ความก้าวหน้าและความมั่นคงของชาติโดยในศตวรรษหน้า. เอกสารประกอบการสัมมนาระดับชาติ เรื่องยุทธศาสตร์การศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์ ณ ศูนย์ประชุมแห่งชาติสิริกิติ์.
- สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์. (2545). การวัดและประเมินแนวใหม่ : เด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน สาขาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์. (2542). "การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยตามแนวคิด เรกจิโอ เอมีเลีย," ใน การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ : บริษัท เซเวน พรินติ้ง กรุป จำกัด.
- สุนันทา ศิริวัฒนานนท์. (2544). กระบวนการส่งเสริมพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยโดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบหัวเรื่องตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม.(การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุเมธนา พรหมบุญ. (2545). บทสัมภาษณ์ กรุงเทพฯธุรกิจ 15 มกราคม 2545 คอลัมน์ การศึกษา ktedu@nationgroup.com P.11.
- สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. (2538). จิตวิทยาการเรียนรู้วัยผู้ใหญ่. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โอ.เอส. พรินติ้ง เฮาส์.

- สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). รายงานปฏิรูปการศึกษาไทย. 4(50).
- สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2536). คู่มือคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัดและคณะกรรมการ
ประถมศึกษาอำเภอ. กรุงเทพฯ : อรุณสภา.
- สำนักงาน,นายกรัฐมนตรี. (2542).พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542.กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- . (2542).การเรียนรู้อย่างเด็กปฐมวัย.กรุงเทพฯ:บริษัท เซเวน พรินติ้ง กรุ๊ป จำกัด.
- สำเนา ศรีบุญแก้ว .(2533). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยระหว่างการสอนแบบผู้เรียนเป็น
ศูนย์กลางกับผู้สอนเป็นศูนย์กลาง.ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม.(ภาษาไทย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย.
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- หน่วย,ศึกษานิเทศก์. กรมสามัญศึกษา. เขตการศึกษา 9.(2543) การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง.
พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชนารักษ์.
- อารี พันธุ์มี. (2543). คิดอย่างสร้างสรรค์. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : บริษัท เลิฟแอนด์ลิฟเพรส จำกัด.
- อิชยา แสงบรรเจิดศิลป์. (2538). การศึกษาความสามารถทางสติปัญญาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์
การเล่นมุมไม้บล็อกตามแนวคิดมอนเตสซอรี. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อัจฉรา วงศ์โสธร. (2526). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริม.
- Campbel, Coin and Kryazewska, Hanna .(1973). *The Condition of Learning and Theory of Instruction*. New
York : Holt and Hanna Kryazewaka.
- Brander, Donna and Ginnis, Paul.(1964). *Problem Solving as Outcome and Method in Science Teaching*
Insights from to Years of Experience. School Science and Mathematics. Boston:Edward,
- Ekstrand and Dominowski. (1971). *The Psychology of Thinking*. New Jersey : Prentice – Hall.
- Lang, Hellmut R . (1977). "Relationships between Teacher Change in Attitude toward Science and Some
Professional Variables," *Journal of Research in Science Teaching*.
- Marcy, P.D. Riscoll. (1976). "Teaching," in *Encyclopedia Americana*. P.43. New York : Encyclopedia
Americana.
- Sharan, Shlomo and Shrane, Yael . (1977). *Attitude and Attitude Change*. New York : Encyclopedia
Americana.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

หนังสือติดต่อขอความร่วมมือในการทำวิจัย

ที่ ทม 1012/3912

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๔๗ มิถุนายน 2545

เรื่อง ขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม และรายชื่อโรงเรียนในสังกัด

เนื่องด้วย นางสาวจิตติพร สวัสดิ์กำจรพงศ์ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาปัญหาการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูอนุบาลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร” โดยมี รองศาสตราจารย์กุลยา ตันติผลาชีวะ และ รองศาสตราจารย์ชูศรี วงศ์รัตนะ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขออนุญาตใช้สถานที่ และขอให้ครูผู้สอนระดับอนุบาล ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ดังเอกสารที่แนบตอบแบบสอบถามการศึกษาปัญหาการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูอนุบาลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ในระหว่างเดือนกรกฎาคม 2545

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวจิตติพร สวัสดิ์กำจรพงศ์ ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์อภรณ์ หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5726, 5644

โทรสาร. 02-258-4119

ภาคผนวก ข.
แบบสอบถาม

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

การศึกษาสภาพการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูอนุบาล
สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง

1. ผู้ตอบแบบสอบถามชุดนี้คือ ครูผู้สอนชั้นอนุบาลศึกษา ได้แก่ ครูประจำชั้นหรือครูที่ปฏิบัติหน้าที่
ในชั้นอนุบาลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

2. แบบสอบถามนี้มีอยู่ 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดย

จำแนกเป็นด้านต่าง ๆ ดังนี้

ก. ด้านหลักการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จำนวน 9 ข้อ

ข. ด้านทักษะการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จำนวน 9 ข้อ

ค. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จำนวน 9 ข้อ

ง. ด้านการประเมินตามสภาพจริง จำนวน 9 ข้อ

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหา และ ความต้องการของครูในการส่งเสริม สนับสนุนด้านการจัดการสอน

3. ข้อมูลในแบบสอบถามฉบับนี้ใช้สำหรับการวิจัยเท่านั้น และไม่มีผลกระทบกระเทือนต่อการปฏิบัติงาน และสถานภาพทางราชการของท่านแต่อย่างใด

4. โปรดตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อ เพราะคำตอบของท่านมีประโยชน์อย่างมาก ผู้วิจัยจะเก็บคำตอบของแต่ละท่านไว้เป็นความลับแล้วจะเสนอผลโดยไม่เฉพาะเจาะจงว่าเป็นคำตอบของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง และผลของคำตอบจะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ปรับปรุงการดำเนินงานของโรงเรียนอนุบาลในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานครเป็นอย่างมาก

ขอขอบคุณทุกท่านเป็นอย่างยิ่งที่ให้ความร่วมมือ

ตอนที่ 2

ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาในการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ข้อ	การจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	ระดับปัญหา					
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่มีปัญหา
	ด้านหลักการจัดการเรียนการสอน						
1.	การจัดการเรียนการสอนที่ควรเริ่มต้นจากความสนใจ ของผู้เรียนเป็นหลัก.....						
2.	การจัดการเรียนการสอนที่ควรเริ่มต้นจากความสามารถของผู้เรียนเป็นหลัก.....						
3.	การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการเรียนการสอน.....						
4.	การจัดการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนได้รับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง.....						
5.	การจัดการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนสร้างองค์แห่งความรู้ให้เกิดขึ้นได้ด้วยตนเอง ด้วยการลงมือปฏิบัติในเรื่องที่ตนสนใจ.....						
6.	การจัดการเรียนการสอนที่ผู้สอนจะเป็นผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้ แทนการเป็นผู้บอกเล่าองค์ความรู้ให้แก่ผู้เรียน.....						
7.	การจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนและผู้สอนมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน						
8.	การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ต้องทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง.....						
9.	การจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงได้.....						

ข้อ	การจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	ระดับปัญหา					
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่มีปัญหา
	ด้านทักษะการสอน						
1.	การนำเข้าสู่บทเรียน ผู้สอนต้องใช้ความรู้ด้านจิตวิทยาเพื่อจูงใจให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นและสนใจจะเรียน.....						
2.	การสร้างสถานการณ์จำลองทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกเหมือนอยู่ในสถานการณ์จริง เพื่อกระตุ้นให้เกิดความสนใจต่อกิจกรรมที่เรียน.....						
3.	การวางแผนการเรียนรู้ เพื่อนำการเรียนรู้สู่การปฏิบัติการและสัมผัสกับสิ่งที่เรียนด้วยตัวผู้เรียนเอง.....						
4.	การพัฒนาสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการคิดและองค์ความรู้.....						
5.	การจูงใจให้ผู้เรียนต้องการเรียนรู้ทั้งก่อนและระหว่างการทำกิจกรรม.....						
6.	การช่วยเหลือแนะนะ ให้คำปรึกษาเมื่อผู้เรียนต้องการความช่วยเหลือ.....						
7.	การเป็นผู้สนับสนุน และเสริมแรงให้ผู้เรียนสนใจเข้าร่วมกิจกรรมหรือลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง.....						
8.	การจัดหน่วยการเรียนรู้ไปสู่แนวคิดของการเรียนรู้ให้เป็นไปตามจุดหมายของหลักสูตร.....						
9.	การสรุปบทเรียน เพื่อให้ผู้เรียนรู้ว่ากำลังเรียนอะไร และนำความรู้ใหม่ไปสัมพันธ์กับความรู้เดิม.....						

ข้อ	การจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	ระดับปัญหา					
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่มีปัญหา
	ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน						
1.	การจัดกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนสนใจ สนุกสนาน.....						
2.	การจัดกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนกระตือรือร้นในการทำงาน.....						
3.	การจัดกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น.....						
4.	การจัดกิจกรรมให้มีความหลากหลายตามความสนใจของผู้เรียน.....						
5.	การจัดกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนรู้จักคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ และเกิดความคิดสร้างสรรค์.....						
6.	การจัดกิจกรรมในสิ่งที่ผู้เรียนต้องการ และสนใจที่จะเรียนรู้.....						
7.	การจัดกิจกรรมที่มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน.....						
8.	การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสุนทรียภาพอย่างครบถ้วนทั้งด้านดนตรี นาฏศิลป์ ศิลปะ และกีฬา.....						
9.	การใช้สื่อในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้.....						

ข้อ	การจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	ระดับปัญหา					
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่มีปัญหา
	ด้านการประเมินตามสภาพจริง						
1.	การสำรวจทบทวนกิจกรรมชนิดต่าง ๆ ที่ครูเคยใช้มาว่าสามารถกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนได้ดีหรือไม่.....						
2.	การสำรวจทบทวนเป้าหมายการเรียนรู้และวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ของการเรียนรู้.....						
3.	การสังเกตแรงจูงใจ ระหว่างการให้ประสบการณ์ที่เกี่ยวกับเนื้อหาที่สอน.....						
4.	การสังเกตความสนใจระหว่างการให้ประสบการณ์ที่เกี่ยวกับเนื้อหาที่สอน.....						
5.	การสรุปความสนใจของผู้เรียน ที่มีต่อกิจกรรมและเนื้อหาการเรียนรู้.....						
6.	การสรุปผลการปฏิบัติในชั้นเรียนตามจุดหมายการเรียนรู้ที่สำคัญ.....						
7.	การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนประเมินตนเองและเพื่อน.....						
8.	การเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมินผู้เรียน.....						
9.	การทำรายงานผลการเรียน.....						

ตอนที่ 1
คำชี้แจง

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

โปรดให้รายละเอียดเกี่ยวกับตัวท่าน โดยเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐

1. อายุ

- ☐ ต่ำกว่า 45 ปี
☐ 45 ปีขึ้นไป

2. ประสบการณ์ในการสอนชั้นอนุบาล

- ☐ ต่ำกว่า 10 ปี
☐ 10 ปีขึ้นไป

3. วุฒิทางการศึกษา

- ☐ ต่ำกว่าปริญญาตรี
☐ ปริญญาตรี ขึ้นไป

4. รายได้

- ☐ ต่ำกว่า 10,000 บาท
☐ ตั้งแต่ 10,001 ขึ้นไป

5. ระดับชั้นที่สอน

- ☐ อนุบาลปีที่ 1 รวมอนุบาล 3 ขวบ
☐ อนุบาลปีที่ 2

6. การได้รับการอบรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

- ☐ เคย
☐ ไม่เคย

7. ขณะนี้ห้องเรียนที่ท่านสอนอยู่ท่านใช้วิธีการสอนใดเป็นหลัก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ การสอนแบบไฮ/สโคป (High/Scope Curriculum)
☐ การสอนแบบมอนเตสซอรี (The Montessori Method)
☐ การสอนแบบเรกจิโอ เอมีเลีย (Reggio Emilia Approach)
☐ การสอนแบบเฟรเบล (Forebel)
☐ การสอนแบบโครงการ (The Project Approach)
☐ การสอนแบบวอลดอร์ฟ (Waldorf Education)
☐ การสอนแบบจิตปัญญา
☐ การสอนตามแผนการจัดประสบการณ์ของกระทรวงศึกษาธิการ
☐ การสอนตามแบบคู่มือครูระดับก่อนประถมวัย
☐ การสอนแบบอื่น ๆ โปรดระบุ.....

- ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
คำชี้แจง โปรดแสดงเครื่องหมาย ✓ ในช่องระดับปัญหา ในการปฏิบัติจริงของท่านว่ามี
ปัญหาในการปฏิบัติงานมากน้อยเพียงใด เพื่อให้เป็นไปตามแนวทางการจัดการ
เรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในแต่ละข้อ

ตัวอย่าง

ข้อ	การจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	ระดับปัญหา					
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่มีปัญหา
1	การจัดการสอนที่เริ่มต้นจากความสนใจ และความสามารถของผู้เรียนเป็นหลัก						
2	การจัดการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน						

เกณฑ์การให้คะแนนในการประเมินตามแบบมาตราประมาณค่าของแบบสอบถาม เป็นดังนี้

- ก. ระดับปัญหามากที่สุด หมายถึง ครูไม่สามารถจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้
ข. ระดับปัญหามาก หมายถึง ครูสามารถจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้น้อยมาก
ค. ระดับปัญหাপานกลาง หมายถึง ครูสามารถจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้บ้าง แต่สามารถปรับปรุงได้
ง. ระดับปัญหาน้อย หมายถึง ครูสามารถจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้เป็นส่วนใหญ่
จ. ระดับปัญหาน้อยที่สุด หมายถึง ครูสามารถจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้มากที่สุด

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
คำชี้แจง โปรดแสดงความคิดเห็น โดยเขียนเป็นข้อความที่เกี่ยวข้องในแต่ละข้อตามความเห็นของท่าน

1. ปัญหา อุปสรรคที่ท่านประสบในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ก. ด้านการวางแผนการสอน

ปัญหา

 วิธีการแก้ปัญหา

ข. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ปัญหา

 วิธีการแก้ปัญหา

ค. ด้านสื่อการสอน

ปัญหา

 วิธีการแก้ปัญหา

จ. ด้านอื่น ๆ

ปัญหา.....

 วิธีการแก้ปัญหา

2. ความต้องการการสนับสนุน ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ก. ด้านการวางแผน

.....

ข. ด้านการจัดกิจกรรม.....

.....

ค. ด้านสื่อการสอน.....

.....

ง. ด้านการประเมินผล.....

.....

จ. ด้านอื่น ๆ

.....

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวจิตติพร สวัสดิ์กำจรพงศ์
วันเดือนปีเกิด	2 ธันวาคม 2507
สถานที่เกิด	อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	148 ซอยเหลือสุข แขวงคลองเตย เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร 10250
ตำแหน่งหน้าที่การงานในปัจจุบัน	หัวหน้าฝ่ายวิชาการ แผนกอนุบาล
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนตรีวิทยา อำเภอยานนาวา กรุงเทพมหานคร

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2537	ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาภาษาไทย มหาวิทยาลัยรามคำแหง
พ.ศ. 2542	ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง
พ.ศ. 2545	ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ